

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi eurooppalaisesta todisteiden luovuttamismääräyksestä esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkimiseksi rikosasian käsittelyä varten tehdyn puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäätöksen soveltamisesta sekä pakkokeinolain 4 luvun 15 a §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki eurooppalaisesta todisteiden luovuttamismääräyksestä esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkimiseksi rikosasian käsittelyä varten tehdyn puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäätöksen soveltamisesta. Lisäksi muutettaisiin pakkokeinolakia. Ehdotetuilla laeilla pantaisiin täytäntöön eurooppalaisesta todisteiden luovuttamismääräyksestä esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkimiseksi rikosasian käsittelyä varten tehty puitepäätös. Euroopan unionin neuvosto hyväksyi puitepäätöksen 18 päivänä joulukuuta 2008.

Puitepäätöksen mukaan jäsenvaltion on tunnustettava ja pantava alueellaan täytäntöön toisen jäsenvaltion oikeusviranomaisen antama todisteiden luovuttamismääräys. Puitepäätöksessä tarkoitettuja todisteita ovat esine- ja asiakirjatodisteet sekä muu täytäntöönpanovaltiossa olemassa oleva, todisteeksi tarvittava tieto. Niin sanottu reaaliaikainen tiedonhankinta, kuten telekuuntelu, ja tietyin poikkeuksin myös henkilötodistelu on suljettu puitepäätöksen soveltamisalan ulkopuolelle. Puitepäätös velvoittaa jäsenvaltion panemaan täytäntöön toisen jäsenvaltion oikeusviranomaisen antaman todisteiden luovuttamismääräyksen, jollei tapaukseen voida soveltaa jotakin puitepäätöksessä lueteltua kieläytymisperustetta. Jäsenvaltion mahdollisuus kieltäytyä oikeusapuyhteistyöstä on rajoitetumpaa kuin nykyisin.

Esityksen mukaan toisessa jäsenvaltiossa tehty todisteiden luovuttamismääräys pantaisiin pääsääntöisesti täytäntöön Suomen lain mukaista menettelyä noudattaen. Erona kansalliseen todisteiden hankkimismenettelyyn olisi erityisesti se, että Suomesta lähtevän määräyksen antaisi syyttäjä, paitsi jos luovutettavaksi pyydetäisiin täytäntöönpanovaltion viranomaisen hallussa olevia tietoja eikä asianomainen jäsenvaltio ole ilmoittanut vaativansa määräyksen vahvistuttamista syyttäjällä. Tällöin todisteiden luovuttamismääräyksen voisi antaa myös keskusrikospoliisin, tullin tai rajavartiolaitoksen virkamies, jolla on tutkinnanjohtajan toimivaltuudet. Suomeen tulevien määräysten täytäntöönpanosta vastaavia syyttäviviranomaisia olisivat Helsingin, Kuopion, Oulun ja Tampereen kärjäoikeuksien tuomiopiireissä toimivat kihlakunnansyyttäjät. Myös keskusrikospoliisi, tulli, ja rajavartiolaitos vastaisivat Suomeen lähetettyjen todisteiden luovuttamismääräysten täytäntöönpanosta, jos määräyksen perusteena on rikos, jonka tutkinta vastaavassa kansallisessa tapauksessa kuuluisi mainittujen viranomaisten toimivaltaan.

Esityksessä ehdotetaan myös tarkistettavaksi pakkokeinolain säännöstä vieraan valtion oikeusapupyynnön johdosta tehdyn takavarikkopäätöksen saattamisesta tuomioistuimen tutkittavaksi. Päätöksenteko takavarikkoasioissa keskitettäisiin Helsingin, Kuopion, Oulun ja Tampereen kärjäoikeuksille.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 19 päivänä tammikuuta 2011.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 JOHDANTO.....	3
2 NYKYTILA.....	3
2.1 Suomen lainsäädäntö.....	3
2.2 Kansainväliset velvoitteet.....	4
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	6
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	8
5 ASIAN VALMISTELU.....	9
6 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	9
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	11
1 PUITEPÄÄTÖKSEN SISÄLTÖ JA SUHDE SUOMEN LAINSÄÄDÄNTÖÖN.....	11
I OSA Eurooppalainen todisteiden luovuttamismääräys.....	11
II OSA Määräyksen antanutta valtiota koskevat menettelyt ja takeet.....	21
III OSA Täytäntöönpanovaltiota koskevat menettelyt ja takeet.....	23
V OSA Loppusäännökset.....	35
2 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	36
2.1 Laki eurooppalaisesta todisteiden luovuttamismääräyksestä esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkimiseksi rikosasian käsittelyä varten tehdyn puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäätöksen soveltamisesta.....	36
1 luku Yleiset säännökset.....	37
2 luku Toisessa jäsenvaltiossa tehdyn todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpano Suomessa.....	40
3 luku Todisteiden luovuttamismääräyksen antaminen Suomessa.....	45
4 luku Korvaukset.....	45
5 luku Erinäiset säännökset.....	46
2.2 Pakkokeinolaki.....	47
3 PUITEPÄÄTÖKSEN NOJALLA TEHTÄVÄT ILMOITUKSET.....	48
4 VOIMAANTULO.....	48
5 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	49
LAKIEHDOTUKSET.....	50
Laki eurooppalaisesta todisteiden luovuttamismääräyksestä esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkimiseksi rikosasian käsittelyä varten tehdyn puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäätöksen soveltamisesta.....	50
Laki pakkokeinolain 4 luvun 15 a §:n muuttamisesta.....	55

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Esitys sisältää ehdotuksen eurooppalaisesta todisteiden luovuttamismääräyksestä esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkimiseksi rikosasian käsittelyä varten tehdyn neuvoston puitepäätöksen (2008/978/YOS, jäljempänä puitepäättös) kansallisesta täytäntöönpanosta. Puitepäättös hyväksyttiin Euroopan unionin neuvostossa 18 päivänä joulukuuta 2008.

Puitepäättös on osa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välistä oikeudellista yhteistyötä rikosasioissa. Yhteistyö perustuu Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (jäljempänä unionisopimus) VI osaston määräyksiin. Unionisopimuksen 34 artiklan mukaan neuvosto voi tehdä puitepäätöksiä jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä. Puitepäättös velvoittaa saavutettavaan tulokseen nähden, mutta jättää kansallisten viranomaisten harkittavaksi muodon ja keinot. Puitepäätöksestä ei seuraa välitöntä oikeusvaikutusta ja se pannaan täytäntöön kansallisella lainsäädännöllä.

Aloitteen puitepäätökseksi on tehnyt komissio (EUVL C 103, 29.4.2004, s.452). Puitepäättös perustuu myös Tampereella 15 ja 16 päivänä lokakuuta 1999 kokoontuneen Eurooppa-neuvoston päätelmiin, joiden mukaan vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen tulisi olla unionin oikeudellisen yhteistyön kulmakivi sekä siviili- että rikosoikeudellisissa asioissa. Neuvosto hyväksyi 29 päivänä marraskuuta 2000 Tampereen Eurooppa-neuvoston päätelmien mukaisesti toimenpideohjelman rikosoikeudellisten päätösten vastavuoroisen tunnustamisen täytäntöön panemiseksi. Ohjelman kohdissa 5 ja 6 mainitaan todisteiden hankintaan liittyvien päätösten vastavuoroisen tunnustaminen. Haagissa 4 ja 5 päivänä joulukuuta 2004 kokoontunut Eurooppa-neuvosto hyväksyi ohjelman vapauden, turvallisuuden ja oikeuden lujittamisesta Euroopan unionissa. Ohjelman 3.3.1. kohdassa mainitaan eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen käyttöönotto tärkeänä osana vastavuoroisen tunnustamisen kokonaisvaltaista toimenpideohjelmaa.

Esityksessä ehdotetaan, että puitepäättös pantaisiin täytäntöön säätämällä laki eurooppalaisesta todisteiden luovuttamismääräyksestä esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkimiseksi rikosasian käsittelyä varten tehdyn neuvoston puitepäätöksen kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäätöksen soveltamisesta (jäljempänä täytäntöönpanolaki). Täytäntöönpanotapa vastaisi valtiosopimusten ja eräiden muiden puitepäätösten voimaansaatamisessa käytettyä sekamuotoista voimaansaatamislakia. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan PeVL 18/2003 vp katsonut, että puitepäättös on täytäntöönpanon näkökulmasta kansainvälinen velvoite, jonka täytäntöönpanoa merkitsevän lakiehdotuksen käsittelyjärjestys määräytyy perustuslain 95 §:n 2 momentin mukaan. Perustuslakivaliokunta on lausunnoissaan PeVL 50/2006 vp ja PeVL 23/2007 vp hyväksynyt tietyin reunaehdoin tällaisen täytäntöönpanotekniikan pantaessa täytäntöön vuonna 2005 hyväksyty neuvoston puitepäättös vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta taloudellisiin seuraamuksiin (2005/214/YOS, jäljempänä sakkopuitepäättös) sekä vuonna 2006 hyväksytty neuvoston puitepäättös vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta menetetyksi tuomitsemista koskeviin päätöksiin (2006/783/YOS, jäljempänä konfiskaatiopuitepäättös).

Tässä esityksessä tarkoitettu puitepäättös on siinä määrin yksityiskohtainen ja tarkka, että tarvittavan täydentävän sääntelyn tarve on vähäinen. Puitepäätöksen voidaan myös muutoin katsoa täyttävän perustuslakivaliokunnan asettamat edellytykset puitepäätöksen täytäntöönpanolle sekamuotoisella täytäntöönpanollailla.

2 Nykytila

2.1 Suomen lainsäädäntö

Kansainvälinen rikosoikeusapu on rikosasian käsittelyyn liittyvää yhteistyötä eri valtioiden toimivaltaisten viranomaisten välillä. Yhteistyö käsittää pyyntöjä haasteiden

ja kutsujen tiedoksi antamiseksi, asianosaisen tai todistajien kuulustelemiseksi sekä muiden todisteiden tai rikosrekisteritietojen hankkimiseksi vieraasta valtiosta rikostutkintaa tai –oikeudenkäyntiä varten.

Yleiset säännökset kansainvälisestä rikosoikeusavusta sisältyvät kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annettuun lakiin (4/1994, jäljempänä oikeusapulaki). Oikeusapulaki on kansainvälistä rikosoikeusapua koskeva yhtenäinen säännöstö, jonka perusteella Suomen viranomaiset voivat antaa ja pyytää oikeusapua. Lain periaatteena on, että Suomen viranomaiset voivat suoraan lain nojalla antaa vieraan valtion viranomaisille oikeusapua siitä riippumatta, onko Suomen ja oikeusapua pyytäneen valtion välillä voimassa valtiosopimusta. Oikeusavun antamisen edellytyksenä ei ole myöskään se, että pyynnön esittänyt valtio muutoin antaisi vastaavaa oikeusapua Suomelle, joskin pyynnön täyttämisestä voidaan kieltäytyä puuttuvan vastavuoroisuuden perusteella.

Vaikka oikeusapulaki on kansainvälistä oikeusapua koskeva yhtenäinen säännöstö, Suomen ja muiden valtioiden väliset kansainväliset velvoitteet antaa toisilleen oikeusapua perustuvat valtiosopimuksiin tai muihin oikeudellisesti sitoviin instrumentteihin. Oikeusapulain suhteesta kansainvälisiin sopimuksiin säädetään lain 30 §:ssä, jonka mukaan lain säännösten estämättä kansainvälistä oikeusapua rikosasioissa annetaan myös siten kuin oikeusavun antamisesta on erikseen sovittu tai säädetty. Oikeusapulakia ja kansainvälisiä sopimuksia sovelletaan siten rinnakkain toistensa kanssa.

Oikeusapulain 1 §:n mukaan kansainväliseen oikeusapuun kuuluu muun ohella asiakirjojen sekä muiden todisteiden ja selvitysten hankkiminen ja toimittaminen rikosasian käsittelyä varten sekä pakkokeinojen käyttäminen todisteiden hankkimiseksi tai menettämisseuraamuksen täytäntöönpanon turvaamiseksi. Myös muu rikosasian käsittelyä varten tarvittava oikeusapu kuuluu lain soveltamisalaan. Lain lähtökohtana on, että oikeusapupyynnöt täytetään Suomen lainsäädännön mukaisesti. Pynnön toimeenpanossa on kuitenkin lain 11 §:n mukaan noudatettava pyynnössä esitettyä erityistä muotoa tai me-

nettelyä, jos tätä ei voida pitää Suomen lainsäädännön peruseriaatteiden vastaisena.

Oikeusapulaki mahdollistaa oikeusavun antamisen riippumatta siitä, onko pyynnön perusteena oleva rikos rangaistava Suomen lainsäädännön mukaan. Poikkeuksena ovat tilanteet, joissa pyynnön täyttäminen edellyttää pakkokeinolaissa (450/1987) tarkoitettua pakkokeinon käyttämistä. Tällöin pyynnön täytäntöönpanon edellytyksenä on, että pyynnön perusteena oleva teko vastaavissa olosuhteissa tehtynä olisi rangaistava myös Suomen lainsäädännön mukaan (oikeusapulain 15 §:n 1 momentti). Pakkokeinon käyttämisen edellytyksiin ja niitä käytettäessä noudatettavaan menettelyyn muutoinkin sovelletaan pakkokeinolain säännöksiä (oikeusapulain 23 §:n 3 momentti).

Yhteydenpitojärjestyksen osalta oikeusapulain 4 §:ssä säädetään, että vieraan valtion tekemä oikeusapupyynnö tehdään suoraan sille viranomaiselle, jonka toimivaltaan pyynnön täyttäminen kuuluu. Pyyntö voidaan tehdä myös oikeusministeriölle. Kun kyse on oikeusavun pyytämisestä vieraalta valtiolta, oikeusapupyynnön voivat oikeusapulain 5 §:n 1 momentin mukaan tehdä oikeusministeriö, tuomioistuin, syyttäjä- ja esitutkintaviranomainen.

2.2 Kansainväliset velvoitteet

Rikosasioiden käsittelyyn liittyvä oikeusapu EU:n jäsenvaltioiden välillä perustuu pääasiassa vuonna 1959 tehtyyn keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevaan eurooppalaiseen yleissopimukseen (SopS 30/1981, jäljempänä vuoden 1959 sopimus) ja keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tehtyyn yleissopimukseen vuodelta 2000 (SopS 88/2005, jäljempänä vuoden 2000 sopimus) sekä siihen vuonna 2001 liitettyyn pöytäkirjaan (SopS 44/2005). Vuoden 2000 sopimus ja sen pöytäkirja täydentävät vuoden 1959 sopimusta sekä sen vuonna 1978 tehtyä lisäpöytäkirjaa (SopS 14/1985). Määräyksiä EU:n jäsenvaltioiden välisestä oikeusapuyhteistyöstä sisältyy myös tullihallintojen keskinäisestä avunannosta ja yhteistyöstä tehtyyn yleissopimukseen (SopS 147/2004).

Oikeusapulain säätämisen yhteydessä Suomi antoi vuoden 1959 oikeusapusopimuksen 24 artiklaan liittyvän selityksen toimivaltaisista oikeusviranomaisista. Selityksen mukaan sopimuksessa tarkoitettuja oikeusviranomaisia Suomessa ovat oikeusministeriö, käräjäoikeudet, hovioikeudet ja korkein oikeus sekä viralliset syyttäjät. Oikeusviranomaisiksi on nimetty myös poliisiviranomaiset, tulliviranomaiset sekä rajavartiolaitoksen virkamiehet toimiessaan esitutkintaviranomaisina esitutkintalain (449/1987) nojalla.

Yhteydenpidon osalta oikeusapuyhteistyö EU:n jäsenvaltioiden välillä perustuu vuoden 2000 sopimuksen 6 artiklan mukaan suoriin yhteyksiin toimivaltaisten viranomaisten välillä. Pyynnöt voidaan toimittaa keskusviranomaisena toimivan oikeusministeriön kautta vain poikkeustapauksissa.

Kansainvälistä rikosoikeusapua koskevia määräyksiä sisältyy myös muihin sopimuksiin, kuten Euroopan neuvoston rikoksen tuottaman hyödyn rahanpesua, etsintää, takavarikkoa ja menetetyksi tuomitsemista koskevaan yleissopimukseen (SopS 53/1994) ja Yhdistyneiden kansakuntien huumausainesten ja psykotrooppisten aineiden vastaiseen yleissopimukseen (SopS 44/2004) sekä kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaiseen Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimukseen (SopS 20/2004).

EU:n jäsenvaltioiden välisissä suhteissa kansainvälistä rikosoikeudellista yhteistyötä koskevat sopimukset on sovittu korvattaviksi vastavuoroisen tunnustamisen periaatteelle perustuvilla instrumenteilla. Niistä ensimmäinen on vuonna 2002 hyväksytty neuvoston puitepäättös eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä (2002/584/YOS), jäljempänä eurooppalaista todisteiden luovuttamismääräystä koskeva puitepäättös. Se on Suomessa pantu täytäntöön rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetulla lailla (1286/2003), jäljempänä EU-luovuttamislaki, joka tuli voimaan vuoden 2004 alussa. Vuonna 2003 hyväksyttiin neuvoston puitepäättös omaisuuden ja todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa (2003/577/YOS), jäljempänä jäädyttämispui-

tepäättös. Puitepäättös on Suomessa pantu täytäntöön omaisuuden ja todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa annetulla lailla (540/2005, jäljempänä jäädyttämislaki), joka tuli voimaan elokuussa 2005. EU:ssa on myös hyväksytty aikaisemmin mainitut sakko- ja konfiskaatiopuitepäätökset. Sakkopuitepäättös on Suomessa pantu täytäntöön vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta taloudellisiin seuraamuksiin tehdyn puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäätöksen soveltamisesta annetulla lailla 231/2007 (jäljempänä sakkopuitepäätöksen täytäntöönpanolaki). Konfiskaatiopuitepäättös on Suomessa pantu täytäntöön vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta menetetyksi tuomitsemista koskeviin päätöksiin tehdyn puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäätöksen soveltamisesta annetulla lailla 222/2008 (jäljempänä konfiskaatiopuitepäätöksen täytäntöönpanolaki).

Osana vastavuoroisen tunnustamisen toimenpideohjelmaa vuonna 2008 hyväksyttiin neuvoston puitepäättös vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta rikosasioissa annettuihin tuomioihin, joissa määrätään vapausrangaistus tai vapauden menetyksen käsittävä toimenpide, niiden täytäntöön panemiseksi Euroopan unionissa (2008/909/YOS). Samana vuonna hyväksyttiin neuvoston puitepäättös vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta tuomioihin ja valvontapäätöksiin valvonta-toimenpiteiden ja vaihtoehtoisten seuraamusten valvomiseksi (2008/947/YOS). Puitepäätöksiä ei ole vielä pantu jäsenvaltioissa täytäntöön.

Oikeudellisessa yhteistyössä vastavuoroisen tunnustamisen lähtökohtana on, että toisen jäsenvaltion toimivaltaisen oikeusviranomaisen päätös tunnustetaan ja pannaan täytäntöön tutkimatta päätöksen antamisen edellytyksiä. Täytäntöönpanosta kieltäytyminen on sallittua rajoitetusti. Toimiakseen vastavuoroisen tunnustamisen periaate edellyttää, että jäsenvaltiot luottavat toistensa oikeusjärjestelmiin. Siksi kaikissa jäsenvaltioissa tulee noudattaa kansainvälisistä ihmisoikeusvel-

voitteista johtuvia oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin vähimmäisvaatimuksia. On myös pidetty tärkeänä, että vastavuoroisen tunnustamisen järjestelmässä oikeudelliset päätökset tulee eri jäsenvaltioissa tehdä samantasoisesti.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan, että puitepäätos pantaisiin kansallisesti täytäntöön. Täytäntöönpanossa sovellettaisiin sakko- ja konfiskaatiopuitepäätösten täytäntöönpanossa käytettyä tekniikkaa siten, että ehdotettu täytäntöönpanolaki muistuttaisi valtiosopimusten niin sanottuja sekamuotoisia voimaansaattamislakeja (ks. HE 146/2006 vp ja HE 47/2007 vp). Tällaisessa täytäntöönpanovassa kansallisella täytäntöönpanolailla säädetään puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvat säännökset Suomessa lakina noudatettaviksi. Blankettimuotoisen täytäntöönpanosäännöksen lisäksi lakiin otettaisiin tiettyjä puitepäätöksen asiasisältöä täsmentäviä säännöksiä.

Vaihtoehtona niin sanotulle sekamuotoiselle täytäntöönpanolaille olisi se, että puitepäätos pantaisiin täytäntöön säätämällä kattava, asiasisältöinen täytäntöönpanolaki (niin sanottu transformaatio). Asiasisältöinen laki voisi lainsoveltajan näkökulmasta olla sekamuotoista lakia selkeämpi. Tällaisessa täytäntöönpanotavassa toisaalta on se vaara, että lakiin otetaan puitepäätöksen artiklatekstistä poikkeavia säännöksiä, jotka eivät vastaa puitepäätöksen tarkoitusta. Blanketti- tai sekamuotoisella täytäntöönpanotavalla voidaan siten transformaatiota paremmin edistää lain soveltamista puitepäätöksen tarkoituksen mukaisesti. Lisäksi puitepäätöksen asiasisällön kirjoittaminen uudelleen olisi tarpeetonta sellaisten säännösten kohdalla, jotka ovat riittävän yksityiskohtaisia ja tarkkoja sovellettaviksi sellaisenaan. Blanketti- tai sekamuotoinen täytäntöönpanotekniikka myös voisi helpottaa lain soveltamista sikäli, että niissä tilanteissa, joissa täytäntöönpanolakiin ei ole otettu puitepäätöstä täsmentäviä säännöksiä, sovellettavana olisi vain puitepäätos eikä transformaatiolaki ja sen rinnalla tulkintaa ohjaamassa alkuperäinen puitepäätos. Vaikka

täytäntöönpanotavaksi valittaisiin transformaatio, se ei silti vapauttaisi lainsoveltajaa noudattamasta myös puitepäätöstä. Yhteisöjen tuomioistuin on muun muassa 16 päivänä kesäkuuta 2005 antamassaan tuomiossa asiassa C-105/03 (Pupino) todennut, että kansallisen tuomioistuimen on kansallista oikeutta soveltaessaan tulkittava sitä mahdollisimman pitkälle puitepäätöksen sanamuodon ja tarkoituksen mukaisesti, jotta puitepäätöksellä tavoiteltu tulos saavutettaisiin.

Mainituilla perusteilla puitepäätos esitetään pantavaksi täytäntöön sekamuotoisella täytäntöönpanolailla. Täytäntöönpanolain asiasisältöiset säännökset olisivat lähinnä toimivaltaisia viranomaisia ja menettelyä koskevia tarkentavia säännöksiä. Myös kieltäytymisperusteista ja oikeussuojakeinoista otettaisiin puitepäätöstä täsmentäviä säännöksiä täytäntöönpanolakiin.

Puitepäätöksessä tarkoitettu yhteistyö on voimassa olevien oikeusapusopimusten mukaan mahdollista EU:n jäsenvaltioiden välillä jo nykyisin. Puitepäätöksellä tavoiteltava lisäarvo perustuu lähinnä siihen, että puitepäätöksessä tarkoitettu yhteistyö on voimassa olevia oikeusapusopimuksia velvoittavampaa. Puitepäätöksen lähtökohtana on, että määräyksen antaneen jäsenvaltion pyyntö todisteen hankkimiseksi on pantava täytäntöön, jollei tapaukseen voida soveltaa jotakin puitepäätöksessä sallittua kieltäytymisperustetta. Kieltäytymisperusteet on määritelty voimassa olevia oikeusapumääräyksiä rajoitetummin. Lisäksi puitepäätöksen tarkoituksena on nopeuttaa oikeusapumenettelyä nykyisestä. Puitepäätos sisältää määräajat todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanolle.

Puitepäätöksen soveltamisala on toisaalta vuoden 1959 ja vuoden 2000 sopimuksia ja kansainvälistä rikosoikeusapulakia suppeampi. Puitepäätos kattaa jo olemassa olevat esinetodisteet ja kirjalliset todisteet. Todisteet voivat olla joko viranomaisen taikka muun henkilön tai tahon hallussa. Henkilötodistelu on pääsääntöisesti jätetty puitepäätöksen soveltamisalan ulkopuolelle, samoin telekuuntelu ja muu niin sanottu reaaliaikainen tiedonhankinta. Komission tarkoituksena on myöhemmin tehdä laaja-alaisempi aloite, joka kattaisi ne oikeusavun osa-alueet, jotka on

jätetty nyt täytäntöön pantavan puitepäätöksen soveltamisalan ulkopuolelle.

Puitepäätöksen lähtökohtana on, että todisteiden luovuttamismääräys pannaan täytäntöön samalla tavalla kuin vastaavassa kansallisessa tapauksessa tehtäisiin. Pääsääntönä on myös, että määräyksen täytäntöönpanosta ei saa kieltäytyä sillä perusteella, että teko, johon määräys liittyy, ei ole rangaistava täytäntöönpanovaltiossa. Puitepäätöksessä toisin sanoen vastavuoroisen tunnustamisen lähtökohtien mukaisesti luovutaan niin sanotusta kaksoisrangaistavuuden vaatimuksesta. Kaksoisrangaistavuutta on kuitenkin sallittua edellyttää, jos määräyksen täytäntöönpano edellyttää etsintää tai takavarikkoa, ja rikos, johon luovuttamismääräys liittyy, on jokin muu kuin puitepäätöksessä määritellyistä niin sanotuista listarikoksista.

Esityksessä ehdotetaan, että Suomesta lähtevän todisteiden luovuttamismääräyksen voisi antaa syyttäjä tai tuomioistuin. Useimmiten määräyksen antaisi syyttäjä. Jos määräyksessä tarkoitettu todiste on täytäntöönpanosta vastaavan viranomaisen hallussa, eikä asianomainen jäsenvaltio edellytä määräyksen vahvistuttamista syyttäjällä, määräyksen voisi antaa myös virkamies, jolla on tutkinnanjohtajan toimivaltuudet keskusrikospoliisissa, tullissa tai rajavartiolaitoksessa. Edellytyksenä olisi, että määräyksen perusteena on rikos, jonka esitutkinta kuuluu määräyksen antaneen viranomaisen toimivaltaan. Täytäntöönpanosta vastaavia syyttäjäviranomaisia olisivat EU-luovuttamis- ja jäädyttämislakia vastaavasti Helsingin, Kuopion, Oulun ja Tampereen käräjäoikeuksien tuomiopiireissä toimivat kihlakunnansyyttäjät. Täytäntöönpanosta vastaaviksi viranomaisiksi nimettäisiin myös keskusrikospoliisi sekä tullin ja rajavartiolaitoksen niissä tilanteissa, joissa määräyksen perusteena on rikos, jonka esitutkinta Suomessa vastaavissa olosuhteissa tehtynä kuuluisi mainittujen viranomaisten toimivaltaan.

Se, että puitepäätöksessä tarkoitetuissa oikeusaputilanteissa syyttäjillä olisi oikeusavun pyytäjänä keskeisempi rooli kuin nykyisin, johtuu puitepäätöksen tarkoituksesta rajoittaa puitepäätöksen soveltamisala oikeusviranomaisten väliseen yhteistyöhön. Puitepäätös ei kata yhteistyötä poliisi-, tullin- ja rajavart-

tioasioissa. Toisaalta Suomen järjestelmä on kansainvälisesti vertailtuna poikkeuksellinen sikäli, että Suomessa esitutkintaa pääsääntöisesti johtaa poliisi. Muissa EU:n jäsenvaltioissa sitä vastoin tutkinnanjohtajana toimii tutkintatuomari tai syyttäjä. Puitepäätöksessä sallitaan se, että jäsenvaltiot voivat nimetä oikeusviranomaiseksi myös muun kuin tuomarin, tutkintatuomarin, tuomioistuimen tai syyttäjän. Edellytyksenä on, että viranomaisen erityistapauksessa toimii tutkintaviranomaisena rikosasian käsittelyssä ja sillä on kansallisen lainsäädännön mukaisesti toimivalta antaa rajat ylittävissä tapauksissa todisteiden hankkimista koskeva määräys. Jos näin menetellään, puitepäätöksessä kuitenkin säädetään velvollisuudesta vahvistuttaa määräys jollakin edellä luetelluista neljästä oikeusviranomaisesta. Täytäntöönpanosta vastaava viranomainen voi vaatia tällaista vahvistuttamista, jos määräyksen täytäntöönpano edellyttäisi etsintää tai takavarikkoa. Lisäksi jäsenvaltio voi ilmoittaa neuvoston pääsihteeristölle, että se edellyttää vahvistuttamista aina. Neuvotteluissa jäsenvaltioiden selkeä enemmistö ilmoitti edellyttävänsä vahvistusmenettelyä kaikissa tapauksissa. Tällaisen ilmoituksen ovat tähän mennessä antaneet Itävalta ja Ranska. Ilmoitus voidaan antaa puitepäätöstä tehtäessä tai myöhemmin. Todennäköistä on, että ne muut jäsenvaltiot, jotka ilmoituksen aikovat tehdä, antavat sen samanaikaisesti puitepäätöksen täytäntöönpanosta neuvoston pääsihteeristölle tehtävän ilmoituksen kanssa.

Määräysten erillinen vahvistuttaminen syyttäjillä lisäisi menettelyn byrokraattisuutta ja monimutkaisuutta, koska aina ennen määräyksen toimittamista pitäisi varmistua siitä, vaatiiko kyseinen valtio ja missä tilanteissa vahvistamista vai ei. Erityisesti järjestelmän selkeyden säilyttämiseksi esityksessä on päätetty siihen, että Suomessa ei otettaisi käyttöön vahvistusmenettelyä, vaan edellytettäisiin, että todisteiden luovuttamismääräyksen edellä kuvattuja poikkeustilanteita lukuun ottamatta voisi antaa vain syyttäjä tai tuomioistuin. Se, että tuomioistuin antaisi määräyksen, olisi poikkeuksellista, ja tulisi kyseeseen lähinnä silloin, kun tuomioistuin rikosasiassa omasta aloitteestaan määräisi puitepäätöksen

soveltamisalaan kuuluvan todisteen hankittavaksi toisesta jäsenvaltiosta.

Nykyistä syyttäjakeskeisempi järjestelmä erityisesti kansainvälisliityntäisten rikosasioiden tutkinnassa voisi edistää muutoinkin esitutkintayhteistyötä syyttäjien ja poliisin sekä muiden esitutkintaviranomaisten välillä. Jäljempänä esitetyn mukaisesti ehdotettu malli myös vastaisi eduskunnan lakivaliokunnan jäädyttämislain käsittelyn yhteydessä esittämä kantaa. Myös EU-luovuttamislaissa pidätysmääräysten antaminen on keskitetty syyttäjille.

4 Esityksen vaikutukset

Puitepäätöksessä tarkoitettujen oikeusapupyynnöiden määrästä EU:n jäsenvaltioiden välillä ei ole kaikilta osin saatavissa tarkkaa tilastotietoa. Keskusrikospoliisi kirjasi vuonna 2008 oikeusapuasioita yhteensä 724, joista puitepäätöksen mukaisia asioita oli 503. Vuonna 2007 viimeksi mainittu määrä oli vastaavasti 447. Tarkkojen määrien arviointia vaikeuttaa se, että kussakin asiassa saattaa olla useita yksittäisiä pyyntöjä. Määrä sisältää sekä Suomeen saapuvat että Suomesta lähtevät oikeusapupyynnöt. Yleisesti on arvioitu, että keskusrikospoliisille tulee vuosittain noin 300 oikeusapupyynnöä ja sieltä lähtee alle 200 pyynnöä. Tullin osalta oikeusapupyynnöiden kokonaismäärä on noin 250 vuodessa. Tämä määrä sisältää sekä Suomeen saapuvat että Suomesta lähtevät oikeusapupyynnöt. Myös tullin käsittelemien oikeusapupyynnöiden määrän täsmällistä arviointia hankaloittaa se, että kukin asia saattaa sisältää useita yksittäisiä pyyntöjä. Muutoinkin ei ole tarkasti arvioitavissa, kuinka moni oikeusapuasiala kuuluisi puitepäätöksen soveltamisalaan. Rajavartiolaitoksen käsittelemien oikeusapupyynnöiden kokonaismäärä on vähäinen. Vuonna 2008 rajavartiolaitoksen esikunta vastaanotti yhden oikeusapupyynnön. Rajavartiolaitos lähetti seitsemän oikeusapupyynnöä ulkomaille. Näistä pyynnöistä kolme lähetettiin EU:n jäsenvaltioon.

Voidaan arvioida, että ihmisten vapaan liikkuvuuden seurauksena tulevaisuudessa lisääntyvät ne tilanteet, joissa rikostutkinnassa tai oikeudenkäynnissä tarvittava todiste on toisessa jäsenvaltiossa. Puitepäätöksen täy-

täntöönpanon voidaan arvioida edistävän kansainvälisliityntäisten rikosten tutkintaa ja sitä kautta edistävän kiinnijäämisriskiä ja rikosoikeudellisen vastuun toteutumista EU:n alueella. Toisaalta puitepäätöksen soveltamisalaan kuuluva oikeusapuyhteistyö on yksi EU:n jäsenvaltioiden välisen rikosoikeudellisen yhteistyön vakiintunut muoto jo nykyisin. Lisäksi puitepäätöksen soveltamisalan rajoitukset vähentävät osaltaan puitepäätöksen käyttökelpoisuutta ainakin yksinomaisena oikeusapuinstrumenttina. Sen vuoksi voidaan arvioida, että puitepäätöksen täytäntöönpanon seurauksena oikeusapupyynnöiden määrä ei merkittävästi lisääntyisi nykyisestä. Siksi puitepäätöksen täytäntöönpanon taloudelliset vaikutukset jäänevät vähäisiksi. Niitä voidaan arvioida aiheutuvan lähinnä oikeusapupyynnöiden tekemisestä ja niiden täytäntöönpanosta vastaavien viranomaisten henkilöstön kouluttamisesta soveltamaan uusia säännöksiä.

Esitys vaikuttaisi puitepäätöksen soveltamisalaan kuuluvien oikeusapuasioiden osalta syyttäjien ja poliisin sekä muiden esitutkintaviranomaisten väliseen toimivallanjakoon. Tämä johtuu siitä, että esitutkintavaiheessa todisteiden luovuttamismääräysten antaminen keskitettäisiin syyttäjille silloin, kun todiste saatetaan joutua hankkimaan pakkokeinoja käyttäen, tai kun määräyksen antanut jäsenvaltio vaatii määräyksen vahvistuttamista syyttäjällä. Nykyisin puitepäätöksessä tarkoitettujen todisteiden pyytamisestä huolehtii pääsääntöisesti keskusrikospoliisi. Puitepäätös muuttaisi tehtävienjakoa myös syyttäjäorganisaatiossa todisteiden luovuttamismääräysten täytäntöönpanotilanteissa, koska esityksessä ehdotetaan, että määräysten täytäntöönpanosta vastaavia viranomaisia olisivat Helsingin, Kuopion, Oulun ja Tampereen käräjäoikeuksien tuomiopiireissä toimivat kihlakunnansyyttäjät. Tällöin esitys ei kuitenkaan oleellisesti muuttaisi syyttäjien ja esitutkintaviranomaisten välistä toimivallanjakoa, koska täytäntöönpanosta vastaavia viranomaisia olisivat myös keskusrikospoliisi sekä tulli ja rajavartiolaitos, jos määräyksen täytäntöönpano liittyisi rikokseen, jonka tutkinta vastaavassa kansallisessa tapauksessa kuuluisi mainituille viranomaisille.

Toimiakseen ehdotettu järjestelmä edellyttää, että syyttäjä toimii aktiivisesti jo esitutkintavaiheessa yhteistyössä poliisin tai muun rikosta tutkivan viranomaisen kanssa. Tämä edellyttää syyttäjiltä erityisiä valmiuksia ja erikoistumista kansainvälisiin oikeusapuasioihin. Uudistuksista aiheutuu tarve ohjeistaa ja kouluttaa erityisesti syyttäjiä uusiin tehtäviin. Toisaalta se, että vastuu todisteiden pyytamisestä nykyistä useammin siirtyisi syyttäjille, vapauttaisi esitutkintaviranomaisia lainvalvontaan ja muihin mainituille viranomaisille kuuluviin tehtäviin.

5 Asian valmistelu

Puitepäätöksen valmisteluvaiheessa valtioneuvosto on lähettänyt eduskunnalle kirjelmän U 4/2004 vp sekä lisäksi täydentäviä tietoja asian käsittelystä Euroopan unionissa. Lakivaliokunta on antanut asiasta lausunnon LaVL 8/2004 vp.

Oikeusministeriö asetti 15 päivänä syyskuuta 2008 työryhmän valmistelemaan lainsäädäntöä puitepäätöksen panemiseksi täytäntöön. Työryhmässä olivat edustettuina oikeusministeriön lainvalmisteluosasto, Valtakunnansyyttäjänvirasto, sisäasiainministeriö, keskusrikospoliisi, Helsingin käräjäoikeus sekä Suomen Asianajajaliitto. Työryhmän tuli laatia ehdotuksensa hallituksen esityksen muotoon. Valmistelun aikana työryhmä kuuli Tullihallitusta sekä rajavartiolaitosta. Työryhmä antoi mietintönsä 16 päivänä maaliskuuta 2009. Mietintöön liitettiin sisäasiainministeriön ja keskusrikospoliisin eriyvä mielipide.

Mietinnöstä pyydettiin lausunto yhteensä 22 eri viranomaiselta, yhteisöltä ja asiantuntijalta. Lisäksi korkeimmalle oikeudelle varattiin tilaisuus antaa mietinnöstä lausunto. Pyydetyistä lausunnoista saapui yhteensä 16. Keskeiset ehdotukset saivat lausunnonantajien enemmistön tuen taakseen. Sisäasiainministeriö, valtiovaraministeriö, tullihallitus ja Rajavartiolaitoksen esikunta vastustivat esitutkintaviranomaisten rajaamista kokonaan todisteiden luovuttamismääräysten antamiseen toimivaltaisten viranomaisten ulkopuolelle. Sisäasiainministeriö katsoi, että niissä yksinkertaisissa tilanteissa, joissa todisteiden luovuttamismääräyksen täytän-

töönpano ei edellytä etsintää tai takavarikkoa, myös poliisi, tulli- sekä rajavartiolaitos tulisi nimetä määräyksen antaviksi viranomaisiksi. Myös valtiovaraministeriön tulliasioista vastaavan vero-osaston lausunnossa todettiin, ettei etenäkään viranomaisen hallussa olevien tietojen pyytämisen siirtäminen syyttäjille olisi perusteltua. Lausunnon mukaan esitutkintaviranomaisten tutkinnanjohtajat tulisi nimetä todisteiden luovuttamismääräyksen antamiseen toimivaltaisiksi viranomaisiksi muissa tilanteissa paitsi niissä, joissa määräyksen täytäntöönpano edellyttää etsinnän tai takavarikon suorittamista kohdevaltiossa tai kohdevaltio nimenomaisesti edellyttää oikeusviranomaisen antamaa tai vahvistamaa määräystä.

Esitys on valmisteltu mietinnön ja lausuntojen pohjalta oikeusministeriössä. Esityksessä on otettu huomioon myös edellä mainittujen viranomaisten esittämät näkökohdat työryhmän ehdottamia toimivaltasäännöksiä kohtaan. Työryhmän mietinnöstä poiketen esityksessä ehdotetaan, että myös virkamies, jolla on tutkinnanjohtajan toimivaltuudet keskusrikospoliisissa taikka tulli- tai rajavartiolaitoksessa, olisi aikaisemmin kuvatuissa tilanteissa toimivaltainen antamaan todisteiden luovuttamismääräyksen.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Oikeusministeriö ja sisäasiainministeriö asettivat 12 päivänä maaliskuuta 2007 toimikunnan valmistelemaan esitutkinta-, pakkokeino- ja poliisilain kokonaisuudistusta. Toimikunnan tehtävänannossa kiinnitettiin erityistä huomiota muun ohella syyttäjän rooliin esitutkinnassa ja pakkokeinoista päätettäessä sekä syyttäjän ja esitutkintaviranomaisten väliseen yhteistyöhön. Huomioon otettavina seikkoina mainittiin syyttäjän rooli suullisessa ja välittömässä rikosoikeudenkäynnissä sekä EU:n vastavuoroisen tunnustamisen perustuvassa oikeusapumenettelyssä. Toimikunta luovutti mietintönsä 17 päivänä huhtikuuta 2009 (komiteamietintö 2009:2). Mietinnössä korostetaan esitutkintaviranomaisen ja syyttäjän yhteistyövelvoitetta ja ehdotetaan siitä otettavaksi erillinen luku esitutkintalakiin. Myös tässä esityksessä täytäntöön pantavaksi ehdotetusta puitepäätöksestä johtuvat

vaatimukset syyttäjän roolin vahvistamisesta oikeusapumenettelyssä lisäävät tarvetta esitutkintayhteistyön tiivistämiseen syyttäjän ja esitutkintaviranomaisten välillä.

Toimikunta tarkisti muutoinkin esitutkintaan ja pakkokeinoihin liittyvää lainsäädäntöä. Mietinnön pohjalta valmisteltavat esitykset on määrä antaa eduskunnalle toukokuussa 2010. Siltä osin kuin tässä esityksessä ei ehdoteta kansallisiin tapauksiin sovellettavasta

lainsäädännöstä poikkeavia säännöksiä, ehdottavat uudistukset tulisivat vaikuttamaan myös puitepäätöksessä tarkoitettuun todisteiden hankkimismenettelyyn, edellyttäen, että ne eduskunnassa hyväksytään. Esityksillä ei kuitenkaan ole sellaista välitöntä yhteyttä, joka aikataulullisesti edellyttäisi lakiehdosten samanaikaista käsittelyä eduskunnassa tai voimaantuloa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Puitepäättöksen sisältö ja suhde Suomen lainsäädäntöön**I OSA Eurooppalainen todisteiden luovuttamismääräys**

1 artikla. *Eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen määritelmä ja velvollisuus panna luovuttamismääräys täytäntöön.* Artiklan 1 kohdan mukaan eurooppalainen todisteiden luovuttamismääräys (jäljempänä todisteiden luovuttamismääräys) on jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen antama oikeudellinen päätös, jonka tarkoituksena on esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkiminen toisesta jäsenvaltiosta 5 artiklassa tarkoitettuja menettelyjä varten. Kohdassa 2 edellytetään, että jäsenvaltiot panevat todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöön vastavuo-roisen tunnustamisen periaatteen perusteella ja puitepäättöksen säännösten mukaisesti. Kohdan 3 mukaan puitepäättös ei vaikuta velvoitteeseen kunnioittaa perustamissopimuksen 6 artiklaan sisältyviä perusoikeuksia ja keskeisiä oikeusperiaatteita, eikä niitä koskeviin oikeusviranomaisten velvoitteisiin.

Yleisperusteluissa selostetun mukaisesti voimassaoleva lainsäädäntö ja Suomea sitovat kansainväliset velvoitteet jo nykyisin mahdollistavat laaja-alaisen oikeusapuyhteistyön Suomen ja muiden valtioiden välillä. Puitepäättös eroaa muista kansainvälisistä oikeusapusopimuksista siinä, että puitepäättök-sessä tarkoitettu yhteistyö on velvoittavampaa kuin kansainvälisiin sopimuksiin perustuva yhteistyö. Puitepäättös edellyttää, että toisessa jäsenvaltiossa annettu todisteiden luovuttamismääräys on pantava täytäntöön, jollei tapaukseen voida soveltaa jotakin 13 artiklassa mainittua kieltäytymisperustetta. Toisaalta soveltamisalaltaan puitepäättös on rajoitetumpi kuin voimassaolevat oikeusapuinstrumentit. Puitepäättös koskee vain asiakirja- ja esinetodisteita tai muuta jo ole-

massa olevaa todisteeksi tarvittavaa tietoa. Henkilötodistelu ja muut niin sanotut reaalialajassa hankittavat todisteet on pääsääntöisesti suljettu puitepäättöksen soveltamisalan ulkopuolelle.

Artiklan 3 kohtaan liittyy oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin perusperiaatteisiin liittyvä kieltäytymisperuste. Eduskunnan lakivaliokunta on puitepäättösehdotusta käsitellessään lausunut, että todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanosta tulisi voida kieltäytyä myös sellaisten syiden perusteella, jotka liittyvät luovuttamismääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa vireillä olevaan oikeudenkäyntiin (LaVL 8/2004 vp). EU-luovuttamislakiin on sisällytetty ehdottomana kieltäytymisperusteena muun muassa se, että voidaan perustellusti olettaa, että luovutettavaksi pyydetty henkilö joutuu ihmisoikeuksien tai perustuslaissa turvatuun oikeusturvan loukkauksen kohteeksi. Myös konfiskaatiopuitepäättöksen täytäntöönpanolakiin on otettu nimenomainen kieltäytymisperuste siitä tilanteista varten, joissa on perusteltua syytä epäillä, että päätökseen johtaneessa menettelyssä on loukattu oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeita ja että täytäntöönpano olisi kokonaisuutena arvostellen kohtuutonta. Oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin liittyvät kieltäytymisperusteet on lisätty lainsäädäntöön lakivaliokunnan vaatimuksesta. Toisaalta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin liittyvää kieltäytymisperustetta ei ole sisällytetty jäädyttämislakiin eikä sakkopuitepäättöksen täytäntöönpanolakiin.

Puitepäättöksen kieltäytymisperusteita koskevissa säännöksissä ei ole mainittu oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin loukkaukseen perustuvaa kieltäytymisperustetta. Kuten EU-luovuttamislakia ja konfiskaatiopuitepäättöksen täytäntöönpanolakia säädettyäessä on katsottu, se voidaan kuitenkin tulkita sallituksi perustamissopimuksen 6 artiklan mukaisiin perusoikeuksiin tehdyn viittauksen perusteel-

la. Lisäksi puitepäätöksen johdanto-osan kappaleessa 28 todetaan, että puitepäätös ei estä jäsenvaltioita soveltamasta valtiosääntönsä sisältyviä säännöksiä, jotka koskevat oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin, yhdistymisvapautta, lehdistönvapautta ja ilmaisunvapautta muissa tiedotusvälineissä. Toisaalta komissio on tähän mennessä täytäntöönpanut vastavuoroisen tunnustamisen puitepäätöksiä arvioidessaan toistuvasti kritisoitua jäsenvaltiota siitä, että ne ovat sisällyttäneet lainsäädäntöönsä muita kieltäytymisperusteita kuin niitä, jotka puitepäätöksissä nimenomaisesti on sallittu.

Luonteeltaan tässä puitepäätöksessä tarkoitettu yhteistyö vastaa jäädyttämispuitepäätöksessä tarkoitettua yhteistyötä. Toisaalta jäädyttämispuitepäätöksessä tarkoitettujen toimenpiteiden merkittävät lähes poikkeuksetta pakkokeinon käyttöä täytäntöönpanovaltiossa, kun taas nyt täytäntöön pantava puitepäätös kattaa laajalti myös todisteiksi tarvittavien tietojen pyytämisen viranomaisen hallussa olevista rekistereistä.

Harkittaessa oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin loukkaukseen liittyvän kieltäytymisperusteen lisäämistä täytäntöönpanolakiin, on otettava huomioon myös se, miten tällaista kieltäytymisperustetta olisi mahdollista soveltaa. Vastavuoroisen tunnustamisen järjestelmässä täytäntöönpanovaltion mahdollisuus tutkia oikeusapupyynnön perusteita on rajoitetumpaa kuin nykyisin. Oikeusapua annetaan vakiolomakkeessa ilmoitettujen tietojen perusteella. Niiden pohjalta voi olla käytännössä mahdotonta arvioida sitä, noudatetaanko määräyksen antaneessa jäsenvaltiossa oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin peruseriaatteita. Oikeusapuyhteistyö myös eroaa esimerkiksi konfiskaatiopuitepäätöksen täytäntöönpanolaissa tai EU-luovuttamislaisissa säännelystä yhteistyöstä siinä, että oikeusapua tarvitaan useimmiten jo esitutkintavaiheessa, jolloin vielä ei ole käytännössä mahdollista arvioida sitä, tuleeko määräyksen antanut valtio noudattamaan oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin peruseriaatteita. Vastavuoroisen tunnustamisen peruslähtökohtana toisaalta myös on, että jäsenvaltiot voivat luottaa toistensa oikeusjärjestelmiin. Tätä luottamusta on pyritty vahvistamaan yhteisiä rikosprosessuaalisia vähimmäisoikeuksia

koskevilla säännöksillä, joista parhaillaan jäsenvaltioiden välillä neuvotellaan.

Esityksessä ehdotetaan, että täytäntöönpanolakiin ei otettaisi oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin loukkaukseen liittyvää perustetta. Ratkaisu vastaisi puitepäätöksen tarkoitusta ja olisi linjassa myös jäädyttämislain kanssa. Lisäksi ratkaisua voidaan perustella edellä selostetuilla käytännön soveltamiseen liittyvillä näkökohdilla sekä sillä, että samanaikaisesti vastavuoroisen tunnustamisen toimenpideohjelman kanssa EU:ssa pyritään saamaan aikaan yhteiset säännökset rikosprosessuaalisista vähimmäisoikeuksista.

2 artikla. Määritelmät. Artiklan a kohdan mukaan 'määräyksen antaneella valtiolla' tarkoitetaan jäsenvaltiota, jossa todisteiden luovuttamismääräys on annettu. Kohdan b mukaan 'täytäntöönpanovaltiolla' tarkoitetaan jäsenvaltiota, jonka alueella esineet, asiakirjat tai tiedot sijaitsevat, tai sähköisten tietojen osalta jäsenvaltiota, jossa niihin on suoraan pääsy täytäntöönpanovaltion lainsäädännön nojalla.

Kohdassa c on määritelty määräyksen antanut viranomainen. Tämä voi olla tuomari, tuomioistuimien, tutkintatuomari tai syyttäjä, taikka jokin muu määräyksen antaneen valtion määrittelemä oikeusviranomainen, joka erityistapauksessa toimii tutkintaviranomaisena rikosoikeudellisissa menettelyissä ja jolla on kansallisen lainsäädännön mukaisesti toimivalta antaa rajat ylittävissä tapauksissa todisteiden hankkimista koskeva määräys. Kohdan d mukaan 'täytäntöönpanosta vastaavalla viranomaisella' tarkoitetaan viranomaisesta, joka panee puitepäätöksen täytäntöön ja jolla kansallisen lainsäädännön mukaan on toimivalta tunnustaa tai panna täytäntöön eurooppalainen todisteiden luovuttamismääräys puitepäätöksen mukaisesti.

Kohdassa e määritellään se, mitä puitepäätöksessä tarkoitetaan 'etsinnällä ja takavarikolla'. Määritelmä kattaa rikosoikeudelliseen menettelyyn liittyvät toimenpiteet, joiden johdosta oikeushenkilöllä tai luonnollisella henkilöllä on oikeudellisen pakon uhalla velvollisuus toimittaa esineitä, asiakirjoja tai tietoja taikka osallistua niiden toimittamiseen. Toimenpiteet on voitava panna täytäntöön ilman kyseisen henkilön suostumusta ja ne

saattavat johtaa seuraamuksiin, jollei niitä noudateta.

Artiklan a ja b kohtien määritelmät ovat siinä määrin yksityiskohtaisia ja tarkkoja, ettei niiden täytäntöön panemiseksi ole välttämätöntä säätää erillistä asiasäältäistä lainsäädäntöä. Kohdassa b tarkoitettavat sähköiset tiedot kattavat esimerkiksi sähköisessä muodossa olevat pankkitiedot ja erilaisissa rekistereissä olevat tiedot, jotka täytäntöönpanosta vastaavalle viranomaiselle ovat saatavilla kansallisen lainsäädännön perusteella suoraan, eli ilman, että tietojen saamiseksi olisi turvauduttava oikeusapumenettelyyn.

Kohdissa c ja d luetelluista viranomaisista on tarpeen ottaa säännös täytäntöönpanolaikiin. Suomen järjestelmä poikkeaa monen muun EU:n jäsenvaltion järjestelmässä siinä, että esitutkintaviranomaisena esitutkintalain 13 §:n mukaan toimii poliisi. Tutkinnanjohtajana toimii pääsääntöisesti pakkokeinolain 1 luvun 6 §:ssä mainittu pidättämiseen oikeutettu virkamies. Rangaistusmääräys- ja rikesakomenettelyssä käsiteltäviä asioita lukuun ottamatta poliisimiehen tekemäksi epäillyn rikoksen esitutkintaa johtaa kuitenkin virallinen syyttäjä (esitutkintalain 14 §:n 2 momentti). Suomessa esitutkintaviranomaisia ovat myös tulli- ja rajavartiolaitos tutkiesaan niiden toimialaan kuuluvia rikoksia. Esitutkintain 15 §:stä seuraa, että syyttäjillä ja poliisilla on velvollisuus toimia yhteistyössä esitutkinnan aikana. Syyttäjällä on esitutkintalain 4 §:ssä säädetyin edellytyksin myös toimivalta määrätä esitutkinta lopetettavaksi.

Suomen kansallisen lainsäädännön mukaan todisteen hankkimisesta ei edellytetä tehtäväksi erillistä, muodollista päätöstä. Kun kyse on vieraasta valtiosta pyydettävästä todisteesta, pyynnön voivat oikeusapulain 5 §:n mukaan tehdä oikeusministeriö, tuomioistuimien, syyttäjä- ja esitutkintaviranomainen. Vieraasta valtiosta Suomeen toimitettavat pyynnöt lähetetään oikeusapulain 4 §:n mukaan oikeusministeriölle tai tehdään suoraan sille viranomaiselle, jonka toimivaltaan pyynnön täyttäminen kuuluu. Laissa ei luetella pyynnön täytäntöönpanosta vastaavia viranomaisia, vaan pyynnön täytäntöönpano määräytyy lähtökohtaisesti kansallisten säännösten mukaisesti. Kuitenkin kansallisesta

sääntelystä poiketen niissä tapauksissa, joissa pyynnön täyttäminen edellyttää takavarikkoa, takavarikoimisesta päättäneen viranomaisen on pakkokeinolain 4 luvun 15 a §:n mukaan viikon kuluessa saatettava takavarikointipäätös sen paikkakunnan kärjäoikeuden vahvistettavaksi, missä takavarikointi on toimitettu.

Yleisperusteluissa selostetun mukaisesti Suomi on antanut vuoden 1959 sopimuksen 24 artiklaan liittyvän selityksen toimivaltaisista oikeusviranomaisista. Selityksen mukaan sopimuksessa tarkoitettuja oikeusviranomaisia Suomessa ovat oikeusministeriö, kärjäoikeudet, hovioikeudet ja korkein oikeus, viralliset syyttäjät sekä poliisiviranomaiset, tulliviranomaiset sekä rajavartiolaitoksen virkamiehet toimiessaan esitutkintaviranomaisina esitutkintalain nojalla.

Oikeusapuyhteistyössä EU:n jäsenvaltioiden välillä pääsääntönä vuoden 2000 sopimuksen 6 artiklan mukaan ovat suorat yhteydet toimivaltaisten viranomaisten välillä. Pyyntö voidaan toimittaa keskusviranomaisena toimivan oikeusministeriön kautta vain poikkeustapauksissa.

Vastavuoroista tunnustamista koskeissa puitepäätoöksissä ja niiden täytäntöönpanolaisissa toimivaltaiset oikeusviranomaiset on määritelty mainittuja oikeusapusäädöksiä suppeammin. EU:n jäsenvaltioiden välillä luovuttamispyyntöjen eli pidätysmääräysten täytäntöönpanosta päättäminen on Suomessa keskitetty Helsingin, Kuopion, Oulun ja Tampereen kärjäoikeuksille sekä täytäntöönpanoon liittyvät syyttäjän tehtävät näiden kärjäoikeuksien tuomiopiireissä toimiville kihlakunnansyyttäjille. Suomesta lähtevän pidätysmääräyksen allekirjoittaa syyttäjä. Eduskunnan lakivaliokunta on EU-luovuttamislaista antamassaan mietinnössä LaVM 7/2003 pitänyt perusteltuna syyttäjän keskeistä asemaa EU-luovuttamislain mukaisessa menettelyssä ja viitannut myös pyrki-mykseen sitouttaa syyttäjä asian käsittelyyn jo mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Valiokunta on tuolloin katsonut, että on ollut hyväksyttäviä ja painavia syitä keskittää toimivalta syyttäjille.

Jäädymislaisissa päätöksentekojäädymispäätöksen täytäntöönpanoon liittyvissä asioissa on keskitetty EU-luovuttamislakia vastaavasti Helsingin, Kuopion, Oulun ja

Tampereen käräjäoikeuksien tuomiopiireissä toimiville kihlakunnansyyttäjille. Muun muassa järjestelmän selkeyden on katsottu puoltavan sitä, että päätösvaltaa ei jaeta usean viranomaisen kesken. Suomessa tehdyn jäädyttämispäätöksen lähettämistä päättää jäädyttämispäätöksen tehnyt syyttäjä tai tuomioistuimien, joka tekee päätöksen sen syyttäjän pyynnöstä, joka on toimivaltainen ajamaan syytettyä kyseisessä rikosasiassa.

Eduskunnan lakivaliokunta on jäädyttämislakia koskevaa hallituksen esitystä käsitellessään ottanut kantaa kysymykseen toimivaltaisista oikeusviranomaisista vastavuoroisen tunnustamisen periaatteelle rakentuvassa yhteistyössä. Mietinnössään LaVM 7/2005 vp lakivaliokunta toteaa seuraavaa: ”Luottamuksen vahvistamiseksi Euroopan unionin lainsäädäntöä valmisteltaessa pyritään yksilöimään selkeästi päätöksiä tekevät viranomaiset ja lähtökohtaisesti kansallisten järjestelmien erilaisuudet huomioiden päätökset tehdään kaikissa maissa samantasoisesti. Valiokunta pitää vastavuoroisen tunnustamisen lähtökohtana sitä, että toisen maan viranomaiset voivat ilman tarkempaa tutkintaa luottaa Suomesta tuleviin täytäntöönpanopyyntöihin. Toisaalta Suomeen tulevien täytäntöön pantavien päätösten osalta ei voida edellyttää päätöksen tehneen viranomaisen tuntevan lainsäädäntöämme, jotta hän osaisi toimittaa täytäntöönpanopyynnön oikealle viranomaiselle.” Edelleen lakivaliokunta kiinnittää huomiota perinteisen oikeusapuyhteistyön ja vastavuoroisen tunnustamisen eroon siinä, että perinteisessä oikeusapuyhteistyössä pyynnön perusteet tutkitaan vastaanottavassa valtiossa, kun taas vastavuoroisen tunnustaminen lähtee siitä, että tunnustetaan toisen jäsenvaltion viranomaisen tekemä päätös ja pannaan se ilman eri selvitystä täytäntöön. Valiokunnan mukaan järjestelmän selkeyden kannalta tarkoituksenmukaisin ratkaisu on yksinkertainen ja keskitetty menettely, jossa kaikissa tilanteissa toimivaltaisena viranomaisena on syyttäjä. Valiokunta katsoo menettelyn nopeuden ja tehokkuuden edellyttävän syyttäjiltä erityisiä valmiuksia, erikoistumista ja toimivaa päivystysjärjestelmää. Valiokunta samalla korostaa, että sen kannanotto ei merkitse sitä, että kansallista järjestelmää esitutkinna johdon osal-

ta tulisi muuttaa. Lisäksi valiokunta painottaa esitutkintaviranomaisten ja syyttäjien välisen yhteistoimintavelvoitteen merkitystä erityisesti kansainvälisissä, pakkokeinon käyttöä edellyttävissä oikeusaputilanteissa.

Jäädyttämislakiehdotusta käsitellessään valiokunta on syyttäjien ja esitutkintaviranomaisten roolin lisäksi pohtinut syyttäjien toimivaltuuksia suhteessa tuomioistuimiin. Kansallisesti jäädyttämislaisilla tarkoitetuista myymis- ja hukkaamiskielloista päättää tuomioistuimien. Takavarikosta voi päättää myös pidättämiseen oikeutettu virkamies. Tässä esityksessä tarkoitettu yhteistyö on laajalaisempaa kuin jäädyttämislaisilla, ja kattaa pakkokeinoja edellyttävien täytäntöönpanotilanteiden lisäksi myös esimerkiksi pyynnöt saada todisteeksi tarvittavaa tietoa täytäntöönpanosta vastaavan viranomaisen hallussa olevista rekistereistä. Ratkaisun toimivaltaisen viranomaisen suhteen vaikuttaa luonnollisesti myös puitepäätöksessä tarkoitettua yhteistyön sisältö.

Täytäntöönpanolaisilla olisi määriteltävä erikseen todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanosta vastaavat viranomaiset sekä ne oikeusviranomaiset, jotka voivat todisteiden luovuttamismääräyksen antaa. Täytäntöönpanosta vastaavien viranomaisen osalta päätöksentekomenettely jäädyttämislain tavoin voitaisiin keskittää Helsingin, Kuopion, Tampereen ja Oulun käräjäoikeuden tuomiopiirissä toimiville kihlakunnansyyttäjille. Tämä ratkaisu helpottaisi toimivaltaisen viranomaisen selville saamista vieraassa valtiossa, jota lakivaliokunta on pitänyt tärkeänä. Toisaalta voidaan arvioida, että pyyntöjä todisteiden hankkimiseksi tehtäisiin enemmän kuin jäädyttämislaisilla tarkoitettuja pyyntöjä, jolloin ei välttämättä olisi tarkoituksenmukaista keskittää kaikkia todisteiden luovuttamismääräysten täytäntöönpanoon liittyviä tehtäviä mainituille syyttäjille, tai oikeusviranomaisille ylipäätään. Kohdassa d ei edellytetä, että täytäntöönpanosta vastaavan viranomaisen olisi välttämättä oltava oikeusviranomaisen. Todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpano koskee useimmiten toimenpiteitä, joiden täytäntöönpanosta kansallisesti huolehtii poliisi.

Esityksessä ehdotetaan, että täytäntöönpanosta vastaavaksi viranomaiseksi määritel-

täisiin edellä mainittujen syyttäjien lisäksi keskusrikospoliisi. Se, että myös poliisin suhteen määräysten täytäntöönpano keskitetään keskusrikospoliisille, vastaisi nykyistä käytäntöä, sillä kansainvälinen oikeusapuyhteistyö on poliisin hallinnollisen ohjeistuksen mukaan jo nykyisin järjestetty niin, että oikeusapupyynnöiden tekemisestä ja täytäntöönpanosta vastaa keskusrikospoliisi.

On lisäksi pohdittava sitä, tulisiko tulli ja rajavartiolaitos nimetä täytäntöönpanosta vastaaviksi viranomaisiksi. Myös tältä osin tulee ottaa huomioon lakivaliokunnan linjat yksinkertaisesta ja keskitetystä yhteydenpitojärjestelmästä. Ei voida edellyttää, että toisen jäsenvaltion viranomainen tuntee Suomen järjestelmää sen suhteen, milloin todisteiden luovuttamismääräys koskee rikosta, johon liittyvän todisteiden hankkiminen Suomessa poikkeuksellisesti kuuluisi tullille tai rajavartiolaitokselle. Jotta säännökset kuitenkin tältä osin vastaisivat poliisin suhteen ehdotettua ratkaisua, esityksessä ehdotetaan, että myös tulli ja rajavartiolaitos olisivat Suomessa täytäntöönpanosta vastaavia viranomaisia. Säännöksessä täsmennettäisiin, että mainitut viranomaiset toimisivat täytäntöönpanosta vastaavina viranomaisina ainoastaan silloin kun määräys liittyy rikokseen, jonka tutkinta Suomessa vastaavassa tilanteessa kuuluisi kyseisille viranomaisille.

Jäljempänä selostetun mukaisesti esityksessä myös ehdotetaan, että määräyksen täytäntöönpanosta kieltäytymisestä sekä täytäntöönpanon lykkäämisestä päättäisi täytäntöönpanosta vastaava syyttäjä. Tilanteessa, jossa takavarikkoa koskeva päätös on saatettu käräjäoikeuden vahvistettavaksi, kieltäytymisestä sekä lykkäämisestä voisi päättää myös asianomainen käräjäoikeus. Tämä johdetaan siitä, että puitepäätöksen kieltäytymistä ja lykkäämistä koskevissa artikloissa edellytetään, että kieltäytymisestä tai lykkäämisestä päättävänä viranomaisena tulee tiettyjä poikkeustilanteita lukuun ottamatta olla tuomari, tutkintatuomari, tuomioistuimien tai syyttäjä. Ehdotettu järjestelmä edellyttäisi tiivistä yhteydenpitoa täytäntöönpanoviranomaisina toimivien esitutkintaviranomaisten ja syyttäjien välillä. Esitutkintaviranomaisten olisi muun ohella saatettava syyttäjän tietoon tie-

dossaan olevat kieltäytymis- tai lykkäämispe-
rusteet.

Harkittaessa sitä, mitkä viranomaiset Suomessa voisivat olla määräyksen antavia viranomaisia, tulee ottaa huomioon puitepäätöksen tarkoitus. Edellä selostetun mukaan puitepäätöksessä edellytetään, että määräyksen antavan viranomaisen on oltava tuomari, tuomioistuimien, tutkintatuomari tai syyttäjä, taikka jokin muu määräyksen antaneen valtion määrittelemä oikeusviranomainen, joka erityistapauksessa toimii tutkintaviranomaisena rikosoikeudellisissa menettelyissä ja jolla on kansallisen lainsäädännön mukaisesti toimivalta antaa rajat ylittävissä tapauksissa todisteiden hankkimista koskeva määräys. Suppealla oikeusviranomaisen määritelmällä on haluttu rajoittaa puitepäätöksen soveltaminen samantasoisten viranomaisten väliseen yhteistyöhön, jotta viranomaiset voisivat ilman tarkempaa selvitystä luottaa toistensa järjestelmissä tehtyihin päätöksiin, ikään kuin päätös olisi tehty asianomaisen valtion omassa järjestelmässä. Myös toimivaltaisten viranomaisten osalta puitepäätöksen johdanto-osan 8 kappaleessa korostetaan menettelyllisten vähimmäistakeiden merkitystä perusoikeuksien suojaamiseksi. Johdanto-osan 9 kappaleen mukaan puitepäätöksessä kyse on unionisopimuksen 31 artiklassa tarkoitusta oikeudellisesta yhteistyöstä. Kappaleessa todetaan, että vaikka muilla viranomaisilla kuin tuomareilla, tuomioistuimilla, tutkintatuomareilla ja syyttäjillä voi olla todisteiden keräämisessä jokin tehtävä 2 artiklan c alakohdan ii luetelmakohdan mukaisesti, puitepäätöksen soveltamisala ei kata poliisi-, tullin, raja- tai hallintoviranomaisten välistä yhteistyötä, jota sääntelevät perussopimuksen muut määräykset.

Näin ollen määritelmäsäännöksen tarkoitusta ei vastaisi se, että Suomi nimeäisi yleisesti poliisin, tullin tai rajavartiolaitoksen määräyksen antavaksi viranomaiseksi. Tässä esityksessä ei toisaalta olisi järkevää esittää rajoituksia Suomen esitutkintaviranomaisten kansallisiin toimivaltuuksiin pelkästään siitä syystä, että siten mahdollistettaisiin poliisin, tullin tai rajavartiolaitoksen tulkitseminen selkeämmin puitepäätöksessä tarkoitetuksi oikeusviranomaiseksi. Toisaalta estettä ei liene sille, että keskusrikospoliisissa, johon

muun muassa kansainvälisen, järjestäytyneen rikollisuuden tutkinta poliisin hallinnosta annetun lain (110/1992) 9 §:n mukaan on keskitetty, tutkinnanjohtajan toimivaltuudet omaava virkamies sisältyisi määritelmän piiriin. Vastaavin rajoituksin voitaisiin tulkita olevan sallittua nimetä tullin ja rajavartiolaitoksen kansainvälisestä rikostutkinnasta vastaavat tutkinnanjohtajina toimivat virkamiehet määräyksen antaviksi viranomaisiksi.

Ratkaisu, jonka mukaan määräyksen antavat viranomaiset nimettäisiin puitepäätöksen tarkoituksen mukaisesti eli siten, että toimivaltaisia viranomaisia olisivat yleiset tuomioistuimet tai syyttäjät, olisi linjassa aikaisemmin hyväksytyjen vastavuoroista tunnustamista koskevien puitepäätösten sekä edellä selostetun lakivaliokunnan lausunnon kanssa. Se, että syyttäjät toimisivat määräyksen antavana viranomaisina, myös voisi edistää esitutkintayhteistyötä poliisin ja syyttäjien välillä sekä palvelisi sitä, että syyttäjä saisi tarvitsemansa todisteet pääkäsittelyä varten. Todisteiden luovuttamismääräysten antamista koskevan päätöksenteon keskittäminen syyttäjille yksinkertaistaisi järjestelmää myös siinä, että samaa menettelyä sovellettaisiin suhteessa kaikkiin jäsenvaltioihin. Näin ollen järjestelmä ei olisi riippuvainen jäsenvaltioiden ratkaisuksista 11 artiklan 4 ja 5 kohdan mukaisen vahvistusmenettelyn suhteen, jota selostetaan jäljempänä.

Järjestelmä ei kuitenkaan saisi olla liian byrokraattinen eikä johtaa viranomaisten haluttomuuteen soveltaa uusia säännöksiä. Myös syyttäjien ja esitutkintaviranomaisten välinen tiedonkulku ja menettelyn nopeus olisi varmistettava. Siksi syyttäjillä olisi oltava kansainvälisen yhteistyön edellyttämät valmiudet sekä toimiva päivitysorganisaatio määräysten tehokkaan täytäntöönpanon turvaamiseksi, kuten lakivaliokuntakin mietinnössään toteaa.

Mahdollista olisi myös se, että syyttäjän määräys vaadittaisiin vain niissä tilanteissa, joissa pyydetään hankkimaan todistetta, joka ei ole täytäntöönpanosta vastaavan viranomaisen hallussa täytäntöönpanovaltiossa. Toisin sanoen syyttäjän olisi annettava määräys tilanteissa, joissa todiste voitaisiin joutua hankkimaan puitepäätöksessä tarkoitettua etsintää tai takavarikkoa käyttäen. Siten täy-

täntöönpanosta vastaavan viranomaisen hallussa olevia rekisteritietoja, selvityksiä tehdyistä kuulusteluista, todistajanlausunnoista tai tutkinnan tuloksista voisivat pyytää edellä määritellyt muut virkamiehet, koska selvää on, ettei tällöin jouduttaisi suorittamaan etsintää tai takavarikkoa todisteen hankkimiseksi.

Jos todisteiden luovuttamismääräyksen antamiseen toimivaltaiseksi oikeusviranomaisiksi nimetään muu viranomainen kuin tuomioistuin tai syyttäjä, jäljempänä selostetun mukaisesti määräys jouduttaisiin joka tapauksessa 11 artiklan 4 ja 5 kohdan tilanteissa vahvistuttamaan syyttäjällä. Puitepäätöstä koskevissa neuvotteluissa selkeä enemmistö jäsenvaltioista ilmoitti vaativansa tuomioistuimen, tutkintatuomarin, tuomarin tai syyttäjän vahvistuksen kaikkiin todisteiden luovuttamismääräyksiin. Näin ollen, jos täytäntöönpanosta vastaavan viranomaisen hallussa olevia tietoja voisivat pyytää suoraan myös Suomen lain mukaiset esitutkintaviranomaiset, joudutaan noudattamaan eri menettelyjä suhteessa eri jäsenvaltioihin, siitä riippuen, vaatiiko asianomainen jäsenvaltio vahvistusta vai ei.

Kuten yleisperusteluissa on todettu, sisäasiainministeriö ja keskusrikospoliisi jättivät eriävän mielipiteen työryhmän ehdotukseen, jonka mukaan todisteiden luovuttamismääräysten antaminen olisi kaikissa tapauksissa keskitetty syyttäjille. Myös lausuntopalautteissa sisäasiainministeriö, valtiovarainministeriön vero-osasto sekä tullihallitus kritisoivat työryhmän ehdotusta tältä osin. Tämän vuoksi esityksessä on päädytty ratkaisuun, jonka mukaan niissä tapauksissa, joissa pyydetty todiste on täytäntöönpanosta vastaavan viranomaisen hallussa eikä asianomainen jäsenvaltio vaadi määräyksen vahvistuttamista syyttäjällä, määräyksen voisi antaa myös virkamies, jolla on tutkinnanjohtajan toimivaltuudet keskusrikospoliisissa, tullissa tai rajavartiolaitoksessa. Jos sitä vastoin pyydetty todiste ei ole täytäntöönpanosta vastaavan viranomaisen hallussa, todiste todennäköisesti jouduttaisiin hankkimaan puitepäätöksessä määriteltäviä etsintää tai takavarikkoa käyttäen. Näissä tilanteissa toimivalta määräysten antamiseen keskitettäisiin syyttäjille.

On toisaalta myös pohdittava sitä, olisiko tarpeen määritellä tuomioistuimet määräyksen antaviksi viranomaisiksi. Rikosasiasa tarvittavat, puitepäätöksessä tarkoitetut todisteet yleensä hankitaan esitutkintavaiheessa. Todisteiden hankkiminen on osa esitutkintaa, jonka toimittaa esitutkintaviranomainen yhteistyössä syyttäjän kanssa. Todisteiden esittäminen tuomioistuimelle on oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 8 §:n mukaan asianosaisten tehtävänä. Tuomioistuin voi tiettyjä asianomistajarikoksia lukuun ottamatta myös omasta aloitteestaan määrätä hankittavaksi todisteita, milloin tarpeelliseksi harkitaan. Nämä tilanteet ovat käytännössä harvinaisia. Esityksessä kuitenkin ehdotetaan, että syyttäjien lisäksi myös rikosasioissa toimivaltaiset tuomioistuimet voisivat antaa todisteiden luovuttamismääräyksen. Tuomioistuinten mahdollisuutta todisteiden pyytämiseen ei tulisi sulkea pois pelkästään tapausten harvalukuisuuden vuoksi.

Voimassaolevassa kansallisessa lainsäädännössä ei ole etsinnän tai takavarikon määritelmää. Sisällöltään kohdassa e olevan määritelmän voidaan katsoa olevan laajempi kuin pakkokeinolain säännökset etsinnästä ja takavarikosta sikäli, että määritelmä käsittää myös esimerkiksi oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 12 §:ssä tarkoitetun asiakirjan esittämismääräyksen sekä velvollisuuden luovuttaa pankkitilitietoja. Säännöksiä tällaisten tietojen luovuttamisvelvollisuudesta on useissa laeissa ilman, että menettelyssä edellytettäisiin sovellettavaksi etsintää ja takavarikkoa koskevia pakkokeinolain säännöksiä (ks. esim. HE 178/2004, jossa on selostettu pankkitietojen luovuttamiseen liittyvää lainsäädäntöä ja käytäntöä).

Toisaalta pakkokeinolain 5 luvussa on erikseen säännelty paikkaan ja henkilöön kohdistuva etsintä. Puitepäätöksen 4 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaisen rajauksen mukaan todisteiden luovuttamismääräystä ei saa antaa henkilöntarkastuksen tekemistä varten. Näin ollen pyydettyjen todisteiden hankkimisessa sovellettaviksi voisivat tulla pakkokeinolain 5 luvun 1—8 §:n säännökset paikkaan kohdistuvasta etsinnästä. Soveltamisalan ulkopuolelle sitä vastoin jäisivät mainitun luvun 9 – 12 §:n säännökset henkilöntarkastuksesta tai -katsastuksesta. Täytän-

töönpanosta vastaavan viranomaisen hallussa olevat tiedot mahdollisesti aikaisemmin suoritetuista henkilöntarkastuksesta tai -katsastuksesta sitä vastoin kuuluvat jäljempänä selostetun mukaisesti puitepäätöksen soveltamisalaan.

Harkittaessa puitepäätöksessä määritellyn etsinnän ja takavarikon merkitystä oikeusapuyhteistyössä, on erotettava toisistaan ne tilanteet, joissa Suomi olisi todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöön paneva valtio sekä ne tapaukset, joissa se olisi määräyksen antava valtio.

Niissä tilanteissa, joissa Suomi olisi täytännönpanosta vastaava valtio, etsinnän ja takavarikon määritelmällä olisi merkitystä kieltäytymistilanteissa. Suomi voisi 13 artiklan mukaan kieltäytyä todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanosta, jos täytäntöönpano edellyttäisi etsintää ja takavarikkoa ja määräys liittyisi muun kuin niin sanotun listarikoksen tutkintaan, eikä rikos ole rangaistava Suomen lain mukaan (niin sanottu kaksoisrangaistavuuden puute).

Voimassaolevan oikeusapulain mukaan Suomi antaa nykyisin oikeusapua ilman vaatimusta kaksoisrangaistavuudesta, jollei pyynnön toimeenpano edellytä pakkokeinolaissa säädetyn pakkokeinon käyttämistä. Pakkokeinoja edellyttävän pyynnön täytäntöönpanoon sitä vastoin oikeusapulain 15 §:n 1 momentin mukaan sovelletaan kaksoisrangaistavuusvaatimusta. Poikkeuksena 2 momentissa mainitaan pakkokeinolain 4 luvun 4 b §:ssä tarkoitettu datan säilyttämisvelvollisuus.

Suomi on asettanut vuoden 1959 sopimuksen osalta etsintä- ja takavarikkopyyntöjen edellytyksiksi sopimuksen 5 artiklan 1 kohdan a ja c alakohdassa tarkoitetut ehdot, joiden mukaan etsintää ja takavarikkoa koskevien pyyntöjen täytäntöönpanon edellytyksenä on, että pyynnön perusteena oleva teko olisi vastaavissa olosuhteissa tehtynä rangaistava myös Suomen lainsäädännön mukaan (niin sanottu kaksoisrangaistavuuden vaatimus). Lisäksi edellytyksenä on, että pyynnön täyttäminen on Suomen lainsäädännön mukaista.

Jos täytäntöönpanotilanteissa otettaisiin käyttöön puitepäätöksen mukainen määritelmä etsinnästä ja takavarikosta, merkitsisi se

sitä, että Suomen viranomaiset voisivat nykyistä useammin kieltäytyä panemasta todisteiden luovuttamismääräystä täytäntöön, koska puitepäätöksen mukainen määritelmä ulottuu myös sellaisiin tiedonhankintatapoihin, joita Suomessa ei ole pidetty pakkokeinolaissa tarkoitettuina pakkokeinoina. Tätä lopputulosta ei olisi pidettävä puitepäätöksen tarkoituksen mukaisena. Sitä vastoin soveltamalla kansallisia säännöksiä etsinnästä ja takavarikosta mahdollistettaisiin laaja-alainen, nykytilaa vastaava yhteistyö, joka myös parhaiten vastaisi puitepäätöksen tarkoitusta, oikeusapuyhteistyön helpottamista EU:n jäsenvaltioiden välillä. Tarkoituksena ei toisin sanoen ole mennä taaksepäin siitä, mitkä nykyisin on sallittua.

Se, että todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanossa noudatettaisiin pakkokeinolain säännöksiä etsinnästä ja takavarikosta, helpottaisi myös säännösten soveltamista käytännössä. Tällöin täytäntöönpanosta vastaava viranomainen ei joutuisi tapauskohtaisesti tulkitsemaan sitä, onko yksittäinen toimenpide tulkittavissa puitepäätöksessä määritellyksi etsinnäksi tai takavarikoksi vai ei.

Näillä perusteilla esityksessä on päädytty ratkaisuun, jonka mukaan todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpano Suomessa ei olisi riippuvainen puitepäätöksessä määritellyn etsinnän tai takavarikon soveltuvuudesta tehtävään toimenpiteeseen. Koska ehdotettu ratkaisu mahdollistaisi puitepäätöksessä edellytettyä laaja-alaisemman yhteistyön, ratkaisun voidaan katsoa olevan puitepäätöksen tarkoituksen mukainen ja siten sallittu.

Niissä tilanteissa, joissa Suomi olisi määräyksen antava valtio, etsinnän ja takavarikon määritelmällä olisi merkitystä puitepäätöksen 11 artiklan 4 ja 5 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa. Kohdan 4 mukaan täytäntöönpanovaltion viranomainen voi edellyttää, että todisteiden hankkimiseksi ei saa suorittaa etsintää tai takavarikkoa, ellei määräystä ole vahvistanut tuomioistuimien, tuomari, tutkintatuomari tai syyttäjä. Jos siis todisteiden luovuttamismääräyksen olisi Suomessa antanut muu viranomainen kuin tuomioistuimien tai syyttäjien, täytäntöönpanovaltio voisi kieltäytyä hankkimasta todistetta puitepäätöksessä määritellyä etsintää tai takavarikkoa käyttä-

en, paitsi jos määräyksen on vahvistanut jokin edellä mainituista oikeusviranomaisista. Kohdan 5 mukaan täytäntöönpanovaltio voi antaa ilmoituksen, jonka mukaan se edellyttää, että tuomioistuimen, tuomarin, tutkintatuomarin tai syyttäjän vahvistus tarvitaan aina.

Jos määräyksen antavien viranomaisten tai vahvistusmenettelyn suhteen valitaan ratkaisu, jonka mukaan syyttäjän määräys tai vahvistus olisi hankittava vain etsintää ja takavarikkoa koskeviin määräyksiin, puitepäätöksen 2 artiklan e kohdan määritelmällä on merkitystä. Tämä johtuu siitä, että määritelmä edellä selostetun mukaan kattaa myös sellaisia toimenpiteitä, joihin Suomessa ei sovelleta etsintää ja takavarikkoa koskevia pakkokeinolain säännöksiä, eikä vieraan valtion viranomaisten voida olettaa tuntevan Suomen pakkokeinolainsäädäntöä. Sitä vastoin 11 artiklan 4 kohdan mukainen oikeus vaatia määräyksen vahvistuttaminen syyttäjällä, on tarkoitettu ulotettavaksi sellaisiin etsintä- ja takavarikkotilanteisiin, joita puitepäätöksen 2 artiklan e kohtaan kirjatulla määritelmällä tarkoitetaan.

Jos siten rajanveto sen suhteen, voiko todisteiden luovuttamismääräyksen antajana toimia syyttäjä vai esitutkintaviranomainen, tehtäisiin sen perusteella, joudutaanko määräyksen täytäntöön panemiseksi suorittamaan etsintää tai takavarikkoa, määräystä annettaessa jouduttaisiin tapauskohtaisesti arvioimaan, tulisiko täytäntöönpanovaltiossa tehtäväksi etsintä tai takavarikko sellaisena kuin se puitepäätöksessä tai mahdollisesti täytäntöönpanovaltion lainsäädännössä on määritelty. Tämä voisi hidastaa menettelyä ja tekisi järjestelmästä entistä monimutkaisemman. Sen vuoksi rajanvetoa ei ehdoteta tehtäväksi tällä perusteella, vaan esityksessä ehdotetaan, niissä tilanteissa, joissa toisesta jäsenvaltiosta pyydettyä todiste on täytäntöönpanosta vastaavan viranomaisen hallussa, määräyksen voisi antaa Suomen lain mukainen esitutkintaviranomainen. Muulloin määräyksen voisi antaa vain syyttäjä tai tuomioistuimien. Ehdotettu ratkaisu olisi selkeä ja yksinkertainen sikäli, että niissä tilanteissa, joissa tarvittava todiste on täytäntöönpanosta vastaavan viranomaisen hallussa, selvää on, ettei etsintää tai takavarikkoa määräyksen täytäntöön panemi-

seksi tarvita. Suomessa oikeusapua tarvitsevat viranomaiset eivät toisin sanoen joutuisi arvioimaan sitä, tultaisinko todiste hankkimaan puitepäätöksessä tai mahdollisesti täytäntöönpanovaltion lainsäädännössä määritellyä etsintää tai takavarikkoa käyttäen. Tämäkään ratkaisu ei kuitenkaan mahdollista sitä, että Suomen lain mukainen esitutkintaviranomainen voisi antaa todisteiden luovuttamismääräyksen lähettääkseen sen sellaiseen jäsenvaltioon, joka on ilmoittanut kaikissa tilanteissa edellyttävänsä syyttäjän tai muun ”perinteisen” oikeusviranomaisen vahvistusta.

3 artikla. *Toimivaltaisten viranomaisten nimeäminen.* Artiklassa jäsenvaltioille asetetaan velvollisuus ilmoittaa neuvoston pääsihteeristölle 2 artiklan c ja d kohdassa tarkoitettujen toimivaltaisten viranomaisten. Jos jäsenvaltio nimeää keskusviranomaisen 8 artiklan 2 kohdan mukaisesti, myös se on ilmoitettava neuvoston pääsihteeristölle, joka toimittaa tiedot muille jäsenvaltioille ja komissiolle.

Suomen lainsäädännön mukaisia toimivaltaisia viranomaisia ja niiden määrittelemistä täytäntöönpanolaissa on selostettu edellä. Puitepäätöksen 8 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuna keskusviranomaisena Suomessa toimisi oikeusministeriö.

4 artikla. *Eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen soveltamisala.* Artiklan 1 kohdan mukaan todisteiden luovuttamismääräys voidaan antaa 7 artiklassa tarkoitettuihin edellytyksiin esineiden, asiakirjojen tai tietojen hankkimiseksi täytäntöönpanovaltiosta määräyksen antaneeseen valtioon 5 artiklassa tarkoitettua menettelyä varten. Kohdassa 2 on lueteltu soveltamisalaa koskevat poikkeukset. Todisteiden luovuttamismääräystä ei ensinnäkään saa antaa, jos tarkoituksena on epäiltyjen, todistajien, asiantuntijoiden tai muiden osapuolten kuuleminen täytäntöönpanovaltiossa (a alakohta). Toiseksi soveltamisalan ulkopuolelle on suljettu henkilöntarkastusten tekeminen, näytteiden tai biometrinen tietojen ottaminen suoraan henkilön kehosta, DNA-näytteet ja sormenjäljet mukaan luettuina (b alakohta). Kolmantena poikkeuksena mainitaan reaaliaikaisten tietojen hankkiminen esimerkiksi telekuuntelun tai -valvonnan, peitetoina suoritettavan tarkkailun tai pankkitilien valvonnan avulla

(c alakohta). Neljänneksi määräystä ei voida antaa olemassa olevia esineitä, asiakirjoja tai tietoja koskevia analyyseja varten (d alakohta). Viidentenä poikkeuksena mainitaan yleisesti saatavilla olevien sähköisten viestintäpalvelujen tai julkisen viestintäverkon tarjoajien säilyttämät viestintätiedot (e alakohta).

Kohta 3 sisältää säännöksen rikostuomioita koskevien rikosrekisteritietojen vaihtamisesta. Siihen sovelletaan rikosrekisteritietojen vaihtamisesta 21 päivänä marraskuuta 2005 annettua neuvoston päätöstä 2005/876/YOS ja muita asiaan liittyviä asiakirjoja. Näin ollen rikosrekisteritietojen vaihtaminen tapahtuisi pääasiassa oikeusministeriöiden välityksellä mainitun päätöksen ja tulevaisuudessa rikosrekisteritietoja vaihtoa koskevan puitepäätöksen perusteella. Toisin sanoen rikosrekisteritietojen luovuttaminen jäisi puitepäätöksen soveltamisalan ulkopuolelle.

Kohdissa 4–6 on säännelty ne tilanteet, jolloin 2 kohdan poikkeukset kuitenkin kuuluvat luovuttamismääräyksen soveltamisalaan. Kohdan 4 mukaan todisteiden luovuttamismääräys voidaan antaa sellaisten 2 kohdassa tarkoitettujen esineiden, asiakirjojen tai tietojen hankkimiseksi, jotka ovat täytäntöönpanosta vastaavan viranomaisen hallussa jo ennen määräyksen antamista.

Kohdan 5 mukaan määräyksen antaneen viranomaisen pyynnöstä todisteiden luovuttamismääräys koskee myös muuta esinettä, asiakirjaa tai tietoa, jonka täytäntöönpanoviranomainen saa selville luovuttamismääräyksen täytäntöönpanon aikana ja jolla se katsoo ilman jatkoselvityksiä olevan merkitystä sen menettelyn kannalta, jota varten todisteiden luovuttamismääräys annettiin. Kohdan 6 mukaan määräyksen antaneen viranomaisen sitä pyytäessä todisteiden luovuttamismääräys voi koskea myös todistajanlausuntojen vastaanottamista henkilöiltä, jotka ovat läsnä todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanossa ja joilla on suora yhteys todisteiden luovuttamismääräyksen kohteeseen. Kansallisissa tapauksissa sovellettavia täytäntöönpanovaltion asiaan liittyviä sääntöjä sovelletaan myös tällaisten todistajanlausuntojen vastaanottamiseen.

Kohtiin 5 ja 6 liittyy 17 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukainen informaatiovelvolli-

suus. Sen mukaan täytäntöönpanosta vastaavan viranomaisen on välittömästi informoitava määräyksen antanutta viranomaista vasta täytäntöönpanon yhteydessä ilmenneestä tarpeesta ryhtyä toimenpiteisiin, joita määräyksen antamisajankohtana ei voitu tarkemmin määrittellä. Saamansa informaation perusteella määräyksen antava viranomainen voisi arvioida, onko täytäntöönpanoviranomaisen havaitsema muu todiste tarpeen kyseisessä rikostutkinnassa. Tarkoituksena ei toisin sanoen ole, että määräyksen antaneelle valtiolle toimitettaisiin enempää tietoa kuin mitä se tutkittavan rikoksen selvittämiseksi tarvitsee.

Artikla 4 on pääosin yksityiskohtainen ja tarkka. Kohdan 2 alakohdassa b tarkoitettu henkilöntarkastus, jota varten siis todisteiden luovuttamismääräystä ei voitaisi antaa, käsitäisi pakkokeinolain 5 luvun säännökset henkilöön kohdistuvasta etsinnästä. Näin ollen toisessa jäsenvaltiossa annetun todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanoon ei sovellettaisi henkilöön kohdistuvaa etsintää koskevia pakkokeinolain säännöksiä. Selvytyden vuoksi täytäntöönpanolakiin ehdotetaan otettavaksi säännös niistä pakkokeinolain mukaisista pakkokeinoista, joita Suomesta pyydettyä todisteen hankkimiseksi voitaisiin käyttää. Kyseeseen tulisivat paikkaan kohdistuva etsintä ja takavarikko.

Kuitenkin 2 ja 4 kohdan suhdetta on aiheellista täsmentää. Kuten edellä lausutusta ilmenee, puitepäätöksen soveltamisalan ulkopuolelle on 2 kohdassa suljettu muun muassa henkilötodistelu ja muu reaaliaikainen tiedonhankinta, kuten telekuuntelu. Rajauksesta huolimatta todisteiden luovuttamismääräys voidaan 4 kohdan mukaan antaa sellaisten 2 kohdassa tarkoitettujen todisteiden pyytämistä varten, jotka ovat täytäntöönpanosta vastaavan viranomaisen hallussa ennen määräyksen antamista. Näin ollen soveltamisalaan kuuluisi esimerkiksi tilanne, jossa Suomen toimivaltaista viranomaista pyydetäisiin luovuttamaan viranomaisen hallussa olevat tiedot aikaisemmin suoritetusta telekuuntelusta tai teknisestä kuuntelusta. Tällöin määräyksen perusteena saattaisi esimerkiksi olla sellainen rikos, jonka selvittämiseksi telekuuntelu Suomen pakkokeinolain mukaan ei olisi ollut sallittua.

Pakkokeinolain 5 a luvun 13 §:ssä on säännös ylimääräisen tiedon säilyttämisestä. Sen mukaan telekuuntelulla tai teknisellä kuuntelulla saatu ylimääräinen tieto, joka ei liity rikokseen tai koskee muuta rikosta kuin sitä, jonka tutkintaa varten lupa on annettu, on hävitettävä sen jälkeen kun asia on lainvoimaisesti ratkaistu tai jätetty sillensä. Tieto saadaan kuitenkin säilyttää ja tallentaa poliisin henkilörekistereistä annetussa laissa (509/1995) tarkoitettuun esitutkintaviranomaisen rekisteriin, jos tieto koskee rikosta, jonka tutkinnassa saadaan käyttää telekuuntelua tai teknistä kuuntelua taikka jos tietoa tarvitaan rikoslain 15 luvun 10 §:ssä tarkoitettuna rikoksen estämiseksi. Pykälässä on säännös myös tietojen säilyttämisajasta sekä matkaviestimien sijaintitietojen hävittämisestä. Myös henkilötuntemerkkeihin sekä DNA-tunnisteisiin saattaa liittyä samankaltaisia tilanteita kuin telekuuntelulla saatuaan tietoon. Henkilötietojen säilyttäminen tai rekisteröiminen muuta tarkoitusta varten kuin tutkittavan rikoksen selvittämiseksi on pakkokeinolain 6 luvun 4 §:n 3 momentissa kielletty. DNA-tunnisteiden tallettaminen poliisin henkilörekisteriin on pakkokeinolain 6 luvun 5 §:n 3 momentin mukaisin edellytyksin sallittua. Puitepäätöksen 4 artiklan 4 kohtaa ei ole tulkittava niin, että se velvoittaisi täytäntöönpanovaltion luovuttamaan muita täytäntöönpanosta vastaavan viranomaisen hallussa olevia tietoja kuin niitä, joita asianomaisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan on sallittua säilyttää ja rekisteröidä.

Käytännön soveltamistilanteita ajatellen puitepäätöksen soveltamisalaan kuuluvia todisteita koskeva artikla on hyvin keskeinen. Siksi siitä ehdotetaan otettavaksi säännös täytäntöönpanolakiin. Säännöksessä myös täsmennettäisiin sitä, millä edellytyksin Suomesta voitaisiin luovuttaa täytäntöönpanosta vastaavan viranomaisen hallussa olevia tietoja, jotka muutoin jäävät puitepäätöksen soveltamisalan ulkopuolelle. Tietojen luovuttamisen edellytyksenä olisi, että ne saadaan tallettaa poliisin henkilörekisteriin.

5 artikla. *Menettelyt, joita varten eurooppalainen todisteiden luovuttamismääräys voidaan antaa.* Artiklassa säädetään menettelyistä, joita varten todisteiden luovuttamismääräys voidaan antaa. Se voidaan antaa en-

sinnäkin rikosoikeudenkäyntiä varten, jonka oikeusviranomainen on pannut tai aikoo panna vireille määräyksen antaneen valtion kansallisen lainsäädännön mukaisen rikoksen johdosta (a alakohta). Toiseksi määräys voidaan antaa menettelyssä, jonka hallintoviranomainen on pannut vireille määräyksen antaneen valtion kansallisen lainsäädännön mukaan rangaistavan lainvastaisen teon johdosta, edellyttäen, että asiassa annettava päätös voidaan saattaa erityisesti rikosasioissa toimivaltaisen tuomioistuimen tutkittavaksi (b alakohta). Kolmanneksi määräys voidaan antaa menettelyssä, jonka oikeusviranomainen on pannut vireille määräyksen antaneen valtion kansallisen lainsäädännön mukaan rangaistavan lainvastaisen teon johdosta, edellyttäen, että asiassa annettava päätös voidaan saattaa erityisesti rikosasioissa toimivaltaisen tuomioistuimen tutkittavaksi (c alakohta). Neljänneksi määräys voidaan antaa a-, b- ja c-alakohdassa tarkoitetuissa, rikoksia tai rikkomuksia koskevilla menettelyissä, joista oikeushenkilö voidaan asettaa vastuuseen tai sille voidaan määrätä rangaistus määräyksen antaneessa valtiossa.

Suomessa ei ole hallinnollisia, mutta kansallisen lainsäädännön mukaan rikosoikeudellisessa menettelyssä käsiteltäviä rikosasioita, joten Suomessa puitepäätöstä sovellettaisiin Suomen lain mukaisten esitutkintaviranomaisten, syyttäjien ja yleisten tuomioistuinten käsittelemiin rikosasioihin. Suomen järjestelmässä sovellettaviksi tulevista menettelyistä ehdotetaan otettavaksi 5 artiklaa selventävä säännös täytäntöönpanolakiin.

6 artikla. *Eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen sisältö ja muoto.* Artiklan 1 kohta sisältää säännöksen velvollisuudesta täyttää todisteiden luovuttamismääräys puitepäätöksen liitteenä olevan lomakkeen mukaisesti ja allekirjoittaa lomake sekä varmentaa lomakkeen tiedot oikeiksi. Kohdan 2 mukaan todisteiden luovuttamismääräys on laadittava täytäntöönpanovaltion yhdellä tai useammalla virallisella kielellä tai käännettävä se tällaisille kielille. Jäsenvaltio voi puitepäätöstä tehtäessä tai myöhemmin ilmoittaa neuvoston pääsihteeristölle, että se hyväksyy luovuttamismääräyksen tai sen käännöksen yhdellä tai useammalla muulla unionin toimielinten virallisella kielellä.

Oikeusapulain 8 §:n mukaan oikeusapupyynnö tai sen käännös on tehtävä suomen tai ruotsin kielellä. Pyyntö voidaan toisaalta täyttää, vaikka se olisi tehty muullakin kielellä, jollei pyynnön täyttämiseen ole lain mukaan muutoin estettä. Pykälä sisältää myös valtuuden asetuksella laajentaa oikeusapumenettelyssä hyväksyttävistä kielistä. Kansainvälisestä oikeusavusta annetun asetuksen (13/1994) 9 §:n mukaan pyyntö tai sen käännös voidaan tehdä myös norjan, tanskan, englannin, ranskan tai saksan kielellä.

EU:n vastavuoroista tunnustamista koskeissa säädöksissä käytännöksi on muodostunut, että yhteistyöpyynnöt on tehtävä suomen, ruotsin tai englannin kielellä, tai pyyntöihin on liitettävä käännös jollekin mainituista kielistä. Myös muulle kielelle tehdyt pyynnöt voidaan hyväksyä, jos hyväksymiselle ei muutoin ole estettä.

Myös tässä puitepäätöksessä tarkoitettuja yhteistyötilanteita varten täytäntöönpanolakiin on tarpeen ottaa säännös hyväksyttävistä kielistä. Muiden puitepäätösten täytäntöönpanossa noudatettua käytäntöä vastaavasti Suomeen lähetettävä todisteiden luovuttamismääräys tai sen käännös olisi toimitettava täytäntöönpanosta vastaavalle viranomaiselle joko suomen, ruotsin tai englannin kielellä. Myös muulle kielelle tehty pyyntö voitaisiin hyväksyä, jollei hyväksymiselle olisi muutoin estettä. Kun kyse on Suomessa annetun todisteiden luovuttamismääräyksen kääntämisestä, noudatettaisiin luonnollisesti asianomaisen jäsenvaltion edellyttämää vaatimusta asiakirjojen kääntämisestä.

Menettelyllisesti asiakirjojen kääntämisestä Suomessa huolehtisi määräyksen antava tai täytäntöön paneva viranomainen. Tarvittaessa oikeusministeriö avustaisi asiakirjojen kääntämisessä.

II OSA **Määräyksen antanutta valtiota koskevat menettelyt ja ta- keet**

7 artikla. *Eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen antamisedellytykset.* Artiklan 1 kohdan mukaan todisteiden luovuttamismääräys annetaan vain kun määräyksen antanut viranomainen on varma siitä, että alakohtien a ja b mukaiset edellytykset täyt-

tyvät. Ensinnäkin etsittyjen esineiden, asiakirjojen tai tietojen hankkiminen on oltava tarpeen ja oikeassa suhteessa 5 artiklassa tarkoitettun menettelyn tavoitteisiin nähden (a alakohta). Toisena edellytyksenä on, että esineet, asiakirjat tai tiedot olisi vastaavassa tilanteessa mahdollista hankkia määräyksen antaneen valtion lainsäädännön mukaan, jos ne olisivat saatavilla tämän valtion alueella, vaikka tällöin käytettäisiin erilaisia menettelyä koskevia toimenpiteitä (b alakohta). Mainittuja edellytyksiä arvioitaisiin ainoastaan määräyksen antaneessa valtiossa.

Voimassaolevaan oikeusapulainsäädäntöön ei sisälly vastaavaa yleistä säännöstä oikeusapupyynnön tekemisen edellytyksistä. Toisaalta a alakohdan mukaisia tarpeellisuus- ja suhteellisuusvaatimuksia voidaan pitää myös oikeusapumenettelyssä soveltuvina yleisinä oikeusperiaatteina. Alakohdan b tarkoituksena on varmistaa se, ettei toiselta jäsenvaltiolta pyydetä sellaisia tietoja, joiden saaminen ei kansallisestikaan olisi sallittua.

Artiklaa on pidettävä riittävän selkeänä ja tarkkarajaisena sovellettavaksi suoraan.

8 artikla. *Eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen toimittaminen.* Artiklan 1 kohdan mukaan todisteiden luovuttamismääräys voidaan toimittaa sellaisen jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle, jossa määräyksen antaneen valtion toimivaltainen viranomainen voi kohtuudella uskoa asianomaisten esineiden, asiakirjojen tai tietojen sijaitsevan tai jossa niihin on sähköisten tietojen osalta suoraan pääsy täytäntöönpanovaltion lainsäädännön nojalla. Määräys toimitetaan täytäntöönpanosta vastaavalle viranomaiselle tavalla, joka mahdollistaa kirjallisen todisteen esittämisen ja josta täytäntöönpanovaltio voi todeta määräyksen aitouden. Kohdan mukaan yhteydenpidon on tapahduttava suoraan määräyksen antaneen ja täytäntöönpanosta vastaavan viranomaisen välillä. Kohdan 2 mukaan jäsenvaltio voi nimetä yhden tai useamman keskusviranomaisen avustamaan toimivaltaisia viranomaisia. Keskusviranomaisen tehtäväksi voidaan antaa myös todisteiden luovuttamismääräyksen sekä kaiken muun siihen liittyvän virallisen kirjeenvaihdon lähettäminen ja vastaanottaminen, jos se on jäsenvaltion oikeusjärjestelmän rakenteesta johtuen tarpeen.

Kohdan 3 mukaan määräyksen antanut viranomainen voi toimittaa määräyksen Euroopan oikeudellisen verkoston suojatun televiestintäjärjestelmän välityksellä. Kohdassa 4 on säännös mahdollisuudesta tiedustella toimivaltaista viranomaista muun muassa Euroopan oikeudellisen verkoston yhteyspisteiden avulla. Kohdan 5 mukaan täytäntöönpanovaltion viranomainen, jos sillä ei ole toimivaltaa tunnustaa ja panna täytäntöön vastaanottamaansa todisteiden luovuttamismääräystä, toimittaa viran puolesta määräyksen täytäntöönpanosta vastaavalle viranomaiselle ja ilmoittaa tästä määräyksen antaneelle viranomaiselle. Kohdan 6 mukaan luovuttamismääräyksen täytäntöönpanon edellyttämien asiakirjojen toimittamiseen tai aitouteen liittyvät ongelmat ratkaistaan määräyksen antaneiden ja sen täytäntöön panevien viranomaisten välisillä suorilla yhteydenotoilla tai tarvittaessa jäsenvaltioiden keskusviranomaisten avustuksella.

Tarkoituksena on, että Suomi nimeäisi oikeusministeriön 8 artiklassa tarkoitetuksi, muita viranomaisia avustavaksi viranomaiseksi. Sitä vastoin tarkoituksenmukaista ei ole, että kaiken todisteiden luovuttamismääräysten lähettämisen ja vastaanottamisen tulisi tapahtua oikeusministeriön kautta. Tällainen ratkaisu merkitsisi yhteydenpidon vaikeutumista siitä, mitä se nykyisin on oikeusapulain ja vuoden 2000 sopimuksen mukaan viranomaisten suoriin yhteyksiin perustavassa järjestelmässä. Vuoden 2000 sopimuksen 6 artiklan 2 kohdan mukaan vain erityisissä tapauksissa oikeusapupyynnöt on mahdollista toimittaa myös keskusviranomaisen välityksellä. Tätä pääsääntöä noudatettaisiin myös todisteiden luovuttamismääräysten toimittamisessa.

Täytäntöönpanolakiin ehdotetaan otettavaksi yleinen säännös todisteiden luovuttamismääräysten toimittamisesta ja viranomaisten välisestä yhteydenpidosta Säännökseen kirjattaisiin myös, että oikeusministeriön tehtävänä on avustaa toimivaltaisia viranomaisia. Poikkeuksellisesti todisteiden luovuttamismääräys voitaisiin toimittaa oikeusministeriön välityksellä.

9 artikla. *Aiemmin annettuun luovuttamismääräykseen tai jäädyttämisspäätökseen liittyvä eurooppalainen todisteiden luovutta-*

mismääräys. Artiklan 1 kohdan mukaan, jos todisteiden luovuttamismääräys täydentää aikaisempaa luovuttamis- tai jäädyttämispäätöstä, siitä on ilmoitettava lomakkeen mukaisesti. Kohdassa 2 sallitaan se, että todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanoon osallistuva viranomainen voi täytäntöönpanovaltiossa ollessaan antaa täydentävän luovuttamismääräyksen suoraan täytäntöönpanovaltion toimivaltaiselle viranomaiselle kyseisessä valtiossa oleskellessaan. Tämä ei kuitenkaan vaikuta 3 artiklan 2 kohdan mukaisesti annettuihin ilmoituksiin keskusviranomaisen nimeämisestä.

Artiklaa ei edellytä täsmentävää sääntelyä.

10 artikla. *Henkilötietojen käyttöä koskevat ehdot.* Artiklassa säännellään sitä, mihin tarkoituksiin puitepäätöksen nojalla hankittuja henkilötietoja on sallittua käyttää määräyksen antaneessa valtiossa. Henkilötietoja voidaan käyttää ensinnäkin menettelyissä, joihin eurooppalaista todisteiden luovuttamismääräystä sovelletaan (a alakohta). Toiseksi tietoja voidaan käyttää muissa oikeudellisissa ja hallinnollisissa menettelyissä, jotka liittyvät suoraan a alakohdassa tarkoitettuihin menettelyihin (b alakohta). Kolmanneksi henkilötietojen käyttö on sallittua yleistä turvallisuutta koskevan välittömän ja vakavan uhkan estämiseksi (c alakohta). Henkilötietojen käyttäminen muihin kuin a, b ja c alakohdassa mainittuihin tarkoituksiin on sallittua ainoastaan täytäntöönpanovaltion etukäteen antamalla luvalla tai asianomaisen henkilön suostumuksella.

Kohdan 2 mukaan täytäntöönpanovaltio voi yksittäistapauksessa vaatia jäsenvaltiota, jolle henkilötiedot on toimitettu, antamaan tietoja niiden käyttötarkoituksesta. Kohdan 3 mukaan artiklaa ei sovelleta henkilötietoihin, jotka jäsenvaltio on hankkinut puitepäätöstä sovellettaessa ja jotka ovat peräisin kyseisestä jäsenvaltiosta.

Artiklan 1 ja 2 kohdat vastaavat vuoden 2000 oikeusapusopimuksen 23 artiklan 1 ja 2 kohdan määräyksiä. Kohdan 3 tarkoituksena on ollut sulkea 1 kohdan rajoitusten ulkopuolelle ”valtionsisäiset” tilanteet, joissa henkilötietoja ei ole saatu toisesta jäsenvaltiosta.

Suomessa tietosuojaa koskeva lainsäädäntö sekä julkisuuslainsäädäntö soveltuvat myös kansainvälisen rikosoikeusapumenettelyn

kautta saatuihin henkilötietoihin. Oikeusapulain 27 §:ään sisältyy erityinen selventävä säännös salassapidosta, vaitiolovelvollisuudesta sekä tietojen käyttöä koskevista rajoituksista. Pykälän 1 momentin mukaan kun Suomen viranomainen pyytää oikeusapua vieraan valtion viranomaiselta, on asiakirjojen ja muiden tallenteiden salassapidosta, vaitiolovelvollisuudesta sekä asianosaisten ja viranomaisten tiedonsaantioikeudesta voimassa, mitä Suomen laissa säädetään. Rikosoikeusapumenettelyssä saatuun aineistoon sovelletaan näin ollen viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999), henkilötietolakia (523/1999), oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annettua lakia (370/2007) sekä henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annettua lakia (761/2003). Lisäksi Suomi on saattanut kansallisesti voimaan vuonna 1981 tehdyn yleis-sopimuksen yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä (SopS 36/1992). Myös EU:ssa on vuonna 2008 hyväksytty neuvoston puitepäätös rikosasioissa tehtävässä poliisi- ja oikeudellisessa yhteistyössä käsiteltävien henkilötietojen suojaamisesta (2008/977/YOS, jäljempänä tietosuojapuitepäätös). Sitä ei ole jäsenvaltioissa vielä pantu täytäntöön. Lähtökohteisesti yksittäisten instrumenttien tietosuojapuitepäätöstä yksityiskohtaisemmat tietosuojasäännökset syrjäyttävät tietosuojapuitepäätöksen säännökset.

Oikeusapulain 27 §:n 2 momentin mukaan sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, on noudatettava, mitä Suomen ja vieraan valtion välillä olevassa sopimuksessa taikka oikeusapua antaneen valtion asettamissa ehdoissa on määrätty salassapidosta, vaitiolovelvollisuudesta, tietojen käytön rajoituksista tai luovutetun aineiston palauttamisesta tai hävittämisestä. Näin ollen puitepäätöksen tarkoitamisissa tilanteissa noudatettavaksi tulisi puitepäätöksen 10 artiklan säännös henkilötietojen suojasta, jota voidaan pitää riittävän yksityiskohtaisena sovellettavaksi suoraan.

III OSA **Täytäntöönpanovaltiota koskevat menettelyt ja takeet**

11 artikla. *Tunnustaminen ja täytäntöönpano.* Artiklan 1 kohdan mukaan täytäntöön-

panosta vastaavalla viranomaisella on velvollisuus tunnustaa ja panna täytäntöön todisteiden luovuttamismääräys, jollei tapaukseen sovelleta 13 artiklassa tarkoitettua kieltäytymisperustetta tai 16 artiklan mukaista täytäntöönpanon lykkäämisen perustetta. Kohdan 2 mukaan täytäntöönpanovaltio vastaa siitä, miten luovuttamismääräys pannaan täytäntöön ja päättää, onko todisteen hankkimiseksi tarpeen käyttää pakkokeinoja. Menettelyyn sovelletaan täytäntöönpanovaltiossa noudatettavia menettelysäännöksiä.

Kohdan 3 mukaan kunkin jäsenvaltion on varmistettava, että vastaaviin kansallisiin tapauksiin sovellettavat toimenpiteet ovat käytettävissä myös todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanoa varten. Jäsenvaltioiden on myös varmistettava, että toimenpiteet, mukaan lukien etsintä tai takavarikko, ovat käytettävissä silloin, kun määräys liittyy johonkin 14 artiklan 2 kohdassa luetelluista rikoksista.

Kohdan 4 mukaan, jos määräyksen antanut viranomaislainen ei ole tuomari, tuomioistuin, tutkintatuomari eikä syyttäjä eikä määräystä ole vahvistanut mikään mainituista viranomaisista, täytäntöönpanosta vastaava viranomaislainen voi erityistapauksessa päättää, ettei määräyksen täytäntöön panemiseksi saa suorittaa etsintää tai takavarikkoa. Ennen päätöksen tekemistä täytäntöönpanosta vastaavan viranomaisen on kuultava määräyksen antaneen valtion toimivaltaista viranomaisista. Kohdan 5 mukaan jäsenvaltio voi erillisellä ilmoituksella edellyttää, että 4 kohdassa tarkoitettu vahvistus vaaditaan aina, kun määräyksen antanut viranomaislainen ei ole tuomari, tuomioistuin, tutkintatuomari eikä syyttäjä. Edellytyksenä on lisäksi, että täytäntöönpanovaltion lain mukaan tuomarin, tuomioistuimen, tutkintatuomarin tai syyttäjän olisi vastaavassa kansallisessa tapauksessa määrättävä todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanon edellyttämien toimenpiteiden toteuttamisesta tai valvottava sitä. Kohdassa 5 tarkoitettu ilmoitus voidaan antaa puitepäätöstä tehtäessä tai myöhemmin.

Oikeusapulain 9 §:ssä on säännös vieraan valtion tekemän oikeusapupyynnön täytäntöönpanosta Suomessa. Pykälän mukaan oikeusapupyynnön pannaan täytäntöön Suomen lain mukaista menettelyä noudattaen, jollei

toisin säädetä. Lain 11 §:n 1 momentin mukaan pyyntö voidaan panna täytäntöön pyynnössä esitettyä erityistä menettelyä noudattaen, jos sitä ei ole pidettävä Suomen lainsäädännön vastaisena. Myös vuoden 2000 oikeusapusopimuksessa on määräys pyynnössä esitetyn erityisen menettelyn noudattamisesta. Edellä selostetun mukaan pakkokeinojen käyttöä edellyttävien pyyntöjen täytäntöönpanossa edellytetään kaksoisrangaistavuutta ja sitä, että menettely muutoinkin on pakkokeinolain mukaista. Lisäksi niissä tilanteissa, joissa pyynnön täytäntöönpano edellyttää takavarikkoa, on takavarikoimisesta päättäneen viranomaisen saatettava päätös viikon kuluessa sen paikkakunnan käräjäoikeuden vahvistettavaksi, missä takavarikointi on toimitettu.

Täytäntöönpanolakiin ehdotetaan otettavaksi säännös todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanosta. Täytäntöönpanossa noudatettaisiin Suomen lain mukaista menettelyä, jollei laissa tai puitepäätöksessä toisin säädetä. Edellä selostetuista soveltamisalan rajauksista seuraisi se, että pakkokeinolain säännöksiä henkilöön kohdistuvasta etsinnästä ja reaaliaikaisista tiedonhankintamenetelmistä ei sovellettaisi. Käytännössä sovellettaviksi voisivat tulla lähinnä takavarikkoa koskevan pakkokeinolain 4 luvun säännökset sekä 5 luvun säännökset paikkaan kohdistuvasta etsinnästä. Erona kansallisiin tilanteisiin olisi se, että jos määräyksen perusteena olisi 14 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu niin sanottu listarikos, täytäntöönpanosta ei saisi kieltäytyä sillä perusteella, että määräyksen perusteena oleva rikos ei ole rangaistava Suomen lainsäädännön mukaan. Tämä todettaisiin kieltäytymisperusteita koskevassa säännöksessä. Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että pakkokeinolain 4 luvun 15 a §:n 2 momentista poiketen syyttäjän tekemät takavarikkopäätökset olisi saatettava sen käräjäoikeuden vahvistettavaksi, jonka tuomiopiirissä päätös on tehty. Kyseeseen tulisi siten Helsingin, Kuopion, Oulun tai Tampereen käräjäoikeus. Voidaan pitää tarkoituksenmukaisena sitä, että syyttäjiä vastaavasti myös toimivaltaisiksi tuomioistuimiksi määriteltäisiin mainitut käräjäoikeudet, jotka ovat toimivaltaisia myös EU-luovuttamislaisissa ja jäädyttämislaisissa tarkoitettuja asioita käsiteltäessä.

Edellä selostettujen poikkeusten lisäksi sovellettavaksi tulisi puitepäätöksen 12 artiklan säännös pyynnössä esitetyn erityisen menettelyn noudattamisesta, jota vastaava säännös sisältyy myös vuoden 2000 sopimuksen 4 artiklaan ja oikeusapulain 11 §:n 1 momenttiin. Tältä osin puitepäätöksen säännöstä on pidettävä riittävän yksityiskohtaisena sovellettavaksi suoraan.

Kuten aikaisemmin on selostettu, Suomen järjestelmä poikkeaa monen muun EU:n jäsenvaltion järjestelmästä siinä, että esitutkintaa pääsääntöisesti johtaa poliisi. Vastavuoroisen tunnustamisen periaatteelle pohjautuvassa yhteistyössä jäsenvaltiot, joissa tutkintaa johtaa syyttäjä tai tutkintatuomari, ovat pitäneet ongelmallisena tunnustaa ja panna täytäntöön poliisin tekemiä todisteiden luovuttamismääräyksiä. Sen vuoksi puitepäätöstä koskeissa neuvotteluissa on eräänlaisena kompromissina päädytty ensinnäkin määrittelemään ”muu oikeusviranomainen” edellä artiklassa 2 c) ii kuvatulla tavalla ja toiseksi sallimalla jäsenvaltioiden 11 artiklan 4 ja 5 kohdan mukaisissa tilanteissa edellyttää, että määräyksen on sen antaneessa valtioissa vahvistanut tuomari, tutkintatuomari, tuomioistuin tai syyttäjä. Toistaiseksi Itävalta ja Ranska ovat antaneet 5 kohdassa tarkoitettua ilmoituksen eli ilmoittaneet vaativansa vahvistusmenettelyä myös kun pyydetään hankkimaan todisteita muulla tavalla kuin etsintää tai takavarikkoa käyttäen. Toisin sanoen asianomaiset jäsenvaltiot vaativat myös täytäntöönpanosta vastaavan viranomaisen hallussa olevien tietojen pyytämiseen ”perinteisen” oikeusviranomaisen vahvistuksen. Koska ilmoitus vahvistusmenettelyn edellyttämisestä voidaan tehdä myös puitepäätöksen hyväksymisen jälkeen, mahdollista on, että myös muut jäsenvaltiot voivat tehdä vastaavan ilmoituksen.

Niissä tilanteissa, joissa Suomi olisi täytäntöönpanovaltio, esityksessä ei Suomen kansallinen järjestelmän mukaiset toimivaltuus-säännökset huomioon ottaen ehdoteta edellytettäväksi, että todisteiden luovuttamismääräys pitäisi määräyksen antaneessa valtiossa vahvistuttaa jollakin puitepäätöksen määrittelemistä oikeusviranomaisista. Tämä ei 11 artiklan 5 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa olisi mahdollistakaan, koska vahvistuttamista

voidaan tällöin vaatia vain, jos vastaavassa kansallisessa tapauksessa toimivalta todisteen pyytämiseen olisi tuomarilla, tutkintatuomarilla, tuomioistuimella tai syyttäjällä.

Esityksessä ei ehdoteta vahvistusmenettelyyn turvautumista myöskään silloin, kun Suomi olisi määräyksen antava valtio. Määräyksen vahvistuttaminen syyttäjällä lisäisi menettelyn byrokraattisuutta. Myös syyttäjän vastuu vahvistusmenettelyssä olisi epäselvä. Sitä vastoin esityksessä ehdotetaan, että todisteiden luovuttamismääräyksen Suomessa voisi antaa vain syyttäjä tai tuomioistuin, lukuun ottamatta tilannetta, jossa pyydetään luovutettavaksi täytäntöönpanosta vastaavan viranomaisen hallussa olevia tietoja, tai joissa täytäntöönpanovaltio edellyttää vahvistusta 4 tai 5 artiklan mukaisissa tilanteissa. Aikaisemmin selostetun mukaan esitystä valmistellut työryhmä piti selkeimpänä ratkaisua, jonka mukaan toimivalta todisteiden luovuttamismääräyksen antamisessa olisi keskitetty syyttäjille, kuten eurooppalaisen pidätysmääräyksen sekä jäädyttämismääräyksen osalta EU-luovuttamislaisissa ja jäädyttämislaisissa on tehty. Tällöin täytäntöönpanovaltio ei olisi voinut myöskään vaatia vahvistusta 11 artiklan 4 tai 5 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa. Esityksessä ehdotettuun ratkaisuun on kuitenkin päädytty siksi, että esitutkintaviranomaiset ja niiden hallinnonalasta vastaavat viranomaiset ovat vastustaneet todisteiden luovuttamismääräyksen toimivallan keskittämistä syyttäjille.

12 artikla. *Muodollisuudet täytäntöönpanovaltiossa.* Artiklan mukaan täytäntöönpanosta vastaava viranomainen noudattaa määräyksen antaneen viranomaisen pyytämiä muodollisuuksia ja menettelyjä, jollei puitepäätöksen säännöksistä muuta johdu. Edellytyksenä on, että pyydetty muodollisuus ja menettelyt eivät ole täytäntöönpanovaltion lainsäädännön peruseriaatteiden vastaisia. Artikla ei velvoita käyttämään pakkokeinoja.

Artiklassa tarkoitettuja esimerkkitalanteita on selostettu puitepäätöksen johdanto-osan kohdassa 14. Esimerkkeinä mainitaan asiakirjan virallinen leimaaminen, määräyksen antaneen valtion edustajan läsnäolo tai kellonaikojen ja päivämäärien tallentaminen. Muodollisuudet ja menettelyt eivät saisi merkitä pakkokeinojen käyttämistä. Niitä

koskevat edellytykset määräytyvät täytäntöönpanovaltion lain mukaan, lukuun ottamatta 14 artiklan velvollisuutta sallia etsintä tai takavarikko listarikoksen selvittämiseksi. Muilta osin siis myös listarikostilanteissa etsinnän ja takavarikon edellytykset määräytyvät täytäntöönpanovaltion lain mukaan.

Edellä selostetun mukaisesti artiklaa vastaava säännös sisältyy nykyisin oikeusapulain 11 §:n 1 momenttiin ja vuoden 2000 sopimuksen 4 artiklaan. Artiklan sanamuotoa on pidettävä riittävän täsmällisenä ja tarkkarajaisena sovellettavaksi suoraan.

13 artikla. *Määräyksen tunnustamisesta tai täytäntöönpanosta kieltäytymisen perusteet.* Artikla sisältää säännökset kieltäytymisperusteista. Kaikki kieltäytymisperusteet ovat harkinnanvaraisia. Artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan täytäntöönpanovaltio voi kieltäytyä eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen tunnustamisesta tai täytäntöönpanosta, jos täytäntöönpano olisi vastoin ne bis in idem-periaatetta. Periaatteen mukaan ketään ei saa tuomita kahta kertaa samasta asiasta. Valtioiden väliseen oikeusapuyhteistyöhön sovellettuna periaate merkitsee sitä, että todisteen luovuttamisesta voitaisiin kieltäytyä, jos todisteen luovuttamismääräyksen perusteena on rikos, joka jo on lainvoimaisesti ratkaistu.

Alakohdan b mukaan kieltäytyminen on sallittua 14 artiklan 3 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa, joissa eurooppalainen todisteiden luovuttamismääräys koskee tekoja, jotka täytäntöönpanovaltion lainsäädännön mukaan eivät olisi rikoksia (niin sanotun kaksoisrangaistavuuden puuttuminen). Alakohdan c mukaan tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta voidaan kieltäytyä, jos eurooppalaista todisteiden luovuttamismääräystä ei jossakin erityistapauksessa voida panna täytäntöön täytäntöönpanosta vastaavan viranomaisen käytettävissä 11 artiklan 3 kohdan mukaisesti olevin toimenpitein. Jos toisin sanon todiste olisi mahdollista saada vain käyttämällä esimerkiksi etsintää tai takavarikkoa, mutta se ei olisi sallittua kansallisesti, täytäntöönpanosta voitaisiin kieltäytyä. Artiklan 11 ja 14 säännöksistä kuitenkin seuraa, että jäsenvaltioiden on varmistettava, että etsintä tai takavarikko on käytettävissä 14 artiklan 2 kohdassa lueteltujen listarikosten selvittä-

miseksi. Siten listarikostilanteissa sallittua olisi vedota alakohdan b mukaiseen kieltäytymisperusteeseen vain, jos todisteen hankkimiseksi tarvittavan etsinnän tai takavarikon käyttäminen ei kansallisesti olisi sallittua muusta kuin määräyksessä tarkoitettuun rikokseen liittyvästä syystä.

Alakohdassa d kieltäytymisperusteena mainitaan täytäntöönpanovaltion lainsäädännössä mukainen koskemattomuus tai erioikeus, jonka vuoksi eurooppalaista todisteiden luovuttamismääräystä ei voida panna täytäntöön. Säännöksen tarkoitusta selvennetään johdanto-osan kappaleessa 17. Kieltäytymisperuste voisi kattaa muun muassa suojatoimet, joita sovelletaan terveydenhuolto- ja oikeusalan ammateissa täytäntöönpanovaltion lainsäädännön mukaan. Kieltäytymisperusteita ei kuitenkaan pitäisi tulkita tavalla, joka on ristiriidassa vuoden 2000 sopimukseen tehdyn pöytäkirjan 7 artiklan kanssa. Kyseisessä määräyksessä oikeusavusta ei tule kieltäytyä pankkisalaisuuteen vedoten. Näin ollen kohdassa tarkoitettu koskemattomuudesta ja erioikeudesta olisi kyse esimerkiksi silloin, kun pyydettyä todiste sisältäisi tietoa oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 23 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohdassa tarkoitetuista, todistamiskiellon piiriin kuuluvista seikoista. Kyseisissä säännöksissä muun muassa lääkäreille ja oikeudenkäyntiavustajille on asetettu kiello todistaa tietyistä salassa pidettävistä ja luottamuksellisista tiedoista.

Alakohdan e mukaan kieltäytyminen on sallittua myös jos eurooppalaista todisteiden luovuttamismääräystä ei ole vahvistettu josakin 11 artiklan 4 tai 5 kohdassa tarkoitettua tapauksessa. Peruste soveltuu siis tilanteisiin, joissa luovuttamismääräystä ei ole täytäntöönpanovaltion sitä edellyttäessä vahvistanut tuomari, tutkintatuomari, tuomioistuin tai syyttäjä.

Alakohdassa f on säännös niin sanotusta alueperiaatetta ja valtion ulkoista rikosoikeudellista toimivaltaa koskevista kieltäytymisperusteista. Täytäntöönpanosta voidaan kieltäytyä ensinnäkin tilanteessa, jossa eurooppalainen todisteiden luovuttamismääräys koskee rikoksia, jotka katsotaan täytäntöönpanovaltion lainsäädännön mukaan tehdyiksi kokonaan tai huomattavalta tai olennaiselta osaltaan täytäntöönpanovaltion alueella tai

sen alueeseen rinnastettavassa paikassa. Toiseksi kieltäytyminen on mahdollista, jos teko on tehty luovuttamismääräyksen antaneen valtion alueen ulkopuolella eikä täytäntöönpanovaltion lainsäädännön mukaan olisi mahdollista nostaa syytettä kyseisistä rikoksista, jos ne olisi tehty täytäntöönpanovaltion alueen ulkopuolella. Säännös mahdollistaa yhteistyöstä kieltäytymisen tilanteessa, jossa määräyksen antanut jäsenvaltio olisi käyttänyt sellaista valtion ulkoista rikosoikeudellista toimivaltaa, joka vastaavassa tilanteessa täytäntöönpanovaltiossa ei olisi mahdollista.

Alakohta g mahdollistaa täytäntöönpanosta kieltäytymisen, jos täytäntöönpano erityistapauksessa vahingoittaisi keskeisiä kansallisia turvallisuusetuja, vaarantaisi tietolähteen tai edellyttäisi erityisiin tiedustelutoimiin liittyvien, turvuokiteltujen tietojen käyttöä. Myös g alakohdan tarkoitusta on selvennetty puitepäätöksen johdannossa. Johdanto-osan 18 kappaleen mukaan mainittua kieltäytymisperustetta olisi hyväksyttävää soveltaa ainoastaan silloin kun ja siltä osin kuin pyydettyjä esineitä, asiakirjoja tai tietoja ei mainituista syistä käytettäisi todisteina vastaavallisessa asiassa pyynnön vastaanottaneessa jäsenvaltiossa.

Viimeisenä kieltäytymisperusteena alakohdassa h mainitaan tilanne, jossa puitepäätöksen liitteenä oleva lomake on täytetty puutteellisesti tai se on selvästi virheellinen eikä sitä ole täydennetty tai korjattu täytäntöönpanosta vastaavan viranomaisen asettaman kohtuullisen määräajan kuluessa.

Kohdassa 2 on säännös kieltäytymisestä päättävästä viranomaisesta. Kieltäytymisestä päättää täytäntöönpanovaltion tuomari, tuomioistuin, tutkintatuomari tai syyttäjä. Jos eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen on antanut 2 artiklan c alakohdan ii alakohdassa tarkoitettu oikeusviranomainen eikä tuomari, tuomioistuin, tutkintatuomari tai syyttäjä ole vahvistanut sitä määräyksen antaneessa valtiossa, päätöksen voi tehdä myös muu täytäntöönpanovaltion lainsäädännön mukaan toimivaltainen oikeusviranomainen, jos kyseisessä lainsäädännössä niin säädetään. Toisin sanoen muu kuin säännöksessä lueteltu oikeusviranomainen voisi tehdä päätöksen kieltäytymisperusteen soveltamisesta vain tilanteessa, jossa myös määräyksen

on antanut muu kuin oikeusviranomainen. Oletettavaa on, että Suomeen tulevat todisteiden luovuttamismääräykset yleensä olisivat oikeusviranomaisen allekirjoittamia. Tällöin säännöksessä tarkoitettu tilanne ei aktualisoituisi Suomen ollessa täytäntöönpanosta vastaava valtio.

Kohdassa 3 on säännös, jonka tarkoituksena on rajoittaa niin sanottua alueperiaatetta koskevan kieltäytymisperusteen soveltamista. Sen mukaan kieltäytymistä koskeva päätös, joka koskee osittain täytäntöönpanovaltion alueella tai sen alueeseen rinnastettavassa paikassa tehtyä rikosta, tehdään poikkeuksellisesti ja tapauskohtaisesti, ottaen huomioon tapauksen kaikki erityiset olosuhteet ja erityisesti se, onko huomattava tai olennainen osa kyseisestä rikoksesta tehty määräyksen antaneessa valtiossa, liittykö eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräys sellaiseen tekoon, joka ei ole täytäntöönpanovaltion lainsäädännön mukaan rikos, ja olisiko eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöön panemiseksi välttämätöntä suorittaa etsintä ja takavarikko. Lisäksi 4 kohdan mukaan tilanteessa, jossa toimivaltainen viranomainen harkitsee alueperiaatteen soveltamista kieltäytymisperusteena, sen on kuultava Eurojustia ennen päätöksen tekoa. Jos viranomainen päättyy Eurojustin lausunnosta poikkeavaan ratkaisuun, sen on perusteltava päätöksensä ja asiasta on ilmoitettava neuvostolle.

Kohdassa 5 viranomaisille asetetaan ennen päätöksentekoa velvollisuus kuulla määräyksen antanutta viranomaisesta tilanteissa, kun kyse on 1 kohdan a, g ja h alakohdassa tarkoitettujen kieltäytymisperusteiden soveltamisesta.

Oikeusapulain 12 §:ssä säädetään ehdottomista kieltäytymisperusteista. Kieltäytymisperusteena mainitaan se, että pyyntö voisi loukata Suomen täysivaltaisuutta tai vaarantaa Suomen turvallisuutta tai muita olennaisia etuja. Oikeusavun antamisesta on kieltäydyttävä myös, jos pyynnön täyttäminen olisi ristiriidassa ihmisoikeuksia tai perusvapauksia koskevien periaatteiden kanssa tai muutoin Suomen oikeusjärjestyksen peruseriaatteiden vastaista. Harkinnanvaraisia kieltäytymisperusteita luetellaan lain 13 §:ssä. Kieltäytymisperusteina mainitaan muun ohella

pyynnön perusteena olevan teon poliittisuus, vanhentuminen sekä se, että pyynnön perusteena oleva rikosasia on tutkittavana tai ratkaistu Suomessa tai vieraassa valtiossa.

Kieltäytymisperusteita täsmentävän asiiasältöisen sääntelyn tarpeellisuuteen vaikuttaa se, että artiklassa jätetään jäsenvaltiolle harkintavaltaa sen suhteen, sisällyttääkö se täytäntöönpanolainsäädäntöön kaikki artiklassa luetellut kieltäytymisperusteet vai vain osa niistä. Näin ollen, jos kaikkia artiklassa tarkoitettuja kieltäytymisperusteita ei ole tarkoitus soveltaa, tarvitaan tästä säännös täytäntöönpanolakiin. Myös kieltäytymisperusteiden sanamuotoa on eräiltä osin perusteltua täsmentää puitepäätöksen tekstiä selkeämmin Suomen oikeusjärjestelmään soveltuvalla tavalla.

Se, mitä kieltäytymisperusteita otetaan käyttöön, riippuu toisaalta myös siitä, mihin ratkaisuun on päädytty vahvistusmenettelyn suhteen 11 artiklan 4 ja 5 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa. Lisäksi 14 artiklan 3 kohdassa jäsenvaltiolle jätetään harkintaa edellyttää kaksoisrangaistavuutta muissa kuin listarikostilanteissa, jolloin valitusta ratkaisusta riippuu se, otetaanko asiasta kieltäytymisperuste lakiin vai ei. Lainsäädäntöä tarvittaisiin myös siinä tapauksessa, että jokin artiklan harkinnanvarainen kieltäytymisperuste haluttaisiin säätää ehdottomaksi. Sen, että kieltäytymisperuste on puitepäätökseen kirjattu harkinnanvaraisen muotoon, voidaan tulkita jättävän harkintavaltaa paitsi lainsoveltajalle, myös lainsäätäjälle sen suhteen, säädetäänkö kieltäytymisperuste laissa harkinnanvaraiseksi vai ehdottomaksi, joskin puitepäätöksen tarkoituksena on ollut välttää ehdottomia kieltäytymisperusteita.

Vastavuoroisen tunnustamisen periaatetta vastaa valmius laaja-alaiseen yhteistyöhön, jolloin kieltäytymistilanteiden tulisi olla mahdollisimman rajoitettuja. Ei tulisi myöskään mennä taaksepäin siitä, mikä nykyisin oikeusapuyhteistyössä on sallittua.

Ottaen huomioon, että Suomen kansallisesa järjestelmässä pääsääntöisesti muut kuin syyttäjä tai tuomioistuin toimivat esitutkintaa johtavina ja todisteiden hankkimisesta päättävänä viranomaisina, eikä Suomi tulisi edellyttämään vahvistusmenettelyä, esityksessä ei myöskään ehdoteta, että oikeusavusta olisi

Suomessa kieltäydyttävä sillä perusteella, että määräystä ei sen antaneessa valtiossa ole vahvistanut tuomari, tuomioistuin, tutkintatuomari tai syyttäjä. Edellä selostetun mukaisesti vahvistusmenettelyä ei 11 artiklan 5 kohdan tilanteissa olisi sallittua Suomen järjestelmässä edellyttääkään, koska kansallisesti toimivalta päättää todisteiden hankkimisesta on muulla kuin oikeusviranomaisella.

Puitepäätöksen tavoitetta vastaisi se, ettei määräyksen täytäntöönpanosta kieltäydyttäisi myöskään sillä perusteella, että teko olisi tehty kokonaan tai osittain Suomen alueella. Tällaista kieltäytymisperustetta ei sisälly myöskään voimassaolevaan oikeusapulakiin. Alueellisuuteen liittyvä kieltäytymisperuste kuitenkin sisältyy EU-luovuttamislakiin ja jäädyttämislakiin. Alueellisuuteen liittyvä kieltäytymisperuste sinänsä on harvinainen, koska rikosta yleensä tutkitaan sen tekovaltiossa. Lisäksi sen merkitys esimerkiksi luovuttamistilanteissa on erilainen kuin puitepäätöksessä tarkoitettussa oikeusapuyhteistyössä, jota tehdään luovuttamismenettelyä varhaisemmassa vaiheessa rikostutkintaa. Tällöin ei välttämättä myöskään vielä ole lopullisesti ratkaistu sitä, missä valtiossa rikosoikeudenkäynti järjestetään. Toisaalta myös niissä tilanteissa, joissa rikosta tutkitaan muussa kuin siinä jäsenvaltiossa, jossa teko on kokonaan tai osittain tehty, ja syyte lopulta nostetaan rikoksentekovaltiossa, voidaan asian selvittämisen kannalta pitää perusteltuna valtioiden laaja-alaista yhteistyötä todisteiden hankkimiseksi. Se, ettei alueellisuuteen liittyvää kieltäytymisperustetta oteta lakiin, myös vastaa puitepäätöksen tarkoitusta olla vetoamatta alueellisuuteen kieltäytymisperusteena tai rajoittaa sen käyttöä poikkeuksellisiin tilanteisiin. Myöskään alueellisuuslausekkeeseen liittyvää, valtion ulkoista toimivaltaa koskevaa kieltäytymisperustetta ei ehdoteta sisällytettäväksi lakiin. Tarve tällaiselle kieltäytymisperusteelle olisi ilmeisen vähäinen eikä vastaavaa kieltäytymisperustetta sisälly myöskään voimassaolevaan oikeusapulakiin.

Vastavuoroisen tunnustamisen ja puitepäätöksen tavoitteita vastaisi se, että kieltäytymisperusteet olisivat harkinnanvaraisia. Kieltäytymisperusteiden harkinnanvaraisuus myös lisäisi säännösten joustavuutta ja mah-

dollistaisi sen arvioimisen, kuinka suuri merkitys kieltäytymisperusteella kokonaisuutena ottaen on. Esimerkiksi jos kyse on puutteellisesta tiedosta lomakkeessa, puutteen merkitys saattaisi olla niin vähäinen, ettei se estäisi määräyksen täytäntöönpanoa. Myös oikeusapulain 7 §:n 3 momentissa on mahdollistettu pyynnön täytäntöönpano vähäisistä pyynnön tiedoissa olevista puutteista huolimatta. Ne bis in idem-tilanteissa puolestaan joustavuus on tarpeen siksi, että jäsenvaltioiden lainsäädäntöön sisältyy esimerkiksi Schengen-säännöstössä sallittuja poikkeuksia ne bis in idem-kiellosta, kuten Suomessa rikoslain 1 luvun 13 §:n säännös mahdollisuudesta nostaa rikoksesta Suomessa syyte ulkomaisesta tuomiosta riippumatta.

Eräiden kieltäytymisperusteiden luonteen kuitenkin soveltuisi huonosti se, että viranomaiselle jätettäisiin harkintaa sen soveltamisen suhteen. Se, että oikeusapua voitaisiin harkinnanvaraisesti antaa kieltäytymisperusteesta riippumatta, saattaisi johtaa ristiriitaan Suomen oikeusjärjestelmän perusperiaatteiden kanssa. Tällainen tilanne voisi olla käsillä, jos määräyksen täytäntöönpano edellyttäisi sellaista pakkokeinon käyttöä, joka merkitsisi laaja-alaisempaa kajoamista perusoikeuksiin kuin mikä pakkokeinolain mukaan on kansallisesti sallittua. Suomen oikeusjärjestelmän perusperiaatteiden vastaisena voitaisiin myös pitää mahdollisuutta luovuttaa tietoja oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 23 §:ssä säädettyjen todistamiskieltojen piiriin kuuluvista seikoista. Säännös sisältää virkamiehelle tai muulle julkista tehtävää hoitavalle asetetun kiellon todistaa salassa pidettävistä tiedoista, kiellon todistaa valtion turvallisuuden tai etujen suojelemiseksi salassa pidettävistä tiedoista, lääkärille, apteekkarille, kätilölle tai heidän apulaisilleen asetetun kiellon todistaa vastoin potilaan suostumusta siitä, mitä he asemansa perusteella ovat saaneet tietää ja mikä asian laadun vuoksi on pidettävä salassa, sekä asiamiehelle tai oikeudenkäyntiavustajalle asetetun kiellon todistaa vastoin päämiehensä suostumusta siitä, mitä päämies on hänelle asian ajamista varten uskonut. Myös pakkokeinolain säännöksissä kielletään tietyin poikkeuksin sellaisten asiakirjojen takavarikoiminen, joi-

den voidaan olettaa sisältävän tietoa todistamiskiellon piiriin kuuluvista seikoista.

Esitetyistä syistä pakkokeinojen käyttöön ja koskemattomuuteen liittyvät kieltäytymisperusteet ehdotetaan kirjattaviksi täytäntöönpanolakiin ehdottomina. Tätä olisi pidettävä myös puitepäätöksen tarkoituksen mukaista sikäli, että puitepäätöksen 11 artiklan 2 kohdasta ja 12 artiklasta seuraa, että päätös siitä, onko oikeusavun antamiseksi tarpeen käyttää pakkokeinoja, samoin kuin niitä käytettäessä sovellettava menettely, tehdään täytäntöönpanovaltion lainsäädännön mukaan.

Esityksessä ehdotetaan, että täytäntöönpanolakiin otettaisiin tyhjentävä, asiasisältöinen luettelo kieltäytymisperusteista. Täytäntöönpanosta tulisi kieltäytyä, jos täytäntöönpano ei olisi sallittua paikkaan kohdistuvaa etsintää ja takavarikkoa koskevien säännösten mukaan. Kuten aikaisemmin on todettu, puitepäätöksen soveltamisalajausten vuoksi muut pakkokeinoja eivät tulisi puitepäätöksen tarkoittamissa tilanteissa kysymykseen. Tällöin täytäntöönpanosta ei kuitenkaan saisi 14 artiklan 2 kohdan mukaisissa listarikostilanteissa kieltäytyä kaksoisrangaistavuuden puuttumisen vuoksi.

Myös lainsäädännölliseen koskemattomuuteen liittyvä kieltäytymisperuste otettaisiin lakiin ehdottomana. Tältä osin kieltäytymisperusteena olisi se, että määräyksessä tarkoitettu todiste sisältäisi tietoa seikoista, joista oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 23 §:n mukaan ei saa todistaa. Säännös täsmentäisi koskemattomuus-perusteiden sisältöä, ja sitä voidaan pitää sallittuna, koska edellä selostetun mukaan esimerkkitalanteena koskemattomuuteen liittyvistä kieltäytymisperusteista puitepäätöksen johdanto-osassa mainitaan terveydenhuolto- ja oikeusalan ammatteihin liittyvät suojatoimet, joista myös oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 23 §:ssä osaltaan on kyse. Kansallisiin turvallisuusetiin liittyvällä, g alakohdan säännöksellä on johdanto-osan mukaan niin ikään tarkoitettu tilannetta, jossa tietoja ei käytettäisi todisteena täytäntöönpanovaltiossa. Näin ollen myös tällöin käsillä olisi samankaltainen tilanne kuin mitä oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 23 §:ssä tarkoitetaan. Jäädättämislakia vastaavasti koskemattomuuteen liittyvällä kieltäytymisperusteella katettaisiin myös tilanteet, joissa

määräystä ei voida panna täytäntöön jonkin muun lainsäädäntöön tai Suomea sitovaan kansainväliseen velvoitteeseen sisältyvän koskemattomuuden tai erioikeuden vuoksi. Säännös kattaisi lähinnä vieraan valtion diplomaattiseen edustajaan tai edustustoon, taikka perustuslaissa säänneltyihin kansanedustajan koskemattomuuteen tai tasavallan presidentin virkatoimia koskevaan syytesuojaan liittyvät tilanteet.

Muut täytäntöönpanolakiin otettavat kiel-täytymisperusteet olisivat harkinnanvaraisia. Välttämättömänä ei kuitenkaan ole pidetty alakohdassa g tarkoitettua, turvaluokiteltujen tietojen käyttöön liittyvän kiel-täytymisperus-teen sisällyttämistä lakiin. Lisäksi kuten edel-lä on todettu, kieltä luovuttaa tietoa todista-miskiellon piiriin kuuluvista seikoista kattaisi myös tilanteet, joissa salassapidon peruste liittyi kansallisiin turvallisuusasetuihin. Siksi siitä ei olisi tarvetta ottaa nimenomaista kiel-täytymisperustetta lakiin.

Täytäntöönpanolakiin ehdotetaan otetta-vaksi myös säännös kiel-täytymisestä päättä-västä viranomaisesta. Esityksessä ehdotetaan, että kiel-täytymisestä päättävänä viranomai-sena olisi täytäntöönpanosta vastaava syyttä-jä. Kuitenkin niissä tilanteissa, joissa määrä-yksen täytäntöön panemiseksi on tehty pää-tös takavarikosta, joka pakkokeinolain 4 lu-vun 15a §:n mukaan on saatettu käräjäoikeu-den vahvistettavaksi, kiel-täytymisestä voisi päättää myös takavarikkoasiaa käsittelevä käräjäoikeus.

14 artikla. *Kaksoisrangaistavuus.* Artikla sisältää säännökset tilanteista, joissa täytän-töönpanovaltiolla on velvollisuus tunnustaa ja panna täytäntöön luovuttamismääräys tut-kimatta kaksoisrangaistavuuden täyttymistä eli sitä, onko teko, jota koskevaan esitutkin-taan tai oikeudenkäyntiin määräys liittyy, rangaistava täytäntöönpanovaltion lain mu-kaan (kaksoisrangaistavuus). Kaksoisrangais-tavuutta ei 1 kohdan mukaan ole sallittua edellyttää, jollei määräyksen täytäntöönpano edellytä etsintää tai takavarikkoa.

Kohta 2 sisältää listan rikoksista, joita kos-kevissa tilanteissa kaksoisrangaistavuutta ei ole sallittua edellyttää siinäkin tilanteessa, että todisteen hankkimiseksi olisi suoritettava etsintä tai takavarikko. Edellytyksenä on, että listassa mainituista rikoksista voi määräyksen

antaneen valtion lainsäädännössä seurata va-pausrangaistus tai vapaudenmenetyksen kä-sittävä turvaamistoimenpide, jonka enim-mäisaika on vähintään kolme vuotta: Listassa mainitut 32 rikosta vastaavat eurooppalaista pidätysmääräystä koskevan puitepäätöksen 2 artiklan 2 kohdan mukaista luetteloa. Luet-telo sisältyy myös EU-luovuttamislain 3 §:n 2 momenttiin, jolla mainittu puitepäätös on pantu täytäntöön. Vastaava luettelo sisältyy muun muassa jäädyttämispuitepäätöksen 3 artiklan 2 kohtaan (jäädyttämislain 3 §:n 3 momentti).

Tässä esityksessä ei ole katsottu tarkoituk-senmukaiseksi selostaa yksityiskohtaisesti tekoja, joita listassa mainitut rikokset Suo-men lainsäädännössä vastaavat. Tältä osin voidaan viitata EU-luovuttamislakia koske-vaan hallituksen esitykseen (HE 88/2003 vp, s. 28-19).

Arvioinnin rikoksen kuulumisesta listaan tekee määräyksen antanut viranomainen. Lähtökohtaisesti täytäntöönpanosta vastaa-van viranomaisen ei siten tulisi tutkia sitä, onko toisen jäsenvaltion rikoslainsäädännös-sä tarkoitettu rikos, jota määräys koskee, pui-tepäätöksessä tarkoitettu listarikos. Sallittua olisi puuttua vain selviin virheisiin ja ristirii-taisuuksiin lomakkeessa selostetun teonku-vauksen ja otsikoinnin välillä.

Kohdan 3 mukaan sallittua on edellyttää kaksoisrangaistavuutta etsintää tai takavarik-koa vaativissa tilanteissa, jos eurooppalainen todisteiden luovuttamismääräys ei liity mi-hinkään 2 kohdassa mainituista rikoksista. Kun rikos liittyy vero- tai tulliasioihin taikka valuutta-asioihin, täytäntöönpanosta ei voida kiel-täytyä sillä perusteella, että täytäntöön-panovaltion lainsäädännössä ei säädetä vas-taavasta verosta tai maksusta tai että siinä ei ole samanlaista vero-, tulli- tai valuuttasään-nöstä kuin määräyksen antaneen valtion lain-säädännössä.

Kohdan 4 mukaan neuvosto tarkastelee 3 kohdassa tarkoitettua kaksoisrangaistavuuden vaatimusta viimeistään viiden vuoden kuluttua puitepäätöksen voimaantulopäiväs-tä.

Kohdassa 5 neuvostolle annetaan mahdolli-suus yksimielisellä päätöksellä Euroopan parlamenttia kuultuaan lisätä 2 kohdan lis-taan uusia rikoksia.

Artiklaan 14 liittyy myös jäljempänä selostettava 23 artiklan 4 kohta, jonka perusteella Saksa on ilmoittanut varaavansa itselleen oikeuden edellyttää todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanossa kaksoisrangaistavuutta etsinnän tai takavarikon suorittamiseksi, jos määräyksen perusteena on 14 artiklan 2 kohdan listaan kuuluva terrorismi, tietoverkkorikollisuus, rasismi ja muukalaisviha, tuhotyö, kiristysrikos tai petollinen menettely. Kaksoisrangaistavuutta ei kuitenkaan ole sallittua edellyttää, jos määräyksen antanut viranomainen on ilmoittanut, että rikos täyttää Saksan antamassa ilmoituksessa tarkoitetut perusteet. Ilmoitus on julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä samanaikaisesti puitepäätöksen kanssa (EUVL L 350, 30.12.2008, s. 92).

Kuten edellä on selostettu, nykyisin kaksoisrangaistavuutta edellytetään Suomessa pakkokeinolaissa säädetyn pakkokeinon käyttöä edellyttävien oikeusapupyntöjen täytäntöönpanoon, mutta ei muutoin.

Kohdan 3 säännös mahdollisuudesta vaatia kaksoisrangaistavuutta muiden kuin listarikosten osalta etsintää ja takavarikkoa koskevissa tilanteissa edellyttää tarkentavaa säätelyä täytäntöönpanolaissa. Säännös liittyy myös etsinnän ja takavarikon määrittelmään sekä 13 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaiseen kieltäytymisperusteeseen. Edellä on selostettu täytäntöönpanolakiin ehdotettua, paikkaan kohdistuvaa etsintää ja takavarikkoa koskevaa kieltäytymisperustetta. Siitä seuraa, että jos todisteiden luovuttamismääräyksen perusteena olisi muu kuin 14 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu rikos, eikä se olisi rangaistava Suomen lainsäädännön mukaan, määräyksen täytäntöönpanosta tulisi kieltäytyä.

15 artikla. *Määräyksen tunnustamisessa ja täytäntöönpanossa sekä todisteiden siirtämisessä noudatettavat määräajat.* Artiklan 1 kohdassa jäsenvaltioille asetetaan velvollisuus noudattaa artiklassa tarkoitettuja määräaikoja. Jos määräyksen antanut viranomainen on ilmoittanut eurooppalaisessa todisteiden luovuttamismääräyksessä, että menettelyyn liittyvien määräaikojen tai muiden erityisen kiireellisten syiden vuoksi on tarpeen noudattaa lyhyempää määräaika, täytäntöönpanos-

ta vastaavan viranomaisen on otettava vaatimus mahdollisuuksien mukaan huomioon.

Artiklan 2 kohdan mukaan pääsääntönä on, että päätös kieltäytyä määräyksen tunnustamisesta tai täytäntöönpanosta on tehtävä mahdollisimman pian ja viimeistään 30 päivän kuluessa määräyksen vastaanottamisesta.

Kohdassa 3 on säännös todisteiden hankkimisessa noudatettavasta määräajasta. Jos 16 artiklan mukaisia perusteita täytäntöönpanon lykkäämiselle ei ole tai jos etsityt todisteet ovat jo täytäntöönpanosta vastaavan viranomaisen hallussa, sen on otettava todisteet haltuunsa viipymättä ja viimeistään 60 päivän kuluessa luovuttamismääräyksen vastaanottamisesta. Kohdassa 4 säännellään tilanteet, joissa 2 tai 3 kohdan määräaikoja ei erityistapauksissa pystytä noudattamaan. Tällöin täytäntöönpanosta vastaavan viranomaisen on ilmoitettava siitä viipymättä määräyksen antaneen valtion toimivaltaiselle viranomaiselle, esitettävä viivästyksen syyt ja arvio toimien toteuttamiseen tarvittavasta ajasta.

Kohdassa 5 täytäntöönpanovaltio velvoitetaan viipymättä siirtämään todisteet määräyksen antaneeseen valtioon, jollei vireillä ole 18 artiklan mukaista oikeussuojakeinoja tai jollei tapaukseen soveltu 16 artiklan mukainen lykkäämisperuste. Siirtäessään todisteet määräyksen antaneeseen valtioon, täytäntöönpanosta vastaavan viranomaisen on 6 kohdan mukaan ilmoitettava, vaatiiko se, että todisteet on palautettava täytäntöönpanovaltioon heti, kun määräyksen antanut valtio ei enää tarvitse niitä.

Oikeusapulain 9 §:n 1 momentin mukaan oikeusapupyntö on täytettävä viipymättä ja mikäli mahdollista, pyynnössä esitettyjä määräaikoja noudattaen. Pakkokeinolain 4 luvun 15a §:n 3 momentin mukaan takavarikkoasiaa käsittelevä tuomioistuin voi takavarikoimisesta päättäneen viranomaisen pyynnöstä päättää, että esine tai asiakirja saadaan luovuttaa vieraan valtion viranomaisille velvoituksin, että esine tai asiakirja palautetaan Suomeen sen jälkeen kun sitä ei todisteena tarvita. Tuomioistuin voi myös määrätä, ettei esinettä tai asiakirjaa tarvitse palauttaa, jos palauttaminen olisi ilmeisen epätarkoituksenmukaista. Säännöstä voitaisiin

soveltaa myös puitepäätöksessä tarkoitettuihin tilanteisiin.

Artikla ei edellytä otettavaksi asiasisältöistä säännöstä täytäntöönpanolakiin.

16 artikla. *Täytäntöönpanon lykkäämisen perusteet.* Artikla sisältää säännökset täytäntöönpanon lykkäämisperusteista. Kohdan 1 mukaan lykkääminen on mahdollista, jos lomake on täytetty puutteellisesti tai se on selvästi virheellinen (a alakohta). Täytäntöönpanoa voidaan myös lykätä, jos luovuttamismääräystä ei ole vahvistettu jossakin 11 artiklan 4 tai 5 kohdassa tarkoitetuista tapauksista (b alakohta). Kyse on siis tilanteista, joissa luovuttamismääräyksen on antanut jokin muu viranomainen kuin syyttäjä, tutkintatuomari, tuomari, tai tuomioistuin eikä kukaan mainituista viranomaisista ole vahvistanut luovuttamismääräystä täytäntöönpanevan viranomaisen sitä edellyttäessä. Kohdassa 2 lykkäämisperusteena mainitaan se, että määräyksen täytäntöönpano saattaisi haitata vireillä olevaa rikostutkintaa (a alakohta). Täytäntöönpanoa voidaan lykätä myös, jos todisteet ovat jo käytössä muissa menettelyissä (b alakohta).

Kohdissa 1 ja 2 luetelluissa tilanteissa täytäntöönpanoa voidaan lykätä siihen saakka, kunnes perustetta lykkäämiseen ei ole. Vireillä olevaan rikostutkintaan tai oikeudenkäyntiin liittyvissä tilanteissa lykkääminen on mahdollista täytäntöönpanovaltion kohtuulliseksi katsomaan ajankohtaan sakka.

Kohdan 3 mukaan päätöksen luovuttamismääräyksen tunnustamisen tai täytäntöönpanon lykkäämisestä 1 tai 2 kohdan nojalla tekee täytäntöönpanovaltion tuomari, tuomioistuin, tutkintatuomari tai syyttäjä. Jos eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen on antanut jokin muu viranomainen eikä tuomari, tuomioistuin, tutkintatuomari tai syyttäjä ole vahvistanut sitä määräyksen antaneessa valtiossa, päätöksen voi tehdä myös muu täytäntöönpanovaltion lainsäädännön mukaan toimivaltainen oikeusviranomainen, jos kyseisessä lainsäädännössä niin säädetään.

Kohdan 4 mukaan tilanteessa, jossa perustetta lykkäämiselle ei enää ole, täytäntöönpanosta vastaavan viranomaisen on toteutettava viipymättä toimenpiteet luovuttamismääräyksen täytäntöön panemiseksi ja ilmoi-

tettava siitä määräyksen antaneen valtion toimivaltaiselle viranomaiselle tavalla, joka mahdollistaa kirjallisen todisteen esittämisen.

Oikeusapulain 9 ja 13 §:ään sisältyy säännöksiä 16 artiklassa kuvatun kaltaisista, puutteelliseen lomakkeeseen tai asian samanaikaiseen vireillä olemiseen liittyvistä tilanteista. Lain 9 §:n mukaan pyynnön esittänyttä viranomaista on informoitava, jos pyyntö tai siihen liitetyt asiakirjat ovat niin puutteelliset, ettei pyyntöä voida täyttää. Samalla on ilmoitettava pyynnön täyttämättä jättämisen tai viivästyksen syyt. Lain 13 §:ssä puolestaan harkinnanvaraisena kieltäytymisperusteena mainitaan se, että pyynnön perusteena olevan teon johdosta on aloitettu tutkinta Suomessa tai pantu vireille oikeudenkäynti. Pykälän 2 momentin mukaan pyynnön toimeenpanoa voidaan myös lykätä, jos toimeenpano saattaisi haitata tai viivästyttää esitutkintaa tai oikeudenkäyntiä Suomessa.

Artiklaa 16 on asiasisältönsä puolesta pidettävä riittävän täsmällisenä sovellettavaksi suoraan. Kuten edellä on selostettu, tarkoituksena ei ole sisällyttää täytäntöönpanolakiin säännöstä, joka mahdollistaisi täytäntöönpanosta kieltäytymisen tilanteessa, jossa vahvistusta ei ole saatu. Vastaavasti myöskään täytäntöönpanon lykkäämismahdollisuutta tällä perusteella ei ehdoteta. Täytäntöönpanolakiin ehdotetaan otettavaksi säännös tilanteista, joissa täytäntöönpanon lykkääminen olisi mahdollista. Sen mukaan täytäntöönpanoa voitaisiin lykätä muilla kuin 16 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaisilla perusteilla. Lisäksi säännöksessä todettaisiin, että kieltäytymistilanteita vastaavasti lykkäämisestä päättää täytäntöönpanosta vastaava syyttäjä. Kuitenkin niissä tilanteissa, joissa määräyksen johdosta tehtävä takavarikko-päätös on saatettu käräjäoikeuden vahvistettavaksi, kieltäytymistilanteita vastaavasti lykkäämisestä voisi päättää myös takavarikkoasiaa käsittelevä käräjäoikeus.

17 artikla. *Ilmoitusvelvollisuus.* Artiklan 1 kohta sisältää säännökset täytäntöönpanovaltion velvollisuudesta ilmoittaa määräyksen antaneelle viranomaiselle ensinnäkin siitä, että määräyksen täytäntöön paneva viranomainen lisäselvityksiä tekemättä havaitsee, että asiassa olisi tarpeen tehdä lisätoimenpiteitä, joita alun perin ei oltu suunniteltu tai

voitu tarkemmin määritellä. Toiseksi määräyksen antanutta viranomaista on informoitava, jos määräystä ei ole pantu täytäntöön täytäntöönpanovaltion lainsäädännön mukaisesti. Kolmanneksi informaatiovelvollisuus käsittää tilanteet, joissa ei ole voitu noudattaa määräyksen antaneen viranomaisen 12 artiklan mukaisesti erikseen osoittamia muodollisuuksia ja menettelyjä. Mainituissa kolmessa tilanteessa määräyksen antanutta valtiota on informoitava mitä tahansa keinoa käyttäen, ellei määräyksen antanut valtio edellytä, että ilmoitus vahvistetaan tavalla, joka mahdollistaa kirjallisen todisteen esittämisen.

Artiklan 2 kohdassa säädetään tilanteista, joissa informaatio on toimitettava tavalla, joka mahdollistaa kirjallisen todisteen esittämisen. Ensinnäkin velvollisuus kattaa tilanteet, joissa luovuttamismääräys on toimitettu muulle kuin täytäntöönpanosta vastaavalle viranomaiselle. Tällöin määräyksen antanutta viranomaista on informoitava määräyksen toimittamisesta täytäntöönpanosta vastaavalle toimivaltaiselle viranomaiselle 8 artiklan 5 kohdan mukaisesti. Toiseksi 2 kohdassa tarkoitettulla tavalla määräyksen antanutta viranomaista on informoitava 15 artiklan 2 kohdan mukaisesti tehdystä päätöksestä kieltäytyä eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen tunnustamisesta tai täytäntöönpanosta. Myös päätöksen perusteluista on informoitava. Kolmanneksi informaatiovelvollisuus 2 kohdassa tarkoitettulla tavalla käsittää tilanteet, joissa täytäntöönpanoa on lykätty. Myös tällöin perustelut on ilmoitettava, ja lykkäyksen oletettu kesto. Neljänneksi määräyksen antanutta viranomaista on informoitava 2 kohdan mukaisesti siitä, että luovuttamismääräystä ei ole mahdollista panna täytäntöön, koska esineet, asiakirjat tai tiedot ovat kadonneet, ne on tuhottu tai niitä ei löydy luovuttamismääräyksessä ilmoitetusta paikasta, tai koska niiden sijaintia ei ole ilmoitettu riittävän tarkasti siitä huolimatta, että määräyksen antaneen valtion toimivaltaista viranomaista on kuultu.

Artikla on riittävän yksityiskohtainen sovellettavaksi suoraan, eikä siten edellytä tarkentavaa asiasisältöistä sääntelyä.

18 artikla. Oikeussuojakeinot. Artiklan 1 kohdassa jäsenvaltioita velvoitetaan takamaan asianosaisille, vilpittömässä mielessä

toimineet sivulliset mukaan luettuina, oikeussuojakeinot luovuttamismääräyksen 11 artiklan mukaista tunnustamista ja täytäntöönpanoa vastaan. Jäsenvaltiot voivat rajoittaa oikeussuojakeinot tapauksiin, joissa luovuttamismääräys pannaan täytäntöön pakkokeinoja käyttäen. Kanne nostetaan täytäntöönpanovaltion tuomioistuimessa kyseisen valtion kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

Artiklan 2 kohdan mukaan luovuttamismääräyksen antamisen aineelliset perusteet, 7 artiklassa säädettyjen edellytysten täyttyminen mukaan luettuna, voidaan riitauttaa ainoastaan määräyksen antaneen valtion tuomioistuimessa nostettavalla kanteella. Määräyksen antaneen valtion on varmistettava, että vastaavassa kansallisessa tapauksessa käytettävissä olevia oikeussuojakeinoja voidaan soveltaa.

Kohdan 3 mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että määräaikoja 1 ja 2 kohdassa tarkoitettun kanteen nostamiseksi sovelletaan tavalla, joka takaa asianosaisille mahdollisuuden tehokkaihin oikeussuojakeinoihin.

Kohdan 4 mukaan tilanteessa, jossa kanne nostetaan täytäntöönpanovaltiossa, määräyksen antaneen valtion oikeusviranomaiselle on ilmoitettava kanteesta ja sen perusteista, jotta se voi toimittaa tarpeellisiksi katsomansa vastaväitteet. Sille ilmoitetaan myös oikeudenkäynnin tulos.

Kohdassa 5 sekä määräyksen antanut viranomainen että täytäntöönpanosta vastaava viranomainen velvoitetaan toteuttamaan tarvittavat toimet helpottaakseen 1 ja 2 kohdassa mainitun kanneoikeuden käyttämistä, erityisesti toimittamalla asianosaisille asianmukaiset tiedot.

Kohdan 6 mukaan täytäntöönpanovaltio voi lykätä esineiden, asiakirjojen ja tietojen siirtämistä, kunnes oikeussuojakeinon soveltamisen lopputulos on tiedossa.

Oikeusapulain 14 §:ssä on säännös muutoksenhausta, mutta se soveltuu vain tilanteisiin, joissa käräjäoikeus on päättänyt, ettei oikeusapua anneta. Tällöin oikeusministeriö voi saattaa asian hovioikeuden tutkittavaksi. Sitä vastoin oikeusapulakiin ei sisälly säännöstä, jonka mukaan asianosaisilla tai kolmansilla osapuolilla olisi muutoksenhakuoikeus oikeusapumenettelyssä tehtävistä päätöksistä. Muutoksenhaku täytäntöönpanossa

käytettäviin toimenpiteisiin määräytyy kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

Pakkokeinolain 4 luvun 13 §:n mukaan sen vaatimuksesta, jota asia koskee, tuomioistuimen on päätettävä takavarikon voimassa pitämisestä. Pakkokeinolain 4 luvun 16 §:n mukaan tuomioistuimen tekemästä takavarikkopäätöksestä on myös sallittua valittaa. Nykyisin valitusmahdollisuus ulottuu siten pakkokeinolain 4 luvun 13 §:n nojalla tehdyn päätöksen lisäksi tuomioistuimen vahvistamaan takavarikkopäätökseen, joka pakkokeinolain 4 luvun 15a §:n mukaan on tehty vieraan valtion oikeusapupyynnön johdosta. Jäädymislaisissa kuitenkin jäädymispäätöksen täytäntöönpanosta päättää syyttäjä, jonka päätöksestä jäädymislain 16 §:ssä on erikseen säädetty muutoksenhakuoikeus.

Takavarikkopäätöksiin soveltuvia säännöksiä vastaavia oikeussuojakeinoja ei voimassa olevassa laissa ole ulotettu etsintään. Toimenpiteenä se liittyy kiinteästi takavarikkoon, koska takavarikointi toimitetaan yleensä etsinnän tuloksena. Muina oikeussuojakeinoina tulisivat sovellettaviksi yleiset vahingonkorvaussäännökset. Lisäksi eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain (197/2002) 2 §:ssä säädetään yleisestä kantelumahdollisuudesta oikeusasiamiehen 1 §:ssä lueteltujen valvottavien eli tuomioistuinten ja muiden viranomaisten sekä virkamiesten, julkisyhteisön työntekijöiden ja muita julkista tehtävää hoitavien menettelyä kohtaan. Pykälän mukaan kantelumahdollisuus on jokaisella, joka katsoo valvottavan tehtävänsä hoitaessaan menetelleen lainvastaisesti tai jättäneen täyttämättä velvollisuutensa.

Jäädymislain 16 §:ään sisältyy säännös muutoksenhakuoikeudesta. Sen mukaan se, jota jäädymispäätös koskee, voi saattaa syyttäjän täytäntöönpanoa koskevan päätöksen käräjäoikeuden käsiteltäväksi. Valituksen tekemiselle ei ole säädetty määräaika. Toimivaltaisia käräjäoikeuksia ovat Helsingin, Kuopion, Oulun ja Tampereen käräjäoikeudet. Muutoksenhaku ei estä jäädymispäätöksen täytäntöönpanoa.

Jäädymislain 16 §:ää vastaavasti täytäntöönpanolakiin ehdotetaan otettavaksi muutoksenhakuoikeudesta. Voimassaolevia kansallisia säännöksiä selkeämmin se vastaisi 18 artiklan 1 kohdan velvoitetta säätää muu-

toksenhakuineista todisteen luovuttamismääräyksen tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevaa päätöstä vastaan. Muutoksenhakumahdollisuuden säätämistä on pidettävä perusteltuna myös erityisesti perustuslain 21 pykälän oikeusturvaa koskeva säännös. Muutoksenhaku voisi koskea esimerkiksi kieltäytymisperusteita.

Jäädymislaisissa tarkoitetuissa tilanteissa muutoksenhauulle ei ole säädetty määräaika. Määräajan laskemista on pidetty ongelmallisenä, koska jäädymispäätöksen täytäntöönpanosta ei lähetetä etukäteen tietoa asianosaisille, koska se saattaisi johtaa täytäntöönpanon vaarantumiseen. Samasta syystä myöskään todisteen luovuttamispäätöksen täytäntöönpanosta päättämisestä ei lähetetä tietoa asianosaisille. Tästä syystä muutoksenhauulle ei myöskään ehdotetussa säännöksessä esitetä määräaika.

Voimassaolevassa lainsäädännössä ei ole nimenomaisia säännöksiä muutoksenhausta todisteiden luovuttamismääräyksen antamista koskevissa tilanteissa. Kansallisessa järjestelmässä todisteiden hankkimisesta ei yleensä tehdä erillistä päätöstä, josta olisi mahdollista valittaa. Puitepäätös ei edellytä säädettäväksi kansallisia säännöksiä laajempia oikeussuojakeinoja. Toisaalta edellä selostettu kantelumahdollisuus tulisi sovellettavaksi myös tilanteissa, jossa kyse on todisteen luovuttamismääräyksen antamisesta Suomessa.

19 artikla. Korvaukset. Artiklassa säännellään vahingonkorvausvastuuta. Artiklan 1 kohdan mukaan tilanteessa, jossa täytäntöönpanovaltio on lainsäädäntönsä mukaisesti vastuussa luovuttamismääräyksen täytäntöönpanossa aiheutetusta vahingosta, määräyksen antaneen valtion on korvattava täytäntöönpanovaltiolle sen vahingonkärsijälle maksamien korvausten määrät. Säännöksellä ei kuitenkaan rajoiteta 18 artiklan 2 kohdan soveltamista eli tilannetta, jossa määräyksen aineelliset perusteet riitautetaan määräyksen antaneessa valtiossa. Korvausvelvollisuutta ei ole, jos vahinko tai sen osa johtuu täytäntöönpanovaltion toiminnasta.

Säännöksen tarkoituksena on ollut selvittää korvausvastuuta esimerkiksi senkaltaisessa tilanteessa, jossa täytäntöönpanovaltio on joutunut lomakkeessa olevien virheellisyysien vuoksi maksamaan vahingonkorvausta

oman lainsäädäntönsä mukaisesti. Tällöin määräyksen antaneen valtion olisi korvattava vahinko korvauksen suorittaneelle täytäntöönpanovaltiolle. Korvausvelvollisuutta ei olisi siltä osin kuin vahinko olisi aiheutunut täytäntöönpanovaltion viranomaisen toiminnasta.

Kohdan 2 mukaan 1 kohta ei vaikuta luonnollisten tai oikeushenkilöiden vahingonkorvausvaatimuksia koskevaan jäsenvaltioiden kansalliseen lainsäädäntöön.

Artiklaa 19 vastaavat säännökset korvauksista sisältyvät myös jäädyttämispuitepäätökseen ja -lakiin (24 ja 25 §).

Asiasisältöisesti 19 artiklan tarkoitus käy ilmi artiklan tekstistä, mutta se jättää avoimeksi sen, mikä viranomainen jäsenvaltioissa päättäisi artiklan 1 kohdassa tarkoitetun korvauksen maksamisesta toiselle jäsenvaltiolle ja sen vaatimisesta toiselta jäsenvaltiolta. Selvyyden vuoksi täytäntöönpanolakiin ehdotetaan otettavaksi jäädyttämislakia vastaavat säännökset korvausten suorittamisesta toiselle jäsenvaltiolle sekä korvauksen vaatimisesta toiselta jäsenvaltiolta. Korvausten maksamisesta täytäntöönpanovaltiolle sekä niiden vaatimisesta määräyksen antaneelta jäsenvaltiolta päättäisi Suomessa oikeusministeriö.

V OSA Loppusäännökset

20 artikla. *Puitepäätöksen tehokkuuden valvonta.* Artiklan 1 kohdassa jäsenvaltio veloitetaan ilmoittamaan neuvostolle luovuttamismääräyksen täytäntöönpanoon toisessa jäsenvaltiossa liittyvistä toistuvista ongelmia, joita ei ole voitu ratkaista neuvottelemalla.

Kohdassa 2 neuvostolle asetetaan velvollisuus tarkastella puitepäätöksen soveltamista käytännössä.

Artikla ei edellytä täsmentävää lainsäädäntöä.

21 artikla. *Suhde muihin oikeudellisiin säädöksiin ja sopimuksiin.* Artiklassa säännellään puitepäätöksen suhdetta muihin oikeudellista yhteistyötä koskeviin säädöksiin. Kohdan 1 mukaan pääsääntönä on, että puitepäätöstä sovelletaan rinnakkain muiden oikeudellisten instrumenttien kanssa.

Kohdan 2 mukaan kuitenkin luovuttamismääräystä on kuitenkin sovellettava silloin, kun kaikki täytäntöönpanovaltiolta pyydettävät todisteet kuuluvat puitepäätöksen soveltamisalaan.

Kohdassa 3 on poikkeus 2 kohden säännökseen. Muita oikeusapuinstrumentteja voidaan soveltaa puitepäätöksen soveltamisalaan kuuluvien todisteiden hankkimiseksi, jos ne ovat osa laajempaa avunpyyntöä tai määräyksen antanut viranomainen katsoo yksittäisessä tapauksessa, että tämä helpottaisi yhteistyötä täytäntöönpanovaltion kanssa.

Lisäksi kohdan 4 mukaan jäsenvaltiot voivat puitepäätöksen voimaantulon jälkeen tehdä kahden- tai monenvälisiä sopimuksia tai järjestelyjä, mikäli niiden avulla voidaan syventää tai laajentaa puitepäätöksen tavoitteita ja mikäli ne yksinkertaistavat tai muuten helpottavat menettelyjä puitepäätöksen soveltamisalaan kuuluvien todisteiden hankkimiseksi. Tällaiset sopimukset tai järjestelyt eivät voi vaikuttaa suhteisiin niihin jäsenvaltioihin, jotka eivät ole niiden osapuolina (5 kohta). Kohdassa 6 jäsenvaltiot veloitetaan ilmoittamaan neuvostolle ja komissiolle 4 kohdassa tarkoitetuista uusista sopimuksista tai järjestelyistä kolmen kuukauden kuluessa niiden allekirjoittamisesta.

Artikla ei välttämättä edellytä täsmentävää lainsäädäntöä. Selvyyden vuoksi täytäntöönpanolakiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan laissa tarkoitettuun oikeusapuun sovelletaan täytäntöönpanolain ja puitepäätöksen lisäksi soveltuvin osin kansainvälisestä rikosoikeusavusta annettua lakia. Vastaava säännös sisältyy jäädyttämislakiin.

Säännös tarkoittaisi sitä, että jos puitepäätöksestä tai täytäntöönpanolaista ei muuta johdu, puitepäätöksessä tarkoitettuun yhteistyöhön sovellettaisiin oikeusapulain yleisiä säännöksiä oikeusavun antamisesta vieraalle valtiolle.

22 artikla. *Siirtymäjärjestelyt.* Artiklan mukaan ennen 19 päivänä tammikuuta 2011 vastaanotetut oikeusapupyynnöt pannaan täytäntöön keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevien voimassaolevien säädösten ja sopimusten mukaisesti. Säännöksessä on lähdetty siitä, että kaikki jäsenvaltiot panevat puitepäätöksen täytäntöön puitepäätöksessä edellytetyssä määräjassa, jolloin

uusia säännöksiä alettaisiin soveltaa pyyntöihin, jotka tehdään sen jälkeen kun puitepäätös on pantu täytäntöön. Säännös vastaa rikosoikeudellista yhteistyössä vakiintunutta käytäntöä, jonka mukaan yhteistyöpyyntöjen täytäntöönpano määräytyy sen lainsäädännön tai kansainvälisen velvoitteen mukaisesti, joka on voimassa pyynnön tekohetkellä. Selvää kuitenkin on, että jos jäsenvaltio ei ole pannut puitepäätöstä täytäntöön edellä mainittuun määräpäivään mennessä, puitepäätöstä ei vielä tuolloin voida soveltaa, vaan vasta siitä lähtien, kun puitepäätös on kansallisesti pantu täytäntöön. Tämä ehdotetaan kirjattavaksi täytäntöönpanolain voimaantulosäännykseen.

23 artikla. Täytäntöönpano. Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on pantava puitepäätös täytäntöön 19 päivään tammikuuta 2011 mennessä. Kohdan 2 mukaan jäsenvaltioiden on mainitun ajan kuluessa toimittava neuvoston pääsihteeristölle ja komissiolle kirjallisina säännökset, joilla jäsenvaltioiden puitepäätöksestä aiheutuvat velvoitteet saatetaan osaksi kansallista lainsäädäntöä.

Kohdan 2 mukaan jäsenvaltion, joka aikoo saattaa 13 artiklan 1 kohdan f alakohdassa tarkoitetun, niin sanotun alueellisuuslausulin osaksi kansallista lainsäädäntöään, on tehtävä asiasta ilmoitus neuvoston pääsihteeristölle puitepäätöksen tekemisen yhteydessä.

Kohdan 4 mukaan Saksa voi ilmoittaa vараavansa itselleen täytäntöönpanovaltiona oikeuden edellyttää kaksoisrangaistavuutta etsinnän ja takavarikon suorittamiseksi, kun todisteiden luovuttamismääräyksen perusteena on 14 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu terrorismi, tietoverkkorikollisuus, rasismi ja muukalaisviha, tuhotyö, kiristysrikokset tai petollinen menettely. Saksa ei kuitenkaan edellytä kaksoisrangaistavuutta, jos määräyksen antanut viranomainen on ilmoittanut, että rikos täyttää Saksan antamassa ilmoituksessa määritellyt perusteet. Saksa on antanut puitepäätöksen kanssa samanaikaisesti julkaistun ilmoituksen oikeudestaan edellyttää kaksoisrangaistavuutta mainituissa tilanteissa.

Kohdan 5 mukaan komissio esittää viimeistään kolmen vuoden kuluessa puitepäätöksen voimaantulosta Euroopan parlamentille ja neuvostolle kertomuksen, jossa arvioi-

daan, missä määrin jäsenvaltiot ovat toteuttaneet puitepäätöksen noudattamiseksi tarvittavat toimenpiteet, ja esitetään tarvittaessa uusia lainsäädäntöehdotuksia.

Kohdan 6 mukaan neuvoston pääsihteeristö antaa 6 ja 11 artiklan ja tämän artiklan mukaisesti annetut ilmoitukset tiedoksi jäsenvaltioille, komissiolle ja Eurojustille.

24 artikla. Uudelleentarkastelu. Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltion on ilmoitettava neuvostolle ja komissiolle vuosittain puitepäätöksen 13 artiklan 1 kohtaan liittyvistä vaikeuksista.

Kohdassa 2 Saksalle asetetaan vuosittainen ilmoitusvelvollisuus niistä tapauksista, joissa se on kieltäytynyt täytäntöönpanosta 23 artiklan 4 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa.

Kohdan 3 mukaan komission on tehtävä neuvostolle kertomus tarkastelussa ilmenneiden tietojen perusteella, kertomus on tehtävä viimeistään viiden vuoden kuluttua puitepäätöksen voimaantulosta. Kertomuksen perusteella neuvoston on määrä harkita sitä, tulisi-ko kieltäytymisperusteita koskevan 13 artiklan 1 ja 3 kohta tai Saksaan liittyvän 23 artiklan 4 kohta kumota tai muuttaa.

25 artikla. Voimaantulo. Artikla sisältää tavanomaisen voimaantulosäännöksen, jonka mukaan puitepäätös tulee voimaan kahdenkymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun se on julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä.

Puitepäätöksen säännökset tulevat Suomen viranomaisten sovellettaviksi kuitenkin vasta kun esityksessä tarkoitettu täytäntöönpanolaki tulee voimaan ja edellyttäen, että puitepäätös on pantu täytäntöön myös siinä jäsenvaltiossa, jolta Suomi puitepäätöksessä tarkoitettua oikeusapua pyytää tai jolle se sitä antaa.

Artiklat 22—25 eivät edellytä asiasisältöisiä säännöksiä.

2 Lakiehdotusten perustelut

2.1 Laki eurooppalaisesta todisteiden luovuttamismääräyksestä esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkimiseksi rikosasian käsittelyä varten tehdyn puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta

täytäntöönpanosta ja puitepäätöksen soveltamisesta

1 luku Yleiset säännökset

1 §. *Puitepäätöksen täytäntöönpano.* Pykälä sisältäisi sakko- ja konfiskaatiopuitepäätösten täytäntöönpanolaeissa käytettyä sanamuotoa vastaavan säännöksen, jonka mukaan puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvat säännökset ovat lakina noudatettavia, jollei täytäntöönpanolaista muuta johdu. Täytäntöönpanotapaa on perusteltu edellä yleisperusteluissa.

Perustuslain 95 §:n 1 momentin mukaan valtiosopimuksen ja muun kansainvälisen velvoitteen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset saatetaan voimaan lailla. Muilta osin kansainväliset velvoitteet saatetaan voimaan tasavallan presidentin asetuksella. Puitepäätöstä ei kuitenkaan tavallisen kansainvälisen sopimuksen tavoin ”saateta voimaan”, vaan ”pannaan täytäntöön”. Lisäksi perustuslain 93 §:n 2 momentista seuraa, että muut kuin lainsäädännön alaan kuuluvat säännökset pannaan täytäntöön tasavallan presidentin antaman asetuksen sijasta valtioneuvoston asetuksella.

Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan perustuslain 94 §:n 1 momentissa tarkoitettu hyväksymistoimivalta kattaa kaikki aineelliselta luonteeltaan lainsäädännön alaan kuuluvat kansainväliset velvoitteet siitä riippumatta, onko määräys ristiriidassa vai sopusoinnussa Suomen lainsäädännön kanssa (PeVL 11/2000 vp ja 12/2000 vp). Esityksessä tarkoitettuna puitepäätöksen osalta eduskunnan hyväksymistä ei kuitenkaan perustuslain 94 §:ssä tarkoitettulla tavalla edellytetä, koska Euroopan unionin oikeusjärjestelmään kuuluvana erityisenä oikeudellisena sääntelyvälineenä ne eivät ole sellaisia kansainvälisiä velvoitteita, joita tarkoitetaan perustuslain 94 §:ssä. Lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten ala kuitenkin määräytyy perustuslain 95 §:n 1 momentissa tarkoitettuja kriteerejä vastaavasti.

Edellä selostetun mukaan puitepäätöksen säännökset ovat lähes yksinomaan asiasisällöltään sellaisia, että niistä Suomessa on voimassa laintasoista sääntelyä. Lainsäädännön alaan kuuluvat säännökset todisteiden

luovuttamismääräyksen määritelmästä ja velvollisuudesta panna määräys täytäntöön (1 artikla), määritelmästä (2 artikla), toimivaltaisista viranomaisista (3 artikla 3 kohtaa lukuun ottamatta), soveltamisalasta (4 artikla), menettelyistä, joita varten todisteiden luovuttamismääräys voidaan antaa (5 artikla), todisteiden luovuttamismääräyksen sisällöstä ja muodosta (6 artikla), todisteiden luovuttamismääräyksen antamisedellytyksistä ja toimittamisesta (7 ja 8 artikla), aiemmin annettuun määräykseen tai jäädyttämispäätökseen liittyvästä todisteiden luovuttamismääräyksestä (9 artikla), henkilötietojen käyttöä koskevista ehdoista (10 artikla), tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta (11 artikla), muodollisuuksista täytäntöönpanovaltiossa (12 artikla), kieltäytymisperusteista (13 artikla), kaksoisrangaistavuudesta (14 artikla), määrääjoista (15 artikla), täytäntöönpanon lykkäämisperusteista (16 artikla), ilmoitusvelvollisuudesta (17 artikla), oikeussuojakeinoista (18 artikla), korvauksista (19 artikla) sekä suhteesta muihin säädöksiin ja sopimuksiin (21 artikla) sekä lain soveltamisajankohdan määrittävä säännös siirtymäjärjestelyistä (22 artikla).

Täytäntöönpanotavasta seuraa se, että niissä tapauksissa, joissa ehdotetussa täytäntöönpanolaissa ei ole puitepäätöstä tarkentavaa säännöstä, puitepäätöksen säännöksiä sovellettaisiin suoraan. Koska ehdotetussa täytäntöönpanolaissa on tiettyjä, puitepäätöksen tarkoitusta asiasisällöltään vastaavia mukautuksia, pykälässä todettaisiin, että puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvat säännökset ovat lakina noudatettavia, jollei täytäntöönpanolaista muuta johdu. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan PeVL 50/2006 vp esittänyt kyseistä sanamuotoa käytettäväksi sakkopuitepäätöksen täytäntöönpanolaissa, joka konfiskaatiopuitepäätöksen tavoin on pantu täytäntöön vastaavalla tavalla kuin nyt käsiteltävä puitepäätös.

Osa puitepäätöksen säännöksistä, kuten velvollisuus määrittää toimivaltaiset viranomaiset, myös nimenomaisesti edellyttää täsmäntävää sääntelyä kansallisessa lainsäädännössä. Lisäksi puitepäätös tietyin reunaehdoin jättää jäsenvaltion lainsäädännössä ratkaistavaksi sen, mikä viranomaisen päättää täytäntöönpanosta kieltäytymisestä tai

täytäntöönpanon lykkäämisestä. Tällöin sovellettavana säännöksenä olisi täytäntöönpanolain säännös. Lisäksi yleisperusteluissa selostetun mukaisesti tietyistä puitepäätöksen velvoitteista on otettu täytäntöönpanolakiin asiasisältöisiä säännöksiä lain soveltamisen helpottamiseksi, ja säännökset on muotoiltu soveltuviksi Suomen oikeusjärjestelmään. Lainsäädännöllä ei ole myöskään haluttu mennä taaksepäin siitä, mikä nykyisin on mahdollista. Siksi Suomen ollessa täytäntöönpanovaltio, etsintää ja takavarikkoa edellyttäviin täytäntöönpanopyyntöihin sovellettaisiin Suomen lainsäädäntöä. Myös kieltäytymisperusteet on muotoiltu puitepäätöstä tarkemmin ja siten, että tietyt kieltäytymisperusteet on niiden luonteen vuoksi kirjattu lakiin ehdottomina.

2 §. Soveltamisala. Pykälän 1 momentti sisältäisi säännöksen, jonka mukaan täytäntöönpanolain ja puitepäätöksen mukaisesti tunnustetaan ja pannaan täytäntöön puitepäätöksessä tarkoitettu toisen EU:n jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen antama todisteiden luovuttamismääräys sekä lähetetään Suomen toimivaltaisen viranomaisen antama todisteiden luovuttamismääräys pantavaksi täytäntöön toisessa EU:n jäsenvaltiossa. Suomessa määräys voitaisiin antaa esitutkinnaissa, syyteharkinnassa tai yleisessä tuomioistuimessa vireillä olevan rikosasian käsitteilyä varten. Tuomioistuimista kyseeseen tulisivat siis käräjäoikeudet, hovioikeudet ja korkein oikeus, jotka Suomen järjestelmässä ovat toimivaltaisia käsittelemään rikosasioita.

Pykälän 2 momentissa olisi säännös todisteiden luovuttamismääräyksen soveltamisalaan kuuluvista todisteista. Säännöksessä viitattaisiin puitepäätöksen 4 artiklaan. Kuten artiklakohtaisissa perusteluissa on todettu, puitepäätös kattaa määräystä annettaessa olemassa olevat asiakirja- ja esinetodisteet sekä muut todisteeksi tarvittavat tiedot, jotka määräyksen antaneen viranomaisen on yksilöitävä pyytäessään todisteen luovuttamista.

Kysymys siitä, millaisia todisteita puitepäätöksen mukaisessa menettelyssä on mahdollista pyytää, on lainsoveltajan kannalta hyvin keskeinen. Siksi siitä otettaisiin asiasisältöinen säännös 2 momenttiin. Sen mukaan todisteiden luovuttamismääräystä ei saa antaa todistajanlausuntojen taikka reaaliaikaisten

tietojen tai muiden puitepäätöksen 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen todisteiden hankkimiseksi. Soveltamisalan ulkopuolelle siten jäävät henkilötodistelu 4 artiklan 6 kohdan poikkeusta lukuun ottamatta, henkilöntarkastusten sekä kehosta otettavien näytteiden tai biometristen tietojen ottaminen, mukaan lukien DNA-näytteet sekä sormenjäljet. Myös reaaliajassa hankittavat tiedot jäävät soveltamisalan ulkopuolelle. Näitä ovat esimerkiksi telekuuntelun tai –valvonnan, peitetoina suoritettavan tarkkailun tai pankkitilien valvonnan avulla hankittavat tiedot. Muita 4 artiklan 2 kohdan mukaan soveltamisalan ulkopuolelle jääviä tietoja ovat olemassa olevia esineitä, asiakirjoja tai tietoja koskevat analyysit sekä yleisesti saatavilla olevien sähköisten viestintäpalvelujen tai julkisen viestintäverkon tarjoajien säilyttämät viestintätiedot.

Puitepäätöksen 4 artiklan 4 kohtaa vastaavasti momentissa todettaisiin, että todisteiden luovuttamismääräys voidaan kuitenkin antaa soveltamisalan ulkopuolelle muuten jääviä todisteita koskevien tietojen hankkimiseksi, jos tiedot ovat täytäntöönpanosta vastaavan viranomaisen hallussa jo ennen määräyksen antamista. Tietojen luovuttaminen Suomesta edellyttäisi, että ne saadaan tallettaa poliisin henkilörekisteriin. Artiklakohtaisissa perusteluissa selostetun mukaisesti säännös olisi tarpeen, jotta puitepäätöksen 4 artiklan 4 kohdan viittausta täytäntöönpanosta vastaavan viranomaisen hallussa oleviin tietoihin ei tulkittaisi siten, että siitä johtuisi velvollisuus luovuttaa esimerkiksi telekuuntelun avulla hankittuja tietoja silloinkin, kun kyse olisi niin sanotusta ylimääräisestä tiedosta, jota Suomen lain mukaan ei ole sallittua säilyttää tai rekisteröidä.

Momenttiin kirjattaisiin myös, että rikosrekisteritietojen vaihtamisesta säädetään erikseen. EU:ssa on vuonna 2005 hyväksytty neuvoston päätös rikosrekisteritietojen vaihtamisesta 2005/876/YOS. Lisäksi vuonna 2009 on hyväksytty neuvoston puitepäätös jäsenvaltioiden välisen rikosrekisteritietojen vaihdon järjestämisestä ja sisällöstä (2009/315/YOS). Sitä ei vielä ole jäsenvaltioissa pantu täytäntöön. Myös vuoden 1959 sopimuksen 13 ja 22 artiklassa, siihen vuonna 1978 tehdyn lisäpöytäkirjan 4 artik-

lassa sekä vuoden 2000 sopimuksen 6 artiklan 8 kohdan b alakohdassa on säännöksiä rikosrekisteritietojen vaihtamisesta ja siihen liittyvästä yhteydenpidosta. Rikosrekisteritietojen vaihtamiseen sovellettaisiin siten kyseisiä säännöksiä.

Lopuksi momentissa olisi säännös siitä, että puitepäätöksen 4 artiklan 5 ja 6 kohdan mukaan todisteiden luovuttamismääräys voisi 4 artiklan 1 ja 2 kohdasta poiketen tietyin edellytyksin koskea vasta täytäntöönpanon aikana selville saatuja todisteita tai todistanlausuntojen vastaanottamista tuolloin läsnä olevilta henkilöiltä. Tällaisten todisteiden, joilla täytäntöönpaneva viranomainen katsoisi olevan merkitystä määräyksen perusteena olevan rikosasian kannalta, hankkiminen olisi mahdollista, jos määräyksen antanut viranomainen on sitä lomakkeella pyytänyt. Vasta täytäntöönpanovaiheessa havaituista todisteista tulisi informoida määräyksen antanutta valtiota, jotta tämä voisi arvioida, ovatko todisteet käsillä olevassa rikosasiassa tarpeen. Tarkoituksena ei toisin sanoen ole, että määräyksen antaneelle valtiolle toimitettaisiin enempää todisteita kuin mitä se käsittelemässään rikosasiassa tarvitsee. Tarkemmin säännöksiä on selostettu artiklakohtaisissa perusteluissa.

3 §. Todisteiden luovuttamismääräyksen sisältö ja muoto. Pykälän mukaan todisteiden luovuttamismääräys olisi tehtävä puitepäätöksen 6 artiklassa edellytetyn mukaisesti puitepäätöksen liitteenä olevan mallin mukaiselle lomakkeelle. Lain soveltamisen helpottamiseksi pykälässä olisi viittaus Euroopan unionin virallisen lehden numeroon, jossa puitepäätös ja lomake on julkaistu.

4 §. Todisteiden luovuttamismääräyksen toimittaminen ja muu yhteydenpito. Pykälä sisältäisi yleisen yhteydenpitosäännöksen. Pykälän 1 momentin mukaan yhteydenpito todisteiden luovuttamismääräyksen toimittamisessa ja sen täytäntöönpanossa tapahtuisi suoraan määräyksen antaneen ja täytäntöönpanosta vastaavan viranomaisen välillä, jollei puitepäätöksen 8 artiklan 2 tai 3 kohdasta muuta johdu. Puitepäätöksen 8 artiklan 2 kohta mahdollistaa sen, että jäsenvaltio voi edellyttää, että yhteydenpito tapahtuu keskusviranomaisten välityksellä, jos tämä jäsenvaltion oikeusjärjestelmän rakenteesta

johtuen on tarpeen. Jäsenvaltio voi neuvoston pääsihteeristöön tehtävällä ilmoituksella nimetä yhden tai useamman keskusviranomaisen. Kohdan 3 mukaan jäsenvaltio voi halutessaan lähettää määräyksen myös Euroopan oikeudellisen verkoston suojatun televiestintäjärjestelmän välityksellä. Verkosto on perustettu neuvoston yhteisellä toiminnalla vuonna 1998 (98/42/YOS) ja sen toimintaa on vahvistettu vuonna 2008 hyväksytyllä neuvoston päätöksellä Euroopan unionin oikeudellisesta verkostosta (2008/976/YOS), joka tuli voimaan joulukuun 24 päivänä 2008. Säännökset verkoston tehtävistä oikeudellisen yhteistyön ja viranomaisten välisen yhteydenpidon helpottamiseksi sisältyvät mainittuun päätökseen.

Pykälän 2 momentin mukaan puitepäätöksen 8 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu keskusviranomainen olisi Suomessa oikeusministeriö. Momentissa säädettäisiin myös oikeusministeriön tehtävistä. Sen tulisi avustaa toimivaltaisia viranomaisia todisteiden luovuttamismääräyksen toimittamiseen ja täytäntöönpanoon liittyvässä yhteydenpidossa. Yhteydenpidon osalta tarkoituksena ei yleisperusteluissa selostetun mukaisesti ole, että määräykset säännönmukaisesti toimitettaisiin oikeusministeriön välityksellä. Näin voitaisiin menetellä ainoastaan tilanteessa, jossa toimivaltaista viranomaista ei pystytä määrittämään tai muusta erityisestä syystä. Oikeusministeriön tulisi tällöin viipymättä toimittaa määräys täytäntöönpanosta vastaavalle viranomaiselle.

Yhteydenpidon osalta sovellettaviksi tulisivat ehdotetun pykälän lisäksi puitepäätöksen 8 artiklan muut säännökset. Sen 4 kohdan mukaan tietoa toimivaltaisesta viranomaisesta täytäntöönpanovaltiossa tulisi tarvittaessa hankkia Euroopan oikeudellisen verkoston yhteispisteiden avulla. Lisäksi, jos määräys on toimitettu muulle kuin täytäntöönpanosta vastaavalle viranomaiselle, artiklan 5 kohdan mukaan määräyksen vastaanottaneen viranomaisen on viran puolesta toimitettava määräys täytäntöönpanosta vastaavalle viranomaiselle ja ilmoittaa siitä määräyksen antaneelle viranomaiselle. Kohdassa 6 yhteydenpitoon tai asiakirjojen aitouteen liittyvät ongelmat edellytetään ratkaistaviksi määräyksen antaneen ja täytäntöönpanosta vastaavan

viranomaisen välisillä suorilla yhteydenotoilla tai tarvittaessa keskusviranomaisen avustuksella.

2 luku **Toisessa jäsenvaltiossa tehdyn todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpano Suomessa**

5 §. *Täytäntöönpanosta vastaavat viranomaiset.* Pykälässä määriteltäisiin ne syyttäjät, jotka ovat toimivaltaisia hoitamaan todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanoon liittyviä syyttäjän tehtäviä. Lähtökohdiana on, että täytäntöönpanosta vastaava syyttäjä vastaanottaisi todisteiden luovuttamismääräyksen sekä päättäisi sen täytäntöönpanosta 6 §:n mukaisesti. Pykälän 1 momentin mukaan toimivaltainen syyttäjä määräytyisi pääsääntöisesti sen mukaan, minkä hovioikeuden tuomiopiirissä määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee. Toimivalta olisi samoilla syyttäjillä, jotka ovat toimivaltaisia hoitamaan myös EU-luovuttamislain tai jäädyttämislain mukaisia syyttäjän tehtäviä kun kyse on eurooppalaisen pidätysmääräyksen tai jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanosta Suomessa. Keskitetty järjestely mahdollistaa syyttäjien erikoistumisen EU:n jäsenvaltioiden välisten rikosoikeusapuasioiden käsittelyyn. Koska kyseisillä syyttäjillä on kokemusta myös eurooppalaiseen pidätysmääräykseen ja jäädyttämispäätöksiin liittyvistä syyttäjän tehtävistä, heillä jo nykyisin on valmiuksia kansainvälisluonteisten asioiden käsittelyyn.

Momentin ensimmäisen luetelmakohdan mukaan toimivaltaisia syyttäjiä olisivat Helsingin kärjäoikeuden tuomiopiirissä toimivat kihlakunnansyyttäjät, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Helsingin tai Kouvolan hovioikeuden tuomiopiirin alueella. Momentin toisen luetelmakohdan mukaan puolestaan toimivaltaisia olisivat Kuopion kärjäoikeuden tuomiopiirissä toimivat kihlakunnansyyttäjät, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiirin alueella. Momentin kolmannen luetelmakohdan mukaan toimivaltaisia olisivat Oulun kärjäoikeuden tuomiopiirissä toimivat kihlakunnansyyttäjät, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Rova-

niemen hovioikeuden tuomiopiiriin alueella. Jos todiste sijaitsee Turun tai Vaasan hovioikeuden tuomiopiirin alueella, toimivaltaisia olisivat Tampereen kärjäoikeuden tuomiopiirissä toimivat kihlakunnansyyttäjät.

Pykälän 2 momentin mukaan 1 momentissa mainittu kihlakunnansyyttäjä olisi tietyissä tilanteissa toimivaltainen hoitamaan määräyksen täytäntöönpanoon liittyviä syyttäjän tehtäviä siitä riippumatta, minkä hovioikeuden tuomiopiirin alueella todiste sijaitsee. Näin olisi ensinnäkin siinä tapauksessa, että todisteet sijaitsevat usean 1 momentin 1—4 kohdassa tarkoitettun tuomiopiirin alueella. Toinen tällainen tilanne olisi se, että todisteiden sijainnista ei ole varmuutta. Kolmantena toimivaltaperusteena olisi muu erityinen syy. Kriteeri olisi avoin ja sen tarkoituksena on kattaa muut mahdolliset tilanteet, joissa pääsäännöstä poikkeava toimivaltajärjestely voi olla tarpeen. Kuten jäädyttämislainsäädännössä on katsottu, että säännöksessä sallitaan joustavuutta toimivaltaisen syyttäjän ja siten myös asian käsittelypaikan suhteen.

Edelleen jäädyttämislakia vastaavasti pykälän 3 momentin mukaan erityisestä syystä toimivaltainen syyttäjä voisi olla myös muu kuin 1 momentissa tarkoitettu syyttäjä. Käytännössä erityinen syy siihen, että määräyksen vastaanottaisi ja sen täytäntöönpanosta päättäisi muu kuin 1 momentissa tarkoitettu syyttäjä, olisi se, että kiireellisiä toimenpiteitä edellyttävä määräys saapuisi sellaiseen vuorokauden aikaan tai viikonloppuna, että 1 momentissa mainittu syyttäjä ei voisi asiaa hoitaa. Tällöin täytäntöönpanosta voisi päättää päivystävä syyttäjä. Pääsääntönä tulisi kuitenkin olla, että täytäntöönpanon edellyttämistä tehtävistä huolehtii jokin 1 momentissa luetelluista syyttäjistä. Näin ollen siinäkin tapauksessa, että määräys olisi saapunut päivystävälle, muulle kuin 1 momentissa tarkoitettulle syyttäjälle, se tulisi muussa kuin kiireellisiä toimenpiteitä vaativassa asiassa siirtää jollekin 1 momentissa tarkoitettulle syyttäjälle.

Valtakunnansyyttäjänvirasto voisi antaa pykälää tarkempia määräyksiä toimivaltaisista syyttäjistä. Yleisistä syyttäjistä annetun lain (199/1997) 3 §:n 2 momentin mukaan valtakunnansyyttäjä voi antaa syyttäjän toimintaa koskevia yleisiä määräyksiä ja ohjei-

ta. Edellä 1 momentissa tarkoitettujen käräjäoikeuksien tuomiopiirissä toimivista syyttäjistä tultaisiin käytännössä nimeämään tietyt henkilöt, jotka hoitaisivat tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä.

Pykälän 4 momentin mukaan todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanoon liittyviä tehtäviä olisivat toimivaltaisia hoitamaan myös keskusrikospoliisi, tulli ja rajavartiolaitos, jos todisteiden luovuttamismääräyksen perusteena on rikos, jonka tutkinta vastaavassa kansallisessa tapauksessa Suomessa kuuluisi mainittujen viranomaisten toimivaltaan. Säännös ei kuitenkaan merkitse sitä, että täytäntöönpanosta vastaavan viranomaisen olisi itse pantava määräys täytäntöön, vaan se voisi antaa määräyksen konkreettisen toimeenpanon paikallisviranomaisen tehtäväksi.

6 §. Todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpano. Pykälän 1 momentin mukaan todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanosta Suomessa päättäisi 5 §:ssä mainittu täytäntöönpanosta vastaava viranomainen. Täytäntöönpanosta kieltäytymisestä tai täytäntöönpanon lykkäämisestä kuitenkin päättäisi täytäntöönpanosta vastaava syyttäjä tai takavarikkoasiaa käsittelevä tuomioistuin.

Säännöksen toimivuus käytännössä edellyttää tiivistä yhteydenpitoa täytäntöönpanosta vastaavien syyttäjien ja esitutkintaviranomaisten välillä. Siksi pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan täytäntöönpanosta vastaavilla syyttäjillä ja esitutkintaviranomaisilla olisi velvollisuus informoida toisiaan vastaanottamistaan todisteiden luovuttamismääräyksistä. Määräyksen vastaanottaneen syyttäjän olisi tehtävä ilmoitus vastaanottamastaan määräyksestä keskusrikospoliisille. Jos kuitenkin määräys liittyy rikoksen, jonka tutkinta Suomessa vastaavissa olosuhteissa tehtynä kuuluisi tulli- tai rajavartiolaitokselle, ilmoitus olisi tehtävä vastaavasti jommalle kummalle mainituista viranomaisista. Tiedolla saattaa olla merkitystä myös Suomessa tutkittavana olevan rikoksen kannalta. Informointi on tarpeen senkin vuoksi, että määräyksen täytäntöönpanosta useimmiten käytännössä huolehtisi esitutkintaviranomainen.

Myös keskusrikospoliisin sekä tullin ja rajavartiolaitoksen olisi ilmoitettava syyttäjälle vastaanottamistaan todisteiden luovuttamismääräyksistä. Ilmoitus olisi tehtävä sille 5 §:n 1—3 momentissa tarkoitettua syyttäjälle, joka määräyksessä tarkoitettua todisteiden osalta on toimivaltainen hoitamaan täytäntöönpanoon liittyviä tehtäviä.

Jos todisteiden luovuttamismääräys liittyisi Suomessa syyteharkinnassa olevaan rikosasiain, siitä olisi ilmoitettava myös rikosasiaa käsittelevälle syyttäjälle. Se, että syyttäjä saisi tiedon käsiteltävänä olevaan rikosasiaan liittyvästä oikeusapupyynnöstä, voisi rikostutkintaa vastaavasti olla tarpeen myös Suomessa tehtävää syyteharkintaa varten. Lisäksi tiedosta voisi olla hyötyä esimerkiksi sen arvioimiseksi, olisiko käsillä niin sanottu positiivinen toimivaltaristiriitatilanne, jolloin samaa rikosasiaa käsitellään useassa jäsenvaltiossa. Saamansa tiedon perusteella syyttäjä voisi myös arvioida sitä, tulisiko hänen olla yhteydessä asianomaiseen jäsenvaltioon selvittääkseen edellytyksiä rikosoikeudellisen menettelyn siirtämiseksi. Myös esitutkintaviranomaiselle tiedon saaminen Suomeen lähetetystä todisteiden luovuttamismääräyksestä on mainituista syistä tarpeen.

Pykälän 3 momentin mukaan toisessa jäsenvaltiossa annettu todisteiden luovuttamismääräys pantaisiin Suomessa täytäntöön noudattaen Suomen lain mukaista menettelyä, jollei täytäntöönpanolaissa tai puitepäättöksessä toisin säädetä. Artiklakohtaisissa perusteluissa selostetun mukaisesti poikkeus Suomen lain mukaisesta menettelystä voisi perustua puitepäättöksen 12 artiklan säännökseen, jonka mukaan täytäntöönpanossa olisi noudatettava määräyksen antaneen valtion pyytämiä erityisiä menettelyjä tai muodollisuuksia, edellyttäen, etteivät ne ole vastoin täytäntöönpanovaltion lain peruseriaatteita. Määräyksen täytäntöönpanosta ei myöskään saisi jäljempänä selostettuja pakkokeinotilanteita lukuun ottamatta kieltäytyä puuttuvan kaksoisrangaistavuuden perusteella.

Erona voimassaoleviin pakkokeinolain säännöksiin olisi myös se, että todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanon yhteydessä tehty takavarikkopäätös olisi pakkokeinolain 4 luvun 15 a §:ään ehdotettavan lisäyksen mukaan saatettava todisteiden sijain-

tipaikasta riippuen Helsingin, Kuopion, Oulun tai Tampereen käräjäoikeuden vahvistettavaksi.

7 §. *Kieltäytymisperusteet.* Pykälä sisältäisi säännökset perusteista kieltäytyä todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanosta. Yleisperusteluissa selostetun mukaisesti mainittuja kieltäytymisperusteita ehdotetaan laissa täsmennettäväksi puitepäätöksen taroituksen mukaisesti.

Pykälän 1 ja 2 momentissa säädettäisiin ehdottomista kieltäytymisperusteista. Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan täytäntöönpanosta tulisi kieltäytyä, jos täytäntöönpano edellyttäisi pakkokeinolaissa tarkoitettua pakkokeinon suorittamista eikä se olisi sallittua pakkokeinolain mukaan. Käytännössä kyseeseen voisivat tulla lähinnä takavarikkoa koskevan pakkokeinolain 4 luvun mukaiset pakkokeinot sekä 5 luvussa tarkoitettu paikkaa kohdistuva etsintä. Muut pakkokeinolaissa tarkoitettut pakkokeinot, kuten henkilöön kohdistuva etsintä tai telekuuntelu, eivät puitepäätöksen soveltamisalarajausten vuoksi tulisi kysymykseen. Myöskään turvaamistoimenpiteet, kuten myymis- ja hukkaamiskielto tai vakuustakavarikko eivät tulisi kyseeseen, koska laissa ja puitepäätöksessä edellytetään, että pyydetty todiste luovutetaan määräyksen antaneelle valtiolle. Jos asianomaisella valtiolla olisi tarve pyytää myymis- ja hukkaamiskielton tai vakuustakavarikon kaltaista jäädyttämistoimenpidettä, sitä tulisi pyytää jäädyttämispuitepäätöksessä ja -laissa säädetyssä järjestyksessä.

Momentin 2 kohdan mukaan täytäntöönpanosta tulisi kieltäytyä, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sisältää tietoa, josta oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 23 §:n mukaan ei saa todistaa. Täytäntöönpanosta tulisi kieltäytyä myös jos käsillä olisi jokin muu lainsäädäntöön tai kansainväliseen velvoitteeseen perustuva koskemattomuus, joka estää määräyksen täytäntöönpanon. Kyseeseen voisivat tulla sellaiset, oletettavasti hyvin harvinaiset tilanteet, joissa täytäntöönpano kohdistuisi vieraan valtion diplomaattiseen edustajaan taikka edustuston omaisuuteen tai tiloihin. Kyse voisi olla myös perustuslain 30 §:ssä tarkoitettua kansanedustajan koskemattomuudesta. tai perustuslain 113 §:ssä säädetyistä tasavallan presidentin virkatoimia

koskevasta syytesuojasta. Koskemattomuudesta ja erioikeudesta säädetään myös pakkokeinolain 4 luvun 2 §:ssä koskien epäillyn ja hänen avustajansa välisen asiakirjan takavarikkoa taikka läheisten välisiä tiedonantoja. Nämä säännökset tulisivat kuitenkin noudatettavaksi myös sitä kautta, että määräys pantaisiin täytäntöön siinä järjestyksessä kuin takavarikosta pakkokeinolain 4 luvussa säädetään.

Pykälän 2 momentissa olisi säännös, jolla rajoitetaan täytäntöönpanosta kieltäytymistä kaksoisrangaistavuuden puuttumisen vuoksi. Puitepäätöksen 14 artiklassa tarkoitettua tilanteessa täytäntöönpanosta ei 1 momentissa säädetyistä poiketen saisi kieltäytyä sillä perusteella, että rikos ei ole rangaistava Suomen lainsäädännön mukaan, jos se olisi tehty vastaavissa olosuhteissa Suomessa. Toisin sanoen silloinkaan kun määräyksen täytäntöönpano edellyttäisi paikkaan kohdistuvan etsinnän tai takavarikon käyttämistä, täytäntöönpanosta ei olisi sallittua kieltäytyä, jos määräyksen perusteena on jokin 14 artiklan 2 kohdassa luetelluista rikoksista, josta määräyksen antaneen valtion lainsäädännön mukaan voi seurata vapausrangaistus tai vapaudenmenetyksen käsittävä turvaamistoimenpide, jonka enimmäisaika on vähintään kolme vuotta. Muissa kuin pakkokeinoina edellyttävissä tilanteissa kaksoisrangaistavuutta ei 14 artiklan 1 kohdan mukaan ole sallittua edellyttää muissakaan kuin listarikostilanteissa..

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin harkinnanvaraisista kieltäytymisperusteista. Momentin 1 kohdan mukaan määräyksen täytäntöönpanosta voitaisiin kieltäytyä, jos määräyksen perusteena oleva rikosasia on lopullisesti ratkaistu. Kuten yleisperusteluissa on todettu, kieltäytymisperusteiden tulee olla harkinnanvarainen erityisesti siksi, että ne bis in idem-kielto ei ole ehdoton. Useiden valtioiden lainsäädäntöön sisältyy säännöksiä, jotka poikkeuksellisesti sallivat syytteen nostamisen aikaisemmasta tuomiosta riippumatta. Esimerkiksi Suomen rikoslain 1 luvun 10 §:n mukaan ulkomainen tuomio ei estä syytteen nostamista Suomessa valtakunnansyyttäjän syytemääräyksen perusteella, jos ulkomailla annettu tuomio ei perustu Suomen viranomaisen tekemään tai rikoksen johdosta ta-

pahtuvaa luovuttamista koskevaan pyyntöön, johon Suomen viranomaiset ovat suostuneet, ja rikoksen katsotaan kohdistuneen Suomen, se on virka- tai sotilasrikos, kansainvälinen rikos, tai rikos katsotaan tehdyksi myös Suomessa. Lisäksi tietty joustavuus on tarpeen siksi, että kieltäytymisperuste voi tulla sovellettavaksi paitsi tilanteessa, jossa asia on ratkaistu toisessa EU:n jäsenvaltiossa, myös silloin, kun asia on ratkaistu sellaisessa EU:n ulkopuolisessa valtiossa, jossa oikeusjärjestelmän taso tai ratkaisun perusteet saattavat poiketa huomattavasti siitä, mitä se on EU:n jäsenvaltioissa. Harkinnanvaraisuutta voidaan perustella myös sillä, että myös oikeusapulaissa ne bis in idem-tyyppiset kieltäytymisperusteet on säännelty harkinnanvaraisina (oikeusapulain 13 §). Myös konfiskaatio- ja sakkopuitemääräyksissä kieltäytymisen ne bis in idem-perusteella on säädetty harkinnanvaraiseksi.

Momentin 2 kohdan mukaan täytäntöönpanosta kieltäytyminen olisi mahdollista sen vuoksi, että todisteiden luovuttamismääräystä koskeva lomake on puutteellinen tai selvästi virheellinen eikä sitä ole täydennetty tai korjattu täytäntöönpanosta vastaavan viranomaisen asettaman kohtuullisen määräajan kuluessa. Tämäkään kieltäytymisperuste ei olisi ehdoton, vaan määräyksen täytäntöönpano olisi mahdollista, jos toimitettuja tietoja voitaisiin täytäntöönpanon kannalta pitää riittävinä. Jos ilmoitettujen tietojen perusteella pystytään riittävästi yksilöimään, että kyseessä on täytäntöönpanolaissa tarkoitettu oikeusapupyynnö, ei olisi ehdottoman välttämätöntä edellyttää kaikkien lomakkeen kohtien täyttämistä. Puuttuva tieto voi myös olla epärelevantti ja pyynnön täytäntöönpano mahdollista puutteesta huolimatta, jolloin ei olisi välttämätöntä edellyttää, että määräyksen antanut viranomainen täydentää lomaketta. Ratkaisu tältä osin vastaisi myös oikeusapulain 7 §:n 3 momentin säännöstä, jonka mukaan oikeusapupyynnö on mahdollista täyttää, vaikka pyynnössä ei olisi mainittu kaikkia 7 §:n 2 momentissa tarkoitettuja tietoja, jos puutteellisuudet ovat sen laatuaisia, että ne eivät estä pyynnön toimeenpanoa.

Momentin 3 kohdan mukaan harkinnanvaraisena kieltäytymisperusteena olisi se, että määräyksen täytäntöönpano vaarantaisi tieto-

lähteenä käytetyn henkilön turvallisuuden. Säännös voisi painavista syistä tulla sovellettavaksi lähinnä jos pyydettyä todiste sisältää poliisilain (493/1995) 44 §:ssä tarkoitettua vaitiolo-oikeuden piiriin kuuluvaa tietoa tai sellaista tietoa, joka on hankittu poliisilain tiedonhankintaa koskevien säännösten perusteella.

Artikkelikohtaisissa perusteluissa selostetun mukaisesti luettelo kieltäytymisperusteista olisi tyhjentävä. Sen vuoksi pykälän 4 momentissa olisi säännös siitä, että todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanosta ei olisi sallittua kieltäytyä muilla kuin 1 ja 3 momentissa mainituilla perusteilla. Säännös olisi selvyuden vuoksi tarpeen siksi, että lakiin ei yleisperusteluissa selostetun mukaisesti ehdoteta sisällytettäväksi kaikkia 13 artiklassa sallittuja kieltäytymisperusteita.

Pykälän 5 ja 6 momentissa säädettäisiin kieltäytymisestä päättävästä viranomaisesta. Kieltäytymisestä päättäisi pääsääntöisesti täytäntöönpanosta vastaava syyttäjä. Kuitenkin jos määräyksen täytäntöönpanemiseksi tehty takavarikkopäätös on pakkokeinolain 4 luvun 15 a §:n säännösten mukaan saatettu käräjäoikeuden vahvistettavaksi, myös sillä olisi toimivalta päättää kieltäytymisestä. Viimeksi mainittu säännös olisi tarpeen niissä tilanteissa, joissa täytäntöönpanosta vastaava viranomainen on arvioinut, että tapaukseen ei ole sovellettava kieltäytymisperustetta, tai jos tarve vedota kieltäytymisperusteseen muusta syystä ilmenee vasta siinä vaiheessa, kun takavarikkoasia on käräjäoikeuden käsiteltävänä. Käräjäoikeuden toimivaltaa ei myöskään ehdoteta rajoitettavaksi niihin tilanteisiin, joissa kieltäytymisen perusteena olisi se, että takavarikko ei olisi sallittua pakkokeinolain säännösten mukaan. Käräjäoikeudella olisi siten toimivalta päättää myös muista 1 ja 3 momentissa luetelluista kieltäytymisperusteista, jos poikkeuksellisesti tarve soveltaa kieltäytymisperustetta ilmenee vasta siinä vaiheessa, kun takavarikkoasia on käräjäoikeuden käsiteltävänä.

Tarkoituksena ei kuitenkaan ole, että käräjäoikeuden olisi ryhdyttävä tutkimaan mahdollisten kieltäytymisperusteiden olemassaoloa. Kieltäytymisperusteiden selvittäminen olisi ensisijaisesti täytäntöönpanosta vastaavan syyttäjän tehtävä ja käräjäoikeuden tulisi

voida luottaa syyttäjän ratkaisuun. Vain siinä tapauksessa, että tuomioistuimelle esitettyjen seikkojen johdosta kieltäytymisperusteen käsillä olo olisi ilmeistä, tuomioistuin voisi tehdä päätöksen kieltäytymisestä, vaikka syyttäjä ei olisi katsonut olevan perusteita täytäntöönpanosta kieltäytymiseen.

8 §. Täytäntöönpanon lykkääminen. Pykälän mukaan todisteen luovuttamismääräyksen täytäntöönpanoa olisi mahdollista lykätä puitepäätöksen 16 artiklan 1 kohdan a alakohdan sekä 2 kohdan mukaisin perustein. Artikla-kohtaisissa perusteluissa selostetun mukaisesti lykkäämismahdollisuus kattaisi muut 16 artiklan mukaiset tilanteet paitsi 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettujen tapaukset, joissa todisteiden luovuttamismääräystä ei ole vahvistanut tutkintatuomari, tuomari, tuomioistuin tai syyttäjä.

Lykkäämisestä päättäisi täytäntöönpanosta vastaava syyttäjä. Kieltäytymistilanteita koskevan 7 pykälän 6 momenttia vastaavasti kuitenkin niissä tilanteissa, joissa takavarikkopäätös on saatettu käräjäoikeuden vahvistettavaksi, päätösvalta myös lykkäämisestä olisi takavarikkoasiaa käsittelevällä käräjäoikeudella.

9 §. Kieli ja käännökset. Pykälän mukaan puitepäätöksen 6 artiklassa tarkoitettu toisen jäsenvaltion viranomaisen antama todisteiden luovuttamismääräys olisi toimitettava joko suomen, ruotsin tai englannin kielellä taikka siihen olisi liitettävä käännös jollekin näistä kielistä. Täytäntöönpanosta vastaava viranomais-voimi voisi hyväksyä myös muulla kuin suomen, ruotsin tai englannin kielellä toimitetun määräyksen, jos hyväksymiselle ei muutoin olisi estettä. Säännös vastaisi muiden vastavuoroista tunnustamista koskevien puitepäätösten täytäntöönpanolakien vastaavia säännöksiä.

Pykälän 2 momentin mukaan täytäntöönpanosta vastaava viranomais-voimi huolehtisi tarvittaessa määräyksen kääntämisestä suomen tai ruotsin kielelle. Oikeusministeriön tehtävänä olisi tarvittaessa avustaa määräyksen kääntämisessä. Myös nykyisin kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annetun asetuksen (13/1994) 10 §:n mukaan oikeusministeriön tehtäviin kuuluu käännösten laatiminen, jollei se kuulu muun viranomaisen tehtäviin siten kuin siitä on erikseen säädetty.

Käytännössä oikeusapupyyntöjen kääntämisestä useimmiten huolehtii keskusrikospoliisi.

10 §. Muutoksenhaku. Pykälässä säädettäisiin muutoksenhausta. Säännös vastaisi jäädyttämislaisissa omaksuttua ratkaisua. Pykälän 1 momentin mukaan se, jota todisteiden luovuttamismääräys koskee, voisi saattaa määräyksen täytäntöönpanoa koskevan päätöksen käräjäoikeuden käsiteltäväksi. Asian käsittelyssä noudatettaisiin mitä pakkokeinolain 1 luvun 9 §:n 2 momentissa ja 4 luvun 13 §:ssä sekä täytäntöönpanolaisissa säädetään. Näin ollen käräjäoikeus olisi päätösvaltainen myös kun siinä on yksin puheenjohtaja. Istunto voitaisiin pitää myös muuna aikana ja muussa paikassa kuin yleisen alioikeuden istunnosta säädetään. Tuomioistuimen olisi varattava niille, joita asia koskee, tilaisuus tulla kuulluksi. Myös menettelyä koskevilta osin säännös vastaisi jäädyttämislakia.

Pykälän 2 momentissa luettelaisiin toimivaltaiset tuomioistuimet. Jäädyttämislaisissa omaksuttua ratkaisua vastaavasti toimivaltaisen käräjäoikeuden olisi Helsingin käräjäoikeus, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Helsingin tai Kouvolan hovioikeuden tuomiopiirin alueella. Jos todiste sijaitsee Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiirin alueella, valitus olisi tehtävä Kuopion käräjäoikeudelle. Oulun käräjäoikeus olisi toimivaltaisen silloin, jos todiste sijaitsee Rovaniemen hovioikeuden tuomiopiirissä, ja Tampereen käräjäoikeus, jos todiste sijaitsee Turun tai Vaasan hovioikeuden tuomiopiirissä.

Pykälän 3 momentissa olisi säännös valitusoikeudesta ensinnäkin niissä tilanteissa, jossa muutoksenhaun kohteena on käräjäoikeuden päätös takavarikosta tai sen käsittelyn yhteydessä tehty päätös määräyksen täytäntöönpanosta kieltäytymisestä tai täytäntöönpanon lykkäämisestä. Säännös on tarpeen aikaisemmin selostetuissa tilanteissa, joissa takavarikkoa edellyttävä täytäntöönpanopäätös on saatettava käräjäoikeuden ratkaistavaksi. Tällöin takavarikkoasiaa käsittelevällä käräjäoikeudella olisi täytäntöönpanolain 7 §:n 5 momentin mukaan toimivalta päättää myös täytäntöönpanosta kieltäytymisestä tai 8 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa täytäntöönpanon lykkäämisestä. Toiseksi momentissa olisi säännös oikeudesta edelleen

hakea muutosta käräjäoikeuden 1 momentin nojalla tekemään päätökseen. Näissä tilanteissa käräjäoikeuden päätöksestä olisi sallittua valittaa siihen hovioikeuteen, johon asianomaisen käräjäoikeuden päätöksistä muutoinkin valitetaan eli siihen hovioikeuteen, jonka tuomiopiiriin päätöksen tehnyt käräjäoikeus kuuluu. Perusteltuna ei ole pidetty ratkaisua, jossa toimivaltainen hovioikeus voisi todisteen sijainnin perusteella vaihdella niissä tilanteissa, joissa käräjäoikeuden tuomiopiiri käsittää useamman hovioikeuspiirin.

Jäädättämislakia vastaavasti pykälän 4 momentin mukaan muutoksenhaku ei estäisi todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanoa, ellei asiaa käsittelevä tuomioistuimien toisin määrää.

3 luku **Todisteiden luovuttamismääräyksen antaminen Suomessa**

11 §. Määräyksen antamiseen toimivaltaiset viranomaiset. Pykälän 1 momentin mukaan Suomessa todisteiden luovuttamismääräyksen voisivat antaa käräjäoikeudet, hovioikeudet ja korkein oikeus sekä viralliset syyttäjät. Pykälän 2 momentissa olisi säännös niistä tilanteista, joissa todisteiden luovuttamismääräyksen voisi antaa tutkinnanjohtajan toimivaltuudet omaava virkamies keskusrikospoliisissa, tullissa tai rajavartiolaitoksessa. Edellytyksenä olisi, että todiste liittyy poliisiin, tullin tai rajavartiolaitoksen toimivaltaan kuuluvan rikoksen tutkintaan. Poliisin osalta välttämätöntä ei toisaalta olisi se, että juuri keskusrikospoliisi tutkii rikosta, vaan keskusrikospoliisi voisi toimia nykykäytäntöä vastaavasti myös paikallisviranomaiselta tulleen pyynnön välittäjänä. Edellytyksenä olisi myös, että luovutettavaksi pyydetty todiste on vastaanottavassa valtiossa täytäntöönpanosta vastaavan viranomaisen hallussa, eikä asianomainen jäsenvaltio ole vaatinut määräyksen vahvistuttamista 1 momentissa tarkoitetulla oikeusviranomaisella. Ehdotettua ratkaisua on selostettu tarkemmin yleisperusteluissa sekä artiklakohtaisissa perusteeluissa.

Pykälän 3 momentissa olisi säännös esitutkintaviranomaisen ja syyttäjän välisen tiedonkulun varmistamiseksi. Sen mukaan, jos Suomessa vireillä olevan rikostutkinnan ai-

kana ilmenee, että tutkittavan rikoksen selvittämiseksi tarpeellinen, puitepäätöksen soveltamisalaan kuuluva todiste on toisessa jäsenvaltiossa, esitutkintaviranomaisen olisi viipymättä ilmoitettava asiasta syyttäjälle. Ilmoitusvelvollisuus olisi tarpeen, jotta syyttäjät saisivat todisteiden luovuttamismääräyksen antamiseen tarvittavan tiedon esitutkintaviranomaisilta. Syyttäjien ja esitutkintaviranomaisten välinen yhteistyö ja tiedonkulku on tärkeää myös, jotta voidaan arvioida sitä, tulisiko todiste pyytää puitepäätöksessä tarkoitettua menettelyä vai keskinäistä oikeusapua koskevia sopimuksia käyttäen. Säännöksen mukaan oikeusapua tarvitsevan esitutkintaviranomaisen olisi myös ilmoitettava syyttäjälle näkemyksensä siitä, pyydetäänkö oikeusapua puitepäätöksen nojalla, vai tulisiko oikeusapua puitepäätöksen 21 artiklan mukaiset edellytykset huomioon ottaen pyytää muiden instrumenttien perusteella.

12 §. Kieli ja käännökset. Pykälän 1 momentin mukaan todisteiden luovuttamismääräys olisi käännettävä täytäntöönpanosta vastaavan jäsenvaltion viralliselle kielelle tai jollekin niistä. Jos kyseinen jäsenvaltio on ilmoittanut hyväksyvänsä käännöksen myös muulle Euroopan yhteisöjen toimielinten viralliselle kielelle, todisteiden luovuttamismääräys voitaisiin kääntää jäsenvaltion hyväksymälle kielelle.

Pykälän 2 momentin mukaan määräyksen antanut viranomaisen huolehtisi tarvittaessa todisteiden luovuttamismääräyksen kääntämisestä täytäntöönpanosta vastaavan valtion edellyttämälle kielelle. Oikeusministeriön tehtävänä myös Suomesta lähteviä todisteiden luovuttamismääräyksiä koskevassa menettelyssä olisi avustaa tarvittaessa toimivaltaisia viranomaisia määräyksen kääntämisessä.

4 luku **Korvaukset**

13 §. Korvauksen suorittaminen toiselle jäsenvaltiolle. Pykälä sisältää säännöksen sellaisia tilanteita varten, joissa Suomen viranomaisen antaman todisteen luovuttamismääräyksen johdosta on syntynyt vahinkoa, jonka kyseinen jäsenvaltio on joutunut korvaamaan. Asiasisällöltään säännös vastaa jäädättämislain 24 §:ää. Pykälän 1 momentin mu-

kaan toisen jäsenvaltion ollessa kansallisen lainsäädäntönsä mukaan vastuussa Suomen oikeusviranomaisen antaman todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanosta, Suomi korvaisi kyseisen valtion vaatimuksesta sen maksaman vahingonkorvauksen. Siltä osin kuin vahinko tai sen osa johtuu täytäntöönpanovaltion toiminnasta, Suomi ei kuitenkaan maksaisi korvausta.

Pykälän 2 momentin mukaan toiselle jäsenvaltiolle suoritettavan korvauksen maksamisesta päättäisi oikeusministeriö.

14 §. Korvauksen vaatiminen toiselta jäsenvaltiolta. Pykälä sisältää jäädyttämislain 25 §:ää vastaavan säännöksen niitä tilanteita varten, joissa Suomi olisi joutunut maksamaan vahingonkorvausta toisen jäsenvaltion lähettämien todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanosta. Pykälän 1 momentin mukaan, jos Suomen valtio on kansallisen lainsäädäntönsä mukaan vastuussa vahingosta, jonka toisen jäsenvaltion oikeusviranomaisen antaman todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpano on aiheuttanut, Suomi voisi vaatia kyseistä valtiota korvaamaan Suomen valtion maksaman vahingonkorvauksen siltä osin kuin vahinko ei kokonaan tai osaksi ole aiheutunut Suomen viranomaisen toiminnasta.

Pykälän 2 momentin mukaan korvauksen vaatimisesta päättäisi oikeusministeriö.

Yleisperusteluissa selostetun mukaisesti ehdotetut säännökset korvauksista perustuvat puitepäätöksen 19 artiklaan. Tarkoituksena on ollut lähinnä selventää korvausten maksamista tilanteissa, joissa täytäntöönpanovaltio on joutunut esimerkiksi lomakkeessa olevien virheellisyyksien vuoksi maksamaan vahingonkorvausta oman lainsäädäntönsä mukaisesti. Tällöin määräyksen antaneen valtion olisi korvattava vahinko korvauksen suorittaneelle täytäntöönpanovaltiolle. Korvausvelvollisuutta ei olisi siltä osin kuin vahinko olisi aiheutunut täytäntöönpanovaltion viranomaisen toiminnasta.

5 luku Erinäiset säännökset

15 §. Suhde muihin lakeihin ja kansainvälisiin velvoitteisiin. Pykälässä olisi säännös täytäntöönpanolain suhteesta puitepäätökseen sekä oikeusapulakiin. Lähtökohtana olisi, että

täytäntöönpanolaissa tarkoitettuun oikeusapuun sovelletaan täytäntöönpanolain ja puitepäätöksen lisäksi soveltuvin osin mitä kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa säädetään. Artiklakohtaisissa perusteluissa selostetun mukaisesti puitepäätöksen sallitaan määrätyin edellytyksin soveltaa myös muita oikeusapuinstrumentteja. Puitepäätöstä olisi sovellettava tilanteessa, jossa kaikki täytäntöönpanovaltiolta pyydettävät todisteet kuuluvat puitepäätöksen soveltamisalaan. Kuitenkin myös muita oikeusapuinstrumentteja on 21 artiklan mukaan sallittua käyttää, jos pyydetty todisteet ovat osa laajempaa oikeusapupyyntöä tai jos määräyksen antanut jäsenvaltio yksittäisessä tapauksessa katsoisi, että muun instrumentin soveltaminen helpottaisi yhteistyötä. Oikeusapulakia ja muuta kansainvälistä rikosoikeusapua koskevaa lainsäädäntöä sovellettaisiin muutoinkin täytäntöönpanolain ja puitepäätöksen rinnalla, paitsi silloin kun puitepäätöksessä tai täytäntöönpanolaissa on muusta oikeusapulainsäädännöstä poikkeavia säännöksiä.

16 §. Asetuksenantovaltuus. Pykälä sisältäisi säännöksen, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin, että puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuulumattomat säännökset ovat asetuksena noudatettavia. Säännös mahdollistaisi puitepäätöksen asetuksentasoisten säännösten säätämisen asetuksena noudatettaviksi. Tältä osin säännös on tarpeen siksi, että yleissopimuksista poiketen puitepäätöstä ei kansallisesti saateta voimaan voimaansaattamislailalla ja –asetuksella, koska erillisiä voimaansaattamistoimia ei edellytetä. Puitepäätöksen osalta kyse on vain sen velvoitteiden kansallisista täytäntöönpanotoimista. Esityksellä ehdotulla täytäntöönpanolailla ei säädetä lakina noudatettavaksi sellaisia säännöksiä, jotka eivät kuulu lainsäädännön alaan. Näin ollen tältä osin täytäntöönpanotoimet on suoritettava valtioneuvoston asetuksella. Aikaisemmin selostetun mukaan lähes kaikki puitepäätöksen säännökset kuuluvat lainsäädännön alaan.

Pykälä sisältäisi myös valtuutuksen, jonka nojalla valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä puitepäätöksen ja lain täytäntöönpanosta. Perustuslakivaliokunnan mukaan (esimerkiksi PeVL

40/2002 vp) lain täytäntöönpanoa koskevaa asetuksenantovaltuutta on tulkittava ja sovellettava supistavasti. Valtuutus ei merkitse, että asetuksella voitaisiin antaa yleisesti säännöksiä kaikista ehdotetulla lailla säännellyistä asioista, vaan sen nojalla voitaisiin antaa vain lain asianmukaisen täytäntöönpanon kannalta välttämättömiä säännöksiä. Tällaisia ovat esimerkiksi välttämättömät viranomais-toimintaa ohjaavat säännökset. Esimerkiksi syyttäjien ja esitutkintaviranomaisten välisestä tiedonkulusta ja yhteydenpidosta voi olla tarpeen antaa puitepäätöstä ja täytäntöönpanolakia tarkentavia ohjeita asetuksella. Esitystä annettaessa ei kuitenkaan ole vielä kattavasti arvioitavissa, minkä sisältöisiä säännöksiä mahdollisesti tarvitaan.

17 §. Voimaantulo. Pykälän 1 momentin mukaan laki tulisi voimaan 19 päivänä tammikuuta 2011, johon mennessä jäsenvaltioiden on puitepäätöksen 23 artiklan 1 kohdan mukaan toteutettava puitepäätöksen noudattamisen edellyttämät toimenpiteet. Ennen lain voimaantuloa toimitettuihin oikeusapupyynnöihin sovellettaisiin lain voimaantullessa voimassa olleita säännöksiä. Säännös vastaa puitepäätöksen 22 artiklaa.

Pykälän 2 momenttiin otettaisiin säännös, jonka mukaan suhteessa sellaiseen jäsenvaltioon, joka ei 1 momentissa mainittuun ajankohtaan mennessä ole pannut puitepäätöstä täytäntöön, sovellettaisiin lain voimaan tullessa voimassa ollutta sääntelyä, kunnes asianomainen jäsenvaltio on pannut puitepäätöksen kansallisesti täytäntöön. Täytäntöönpanolakia alettaisiin siis tällöin soveltaa vasta siitä päivästä lukien, kun asianomainen jäsenvaltio on puitepäätöksen pannut täytäntöön. Säännöksen tarkoituksena on selkeyttää soveltamisajankohdan määräytymistä niissä tilanteissa, joissa täytäntöönpanolaki on voimassa Suomessa, mutta puitepäätöstä ei ole vielä pantu täytäntöön toisessa jäsenvaltiossa, josta Suomi tarvitsee puitepäätöksessä tarkoitettua oikeusapua tai joka pyytää Suomelta tällaista oikeusapua. Siirtymäaikana sovellettaisiin siis vuoden 2000 sopimusta ja muita voimassa olevia oikeusapuinstrumentteja.

2.2 Pakkokeinolaki

4 luku. Takavarikko. 15 a §. *Takavarikosta päättäminen vieraan valtion oikeusapupyynnön johdosta.* Voimassaolevan pykälän 2 momentissa edellytetään, että niissä tilanteissa, joissa esine, asiakirja tai data on vieraan valtion pyynnöstä takavarikoitu, takavarikoimista koskeva päätös on viikon kuluessa saatettava sen paikkakunnan kärjäoikeuden vahvistettavaksi, missä takavarikointi on toimitettu. Tuomioistuimen on päätettävä takavarikon voimassaoloajasta, ja takavarikoimisesta päättäneen viranomaisen pyynnöstä sen pidentämisestä. Pykälän 3 momentissa säädetään siitä, että tuomioistuin voi takavarikoimisesta päättäneen viranomaisen pyynnöstä päättää, että esine tai asiakirja saadaan tarvittaessa luovuttaa pyynnön esittäneen vieraan valtion viranomaiselle velvoituksin, että esine tai asiakirja on palautettava, kun sitä ei enää tarvita todisteena asiassa. Tuomioistuin voi myös määrätä, ettei esinettä tai asiakirjaa tarvitse palauttaa, jos palauttaminen olisi ilmeisesti epätarkoituksenmukaista.

Edellä esitetyn mukaisesti todisteiden luovuttamismääräysten täytäntöönpanoon liittyvät syyttäjän tehtävät on keskitetty Helsingin, Kuopion, Oulun ja Tampereen kärjäoikeuksien tuomiopiirien alueilla toimiville kihlakunnansyyttäjille. Alueellinen toimivalta määräytyy pääsääntöisesti sen mukaan, minkä hovioikeuden tuomiopiirin alueella määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee. Siksi on pidetty tarkoituksenmukaisena, että myös pakkokeinolain 4 luvun 15 a §:ssä tarkoitetuissa asioissa päätöksenteko keskitettäisiin mainituille kärjäoikeuksille, joilla on muutoinkin asiantuntemusta EU:n vastavuoroista tunnustamista koskevien säännösten soveltamisesta. Tästä ehdotetaan otettavaksi säännös pakkokeinolain 4 luvun 15 a §:n 6 momenttiin. Säännöksessä viitattaisiin täytäntöönpanolain 10 §:n 2 momentissa lueteltuihin kärjäoikeuksiin. Toimivaltainen tuomioistuin olisi siis Helsingin, Kuopion, Oulun tai Tampereen kärjäoikeus riippuen siitä, minkä hovioikeuden tuomiopiirin alueella takavarikoitu todiste sijaitsee.

Käsitellessään takavarikkopäätöksiä arvioitavaksi voisi tulla myös täytäntöönpanolain 7 ja 8 §:ssä tarkoitettujen kieltäytymis- tai

lykkäämisperusteiden soveltaminen. Edellä selostetun mukaisesti tilanteessa, jossa määräyksen täytäntöön panemiseksi tehty takavarikkopäätös on saatettu käräjäoikeuden tutkitavaksi, käräjäoikeudella olisi toimivalta päättää myös täytäntöönpanosta kieltäytymisestä tai sen lykkäämisestä. Muissa tilanteissa niistä päättäisi syyttäjä.

3 Puitepäätöksen nojalla tehtävät ilmoitukset

Puitepäätöksen 3 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltion on ilmoitettava neuvoston pääsihteeristölle yksi tai useampi viranomainen, joka on toimivaltainen 2 artiklan c ja d alakohdan mukaisesti eli kun kyse on määräyksen antaneesta tai täytäntöönpanosta vastaavasta viranomaisesta. Lisäksi kohdan 2 mukaan niiden jäsenvaltioiden, jotka haluavat nimetä yhden tai useamman keskusviranomaisen 8 artiklan 2 kohdan mukaisesti, on ilmoitettava keskusviranomainen neuvoston pääsihteeristöön.

Suomi tekisi 3 artiklan 1 kohdan perusteella ilmoituksen, jonka mukaan määräyksen antamisesta vastaavia viranomaisia Suomessa ovat täytäntöönpanolain 11 §:ssä tarkoitettut viranomaiset eli viralliset syyttäjät, käräjäoikeudet, hovioikeudet sekä korkein oikeus. Lisäksi niissä tilanteissa, joissa pyydetään luovutettavaksi täytäntöönpanosta vastaavan viranomaisen hallussa olevia todisteita, eikä asianomainen jäsenvaltio ole edellyttänyt määräyksen vahvistuttamista syyttäjällä, määräyksen voisi antaa virkamies, jolla on tutkinnanjohtajan toimivaltuudet keskusrikospoliisissa, tullissa tai rajavartiolaitoksessa. Täytäntöönpanosta vastaavia viranomaisia olisivat täytäntöönpanolain 5 §:ssä luetellut syyttäväviranomaiset eli Helsingin, Kuopion, Oulun ja Tampereen käräjäoikeuden tuomiopiirissä toimivat kihlakunnansyyttäjät. Lisäksi täytäntöönpanosta vastaavia viranomaisia olisivat keskusrikospoliisi, tulli ja rajavartiolaitos, jos määräyksen perusteena on rikos, jonka tutkinta vastaavassa kansallisessa tapauksessa kuuluisi mainittujen viranomaisten toimivaltaan.

Suomi nimeäisi 3 artiklan 2 kohdassa edellytetyn mukaisesti oikeusministeriön 8 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuksi keskusviran-

omaiseksi. Ilmoituksen mukaan oikeusministeriö toimisi toimivaltaisena viranomaisena avustavana keskusviranomaisena. Avustavaan rooliin kuuluisi poikkeuksellisesti myös se, että todisteiden luovuttamismääräys voitaisiin toimittaa oikeusministeriön välityksellä.

Puitepäätöksen 6 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltio voi ilmoittaa neuvoston pääsihteeristölle, että se hyväksyy todisteen luovuttamismääräyksen tai sen käännöksen yhdellä tai useammalla muulla unionin toimielimen virallisella kielellä kuin täytäntöönpanovaltion kielellä. Suomi antaisi ilmoituksen, jonka mukaan se hyväksyy myös englanninkielellä tehdyt määräykset tai niiden käännökset. Lisäksi yksittäistapauksessa Suomi voi hyväksyä myös muulla kielellä toimitetun määräyksen, jollei hyväksymiselle ole muutoin esitettyä.

Jos jäsenvaltio edellyttää todisteiden luovuttamismääräyksen vahvistuttamisessa kaikissa tapauksissa syyttäjällä, tuomioistuimella, tuomarilla tai tutkintatuomarilla, siitä on ilmoitettava neuvoston pääsihteeristölle 11 artiklan 5 kohdan mukaisesti. Myös sellaisen jäsenvaltion, joka aikoo saattaa 13 artiklan 1 kohdan f alakohdassa mainitut, alueellisuuteen ja valtion ulkoiseen toimivaltaan liittyvät kieltäytymisperusteet osaksi lainsäädäntöään, on ilmoitettava siitä neuvoston pääsihteeristölle. Koska tarkoituksena ei ole edellyttää 11 artiklan 5 kohdassa tarkoitettua vahvistusmenettelyä eikä myöskään ottaa käyttöön 13 artiklan 1 kohdan f alakohdassa mainittuja kieltäytymisperusteita, ilmoitusvelvollisuutta näiden säännösten nojalla ei Suomella ole.

4 Voimaantulo

Puitepäätöksen 23 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava puitepäätöksen noudattamisen edellyttämät toimenpiteet 19 päivään tammikuuta 2011 mennessä. Tarkoituksena on, että lait tulisivat voimaan mainittuna ajankohtana.

Edellä esitetyn mukaan täytäntöönpanolain soveltaminen edellyttäisi kuitenkin, että myös asianomainen vieras valtio on pannut puitepäätöksen täytäntöön. Käytännössä myös pakkokeinolakiin ehdotettavan muu-

toksen soveltaminen olisi riippuvainen siitä, että asianomainen vieras valtio on pannut puitepäätöksen täytäntöön, koska se ei ennen kansallista täytäntöönpanoa voisi lähettää Suomeen täytäntöön pantavaksi puitepäätöksessä tarkoitettua todisteiden luovuttamismääräystä.

5 Suhde perustuslakiin ja sääätämisjärjestys

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan PeVL 18/2003 vp todennut, että puitepäätös on sellainen kansainvälinen velvoite, jonka käsittelyjärjestys määräytyy perustuslain 95 §:n 2 momentin mukaan. Yleisperusteluissa esitetyistä syistä puitepäätös pantaisiin täytäntöön noudattaen erästä valtiosopimusten voimaansaattamisessa käytettyä tekniikkaa eli säättämällä sekamuotoinen laki puitepäätöksen täytäntöönpanosta. Perustuslakivaliokunta on lausunnoissaan PeVL 50/2006 vp ja PeVL 23/2007 vp hyväksynyt tietyin edellytyksin tällaisen täytäntöönpanotavan sakko- ja konfiskaatiopuitepäätöksen täytäntöönpanossa.

Tässä esityksessä tarkoitettu puitepäätös on siinä määrin yksityiskohtainen ja tarkka, että täydentävän sääntelyn tarve on vähäinen. Myös muutoin puitepäätöksen voidaan katsoa täyttävän perustuslakivaliokunnan puitepäätösten sekamuotoiselle täytäntöönpanotavalle asettamat reunaehdot.

Perustuslain 21 §:ssä edellytetyn oikeusturvan kannalta keskeinen on säännös muutoksenhakuoikeudesta todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanoa koskeviin päätöksiin. Oikeusturvaa parantaa ylipäätään se, että täytäntöönpanoon liittyvät tehtävät

syyttäjien ja käräjäoikeuksien osalta on keskitetty neljään käräjäoikeuteen ja niiden tuomiopiireissä toimiville syyttäjille. Tällöin voidaan varmistua siitä, että oikeusviranomaisilla on vaadittava asiantuntemus EU:n rikosoikeudellista yhteistyötä koskevien säädösten soveltamisesta sekä edistää oikeuskäytännön yhdenmukaisuutta.

Ehdotetussa sääntelyssä asiallisesti laajennetaan velvollisuus toisen jäsenvaltion pyynnöstä hankkia todiste etsintää ja takavarikkoa käyttäen tilanteisiin, joissa määräyksen perusteena oleva rikos ei olisi rangaistava Suomen lainsäädännön mukaan. Edellytyksenä on, että teko on niin sanottu listarikos. Tämä vieraan valtion viranomaiselle myönnettävä laajennus määrätä julkisen vallan käytöstä Suomessa vaikuttaa kuitenkin kokonaisuutena tarkastellen vain vähäisessä määrin Suomen täysivaltaisuuteen. Lista ei sisällä Suomen oikeusjärjestelmälle vieraita kriminalisointeja, vaan listaan kuuluvat rikoslajit on säädetty rangaistaviksi myös Suomen lainsäädännössä, joskin rikosnimikkeet ja yksittäisten rikosten tunnusmerkitöt eri jäsenvaltioissa vaihtelevat. Kansainvälinen yhteistoiminta rikosten tutkinnassa ja selvittämisessä on toisaalta myös omiaan myötävaikuttamaan yhteiskunnan kehittymiseen perustuslain 1 pykälän 3 momentissa tarkoitettulla tavalla. Huomionarvoista on myös se, että pakkokeinojen käytön Suomen lain mukaisiin edellytyksiin ei ehdotetuissa säännöksissä muilta osin puuttuttaisi. Näin olleen lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset

1.

Laki**eurooppalaisesta todisteiden luovuttamismääräyksestä esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkimiseksi rikosasian käsittelyä varten tehdyn puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäätöksen soveltamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Puitepäätöksen täytäntöönpano

Eurooppalaisesta todisteiden luovuttamismääräyksestä esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkimiseksi rikosasian käsittelyä varten tehdyn neuvoston puitepäätöksen 2008/978/YOS, jäljempänä puitepäätös, lainsäädännön alaan kuuluvat säännökset ovat lakina noudatettavia, jollei tästä laista muuta johdu.

2 §

Soveltamisala

Tämän lain ja puitepäätöksen mukaisesti:

1) tunnustetaan ja pannaan täytäntöön puitepäätöksessä tarkoitettu toisen Euroopan unionin jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen antama ja puitepäätöksen mukaisesti Suomeen lähettämä päätös, jäljempänä todisteiden luovuttamismääräys; sekä

2) lähetetään Suomen toimivaltaisen viranomaisen esitutkinnassa, syyteharkinnassa tai yleisessä tuomioistuimessa vireillä olevan rikosasian käsittelyä varten antama todisteiden luovuttamismääräys täytäntöön pantavaksi toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon.

Todisteiden luovuttamismääräyksen soveltamisalasta säädetään puitepäätöksen 4 artiklassa. Todisteiden luovuttamismääräystä ei saa antaa todistajanlausuntojen tai reaali-

kaisten tietojen taikka muiden 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen todisteiden hankkimiseksi. Se voidaan kuitenkin antaa tällaisia todisteita koskevien tietojen hankkimiseksi, jos tiedot ovat täytäntöönpanosta vastaavan viranomaisen hallussa ennen määräyksen antamista. Suomesta pyydettyä tietoa saadaan tallettaa poliisin henkilörekisteriin. Rikosrekisteritietojen vaihtamisesta säädetään erikseen. Puitepäätöksen 4 artiklan 1 ja 2 kohdasta poiketen todisteiden luovuttamismääräys voi koskea määräystä täytäntöönpanossa selville saatujen todisteiden hankkimista tai todistajanlausuntojen vastaanottamista tuolloin läsnä olevilta henkilöiltä puitepäätöksen 4 artiklan 5 ja 6 kohdassa säädetyin edellytyksin.

3 §

Todisteiden luovuttamismääräyksen sisältö ja muoto

Todisteiden luovuttamismääräys tehdään puitepäätöksen 6 artiklassa edellytetyn mukaisesti puitepäätöksen liitteenä olevan mallin mukaiselle lomakkeelle (EUVL, L 350, 30.12.2008).

4 §

Todisteiden luovuttamismääräyksen toimitaminen ja muu yhteydenpito

Yhteydenpito todisteiden luovuttamismääräyksen toimittamisessa ja täytäntöönpanossa tapahtuu suoraan määräyksen antaneen ja

täytäntöönpanosta vastaavan viranomaisen välillä, jollei puitepäätöksen 8 artiklan 2 tai 3 kohdasta taikka 2 momentista muuta johdu.

Puitepäätöksen 8 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu keskusviranomaisena on Suomessa oikeusministeriö. Oikeusministeriön tehtävänä on avustaa toimivaltaisia viranomaisia todisteiden luovuttamismääräyksen toimittamiseen ja täytäntöönpanoon liittyvässä yhteydenpidossa. Jos toimivaltaista viranomaista ei pystytä määrittämään tai jos on muu erityinen syy, todisteiden luovuttamismääräys voidaan toimittaa oikeusministeriön välityksellä. Oikeusministeriön on tällöin viipymättä toimitettava määräys täytäntöönpanosta vastaavalle viranomaiselle.

2 luku

Toisessa jäsenvaltiossa tehdyn todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpano Suomessa

5 §

Täytäntöönpanosta vastaavat viranomaiset

Todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanoon liittyviä syyttäjän tehtäviä ovat toimivaltaisia hoitamaan:

- 1) Helsingin käräjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Helsingin tai Kouvolan hovioikeuden tuomiopiirin alueella;
- 2) Kuopion käräjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiirin alueella;
- 3) Oulun käräjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Rovaniemen hovioikeuden tuomiopiirin alueella;
- 4) Tampereen käräjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Turun tai Vaasan hovioikeuden tuomiopiirin alueella.

Jos määräys koskee usean 1 momentin 1—4 kohdassa tarkoitettua tuomiopiirin alueella sijaitsevia todisteita, niiden sijainnista ei ole varmuutta tai on muu erityinen syy, 1 momentissa mainittu kihlakunnansyyttäjä on

toimivaltainen siitä riippumatta, minkä hovioikeuden tuomiopiirin alueella luovutettavaksi pyydetty todiste sijaitsee.

Erityisestä syystä toimivaltainen syyttäjä voi olla myös muu kuin 1 tai 2 momentissa tarkoitettu syyttäjä.

Todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanoon liittyviä tehtäviä ovat toimivaltaisia hoitamaan myös keskusrikospoliisi, tullin ja rajavartiolaitos, jos todisteen luovuttamismääräyksen perusteena on rikos, jonka tutkinta Suomessa vastaavissa olosuhteissa tehtynä Suomen lain mukaan kuuluisi mainitun viranomaisen toimivaltaan.

6 §

Todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpano

Todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanosta Suomessa päättää 5 §:ssä tarkoitettu täytäntöönpanosta vastaava viranomaisena. Täytäntöönpanosta kieltäytymisestä tai täytäntöönpanon lykkäämisestä päättää kuitenkin täytäntöönpanosta vastaava syyttäjä tai takavarikkoasiaa käsittelevä tuomioistuim.

Täytäntöönpanosta vastaavan syyttäjän on ilmoitettava keskusrikospoliisille vastaanottamastaan todisteiden luovuttamismääräyksestä. Ilmoitus on kuitenkin tehtävä tullille tai rajavartiolaitokselle, jos määräyksen perusteena on rikos, jonka tutkinta Suomessa vastaavissa olosuhteissa tehtynä kuuluisi kyseisen viranomaisen toimivaltaan. Myös keskusrikospoliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen on ilmoitettava täytäntöönpanosta vastaavalle syyttäjälle vastaanottamistaan todisteiden luovuttamismääräyksistä. Jos määräys liittyy myös Suomessa syyteharkinnassa tai tuomioistuimessa vireillä olevaan rikosasiaan, siitä on ilmoitettava lisäksi kyseistä rikosasiaa käsittelevälle syyttäjälle.

Todisteiden luovuttamismääräys pannaan täytäntöön Suomessa noudattaen Suomen lain mukaista menettelyä, jollei tässä laissa tai puitepäätöksessä toisin säädetä.

7 §

Kieltäytymisperusteet

Todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanosta tulee kieltäytyä, jos:

1) määräyksen täytäntöönpano edellyttää pakkokeinolaissa (450/1987) tarkoitetun pakkokeinon käyttämistä, eikä se olisi sallittua pakkokeinolain mukaan;

2) on perusteltua syytä epäillä, että määräyksessä tarkoitettu todiste sisältää tietoja, joista oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 23 §:n mukaan ei saa todistaa, tai määräystä ei voida panna täytäntöön jonkin muun lainsäädäntöön tai Suomea sitovaan kansainväliseen velvoitteeseen sisältyvän koskemattomuuden tai erioikeuden vuoksi.

Jos määräyksen perusteena on puitepäätöksen 14 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu rikos, täytäntöönpanosta ei kuitenkaan poiketen 1 momentin 1 kohdassa säädetystä saa kieltäytyä sillä perusteella, että rikos ei olisi rangaistava Suomen lainsäädännön mukaan, jos se olisi tehty vastaavissa olosuhteissa Suomessa.

Todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanosta voidaan kieltäytyä, jos:

1) asia on määräyksen perusteena olevan rikoksen osalta lopullisesti ratkaistu;

2) todisteiden luovuttamismääräystä koskeva lomake on täytetty puutteellisesti tai se on selvästi virheellinen eikä sitä ole täydennetty tai korjattu täytäntöönpanosta vastaavan viranomaisen asettaman kohtuullisen määräajan kuluessa;

3) määräyksen täytäntöönpano vaarantaisi tietolähteenä käytetyn henkilön turvallisuuden.

Todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanosta ei saa kieltäytyä muilla kuin 1 ja 3 momentissa tarkoitetuilla perusteilla.

Todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanosta kieltäytymisestä päättää täytäntöönpanosta vastaava syyttäjä.

Jos määräyksen täytäntöönpanemiseksi tehty takavarikkopäätös on pakkokeinolain 4 luvun 15 a §:n mukaan saatettu käräjäoikeuden vahvistettavaksi, kieltäytymisestä voi päättää myös takavarikkoasiaa käsittelevä käräjäoikeus.

8 §

Täytäntöönpanon lykkääminen

Todisteen luovuttamismääräyksen täytäntöönpanoa voidaan lykätä puitepäätöksen 16 artiklan 1 kohdan a alakohdan ja 2 kohdan mukaisin perustein. Lykkäämisestä päättää täytäntöönpanosta vastaava syyttäjä.

Jos määräyksen täytäntöön panemiseksi tehty takavarikkopäätös on pakkokeinolain 4 luvun 15 a §:n mukaan saatettu käräjäoikeuden vahvistettavaksi, lykkäämisestä voi päättää myös takavarikkoasiaa käsittelevä tuomioistuin.

9 §

Kieli ja käännökset

Suomeen toimitettava todisteiden luovuttamismääräys on tehtävä suomen, ruotsin tai englannin kielellä taikka siihen on liitettävä käännös jollekin näistä kielistä. Täytäntöönpanosta vastaava viranomainen voi hyväksyä myös muulla kuin suomen, ruotsin tai englannin kielellä toimitetun määräyksen, jos hyväksymiselle ei muutoin ole estettä.

Täytäntöönpanosta vastaava viranomainen huolehtii tarvittaessa määräyksen kääntämisestä suomen tai ruotsin kielelle. Oikeusministeriö avustaa määräyksen kääntämisessä.

10 §

Muutoksenhaku

Se, jota todisteiden luovuttamismääräys koskee, voi saattaa määräyksen täytäntöönpanoa koskevan päätöksen käräjäoikeuden käsiteltäväksi. Asian käsittelyssä noudatetaan mitä pakkokeinolain 1 luvun 9 §:n 2 momentissa ja 4 luvun 13 §:ssä sekä tässä laissa säädetään.

Toimivaltainen käräjäoikeus 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa on:

1) Helsingin käräjäoikeus, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Helsingin tai Kouvolan hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

2) Kuopion kärjäoikeus, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

3) Oulun kärjäoikeus, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Rovaniemen hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

4) Tampereen kärjäoikeus, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Turun tai Vaasan hovioikeuden tuomiopiirin alueella.

Jos valituksen kohteena on kärjäoikeuden päätös takavarikkoasiassa tai sen käsittelyn yhteydessä tehty päätös määräyksen täytäntöönpanosta kieltäytymisestä tai täytäntöönpanon lykkäämisestä, kärjäoikeuden päätöksestä saa valittaa. Myös kärjäoikeuden I momentissa tarkoitettua päätöksestä saa valittaa. Toimivaltainen hovioikeus on tällöin se hovioikeus, jonka tuomiopiiriin päätöksen tehnyt kärjäoikeus kuuluu.

Tässä pykälässä tarkoitettu muutoksenhaku ei estä todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanoa, ellei asiaa käsittelevä tuomioistuin toisin määrää.

3 luku

Todisteiden luovuttamismääräyksen antaminen Suomessa

11 §

Määräyksen antamiseen toimivaltaiset viranomaiset

Suomessa todisteiden luovuttamismääräyksen voivat antaa virallinen syyttäjä, kärjäoikeus, hovioikeus ja korkein oikeus.

Jos luovutettavaksi pyydetty todiste on täytäntöönpanosta vastaavan viranomaisen hallussa, eikä asianomainen jäsenvaltio ole vaatinut todisteiden luovuttamismääräyksen vahvistuttamista I momentissa tarkoitettulla oikeusviranomaisella, määräyksen voi antaa myös virkamies, jolla on tutkinnanjohtajan toimivaltuudet keskusrikospoliisissa, tullissa tai rajavartiolaitoksessa mainitun viranomaisen toimivaltaan kuuluvassa rikosasiassa.

Jos Suomessa on tutkittavana rikos, jonka selvittämisessä tarpeellinen, puitepäätöksen soveltamisalaan kuuluva todiste sijaitsee toisessa jäsenvaltiossa, esitutkintaviranomaisen

on viipymättä ilmoitettava asiasta esitutkintalain (449/1987) 15 §:n 1 momentissa tarkoitettulle syyttäjälle. Esitutkintaviranomaisen on samalla ilmoitettava syyttäjälle näkemyksensä siitä, tulisiko todistetta puitepäätöksen 21 artiklan 2 ja 3 kohdan säännökset huomiioon ottaen pyytää puitepäätöksen vai muun Suomen ja asianomaisen jäsenvaltion välillä olevan oikeusapusopimuksen perusteella.

12 §

Kieli ja käännökset

Todisteiden luovuttamismääräys on käännettävä täytäntöönpanosta vastaavan jäsenvaltion viralliselle kielelle tai jollekin niistä. Jos kyseinen jäsenvaltio on ilmoittanut hyväksyvänsä käännöksen myös muulle Euroopan yhteisöjen toimielinten viralliselle kielelle, todisteiden luovuttamismääräys voidaan kääntää jäsenvaltion hyväksymälle kielelle.

Määräyksen antanut viranomais huolehtii todisteiden luovuttamismääräyksen kääntämisestä täytäntöönpanosta vastaavan valtion edellyttämälle kielelle. Oikeusministeriö avustaa tarvittaessa määräyksen kääntämisessä.

4 luku

Korvaukset

13 §

Korvauksen suorittaminen toiselle jäsenvaltiolle

Jos toinen jäsenvaltio on kansallisen lainsäädäntönsä mukaan vastuussa Suomen oikeusviranomaisen antaman todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanosta, Suomi korvaa kyseisen valtion vaatimuksesta sen maksaman vahingonkorvauksen. Siltä osin kuin vahinko tai sen osa johtuu täytäntöönpanovaltion toiminnasta, Suomi ei kuitenkaan maksa korvausta.

Korvauksen maksamisesta päättää oikeusministeriö.

14 §

Korvauksen vaatiminen toiselta jäsenvaltiolta

Jos Suomen valtio on kansallisen lainsäädäntönsä mukaan vastuussa vahingosta, jonka toisen jäsenvaltion oikeusviranomaisen antaman todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpano on aiheuttanut, Suomi voi vaatia kyseistä valtiota korvaamaan Suomen valtion maksaman vahingonkorvauksen siltä osin kuin vahinko ei kokonaan tai osaksi ole aiheutunut Suomen viranomaisen toiminnasta.

Korvauksen vaatimisesta päättää oikeusministeriö.

5 luku

Erinäiset säännökset

15 §

Suhde muihin lakeihin ja kansainvälisiin velvoitteisiin

Tässä laissa tarkoitettuun oikeusapuun sovelletaan sen lisäksi, mitä tässä laissa ja puitepäätöksessä säädetään, soveltuvin osin kan-

sainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annettua lakia (4/1994).

16 §

Asetuksenantovaltuus

Valtioneuvoston asetuksella säädetään, mitkä lainsäädännön alaan kuulumattomat puitepäätöksen säännökset ovat asetuksena noudatettavia ja annetaan tarvittaessa tarkempia säännöksiä puitepäätöksen ja tämän lain täytäntöönpanosta.

17 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 19 päivänä tammikuuta 2011. Ennen tämän lain voimaantuloa toimitettuihin oikeusapupyyntöihin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Suhteessa sellaiseen jäsenvaltioon, joka ei ole viimeistään 19 päivänä tammikuuta 2011 pannut puitepäätöstä täytäntöön, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä, kunnes asianomainen jäsenvaltio on pannut puitepäätöksen täytäntöön.

2.

Laki**pakkokeinolain 4 luvun 15 a §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 30 päivänä huhtikuuta 1987 annetun pakkokeinolain (450/1987) 4 luvun 15 a §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 10/1994, 541/2005, 541/2007 ja 1387/2007, uusi 6 momentti seuraavasti:

4 luku

Takavarikko

15 a §

*Takavarikosta päättäminen vieraan valtion
oikeusapupyynnön johdosta*

eurooppalaisesta todisteiden luovuttamismääräyksestä esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkimiseksi rikosasian käsittelyä varten tehdyn puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäätöksen soveltamisesta annetun lain (/) 10 §:n 2 momentissa tarkoitetulle tuomioistuimelle.

Euroopan unionin jäsenvaltiosta saapuneen todisteiden luovuttamismääräyksen osalta 2 ja 3 momentissa tarkoitettu pyyntö tehdään

Tämä laki tulee voimaan 19 päivänä tammikuuta 2011.

Helsingissä 22 päivänä joulukuuta 2009

Tasavallan Presidentti**TARJA HALONEN**Oikeusministeri *Tuija Brax*

NEUVOSTON PUITEPÄÄTÖS 2008/978/YOS,

tehty 18 päivänä joulukuuta 2008,

eurooppalaisesta todisteiden luovuttamismääräyksestä esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkimiseksi rikosasian käsittelyä varten

- EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka
- ottaa huomioon Euroopan unionista tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 31 artiklan ja 34 artiklan 2 kohdan b alakohdan,
- ottaa huomioon komission ehdotuksen,
- ottaa huomioon Euroopan parlamentin lausunnon ⁽¹⁾,
- sekä katsoo seuraavaa:
- (1) Euroopan unioni on asettanut itselleen tavoitteeksi vapautteen, turvallisuuden ja oikeuteen perustuvan alueen ylläpitämisen ja kehittämisen. Tampereella 15 ja 16 päivänä lokakuuta 1999 kokoontuneen Eurooppa-neuvoston päätelmien, ja erityisesti niiden 33 kohdan mukaan, vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen pitäisi olla unionin oikeudellisen yhteistyön peruskivi sekä siviilietä rikosoikeudellisissa asioissa.
- (2) Neuvosto hyväksyi 29 päivänä marraskuuta 2000 Tampereen päätelmien mukaisesti toimenpideohjelman rikosoikeudellisten päätösten vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen täytäntöönpanemiseksi ⁽²⁾. Tämä puitepäätös on tarpeen, jotta täydennettäisiin toimenpideohjelman toimenpiteitä 5 ja 6, jotka koskevat todisteiden hankintaan liittyvien päätösten vastavuoroista tunnustamista.
- (3) Marraskuun 4 ja 5 päivänä 2004 kokoontuneen Eurooppa-neuvoston päätelmiin sisältyvän Haagin ohjelman ⁽³⁾ 3.3.1 kohdassa korostetaan, että on tärkeää saattaa päätökseen kokonaisvaltainen toimenpideohjelma rikosoikeudellisten päätösten vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen täytäntöön panemiseksi ja että eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen käyttöönotto on ensisijaisen tärkeää.
- (4) Eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä 13 päivänä kesäkuuta 2002 tehty neuvoston puitepäätös 2002/584/YOS ⁽⁴⁾ oli ensimmäinen konkreettinen toimenpide vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen täytäntöönpanosta rikosoikeuden alalla.
- (5) Omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa 22 päivänä heinäkuuta 2003 tehdystä neuvoston puitepäätöksessä 2003/577/YOS ⁽⁵⁾ käsitellään päätösten vastavuoroisen tunnustamisen välittömän täytäntöönpanon tarpeellisuutta todistusaineiston tuhoamisen, muuntamisen, liikuttamisen, siirtämisen tai luovuttamisen estämiseksi. Tämä on kuitenkin vain osa rikosasioissa tehtävästä todistusaineistoon liittyvästä oikeudellisesta yhteistyöstä, ja varsinainen todisteiden siirto tapahtuu keskinäisen oikeusavun puitteissa.
- (6) Tämän vuoksi on tarpeen parantaa oikeudellista yhteistyötä soveltamalla vastavuoroisen tunnustamisen periaatetta oikeuden päätökseen ja käyttää eurooppalaista luovuttamismääräystä esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkimiseksi rikosasian käsittelyä varten.
- (7) Eurooppalaista todisteiden luovuttamismääräystä voidaan käyttää kaikkien sellaisten esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkimiseksi rikosasian käsittelyä varten, joista se voidaan antaa. Tämä voi esimerkiksi tarkoittaa kolmasosapuolilta saatavia esineitä, asiakirjoja ja tietoja, tilojen etsinnässä saatuja todisteita, mukaan lukien epäillyn yksityistilojen etsinnässä saadut todisteet, tietoja kaikkien mahdollisten palvelujen käytöstä, mukaan lukien rahoitustoimet, olemassa olevia tietoja kuulusteluista, todistajanlausunnoista ja muista lausunnoista, ja muita tietoja sekä erityisten tutkintatekniikoiden tuloksia.
- (8) Vastavuoroisen tunnustamisen periaate perustuu jäsenvaltioiden väliseen vankkaan luottamukseen. Luottamuksen vahvistamiseksi tässä puitepäätöksessä olisi oltava menettelylliset vähimmäistakeet perusoikeuksien suojaamiseksi. Sen vuoksi vain tuomareiden, tuomioistuinten, tutkintatuomareiden, syyttäjien ja jäsenvaltioiden tämän puitepäätöksen mukaisesti määrittelemien tiettyjen muiden oikeusviranomaisten olisi annettava eurooppalainen todisteiden luovuttamismääräys.
- (9) Tämä puitepäätös perustuu Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 31 artiklaan, ja se koskee näin ollen kyseisessä määräyksessä tarkoitettua oikeudellista yhteistyötä, jolla pyritään avustamaan todisteiden keräämistä 5 artiklassa määriteltyjä menettelyjä varten. Vaikka muilla viranomaisilla kuin tuomareilla, tuomioistuimilla, tutkintatuomareilla ja syyttäjillä voi olla tällaisten todisteiden keräämisessä jokin tehtävä 2 artiklan c alakohdan ii luetelmakohdan mukaisesti, tämän säädöksen soveltamisala ei kata poliisi-, tulli-, raja- tai hallintoviranomaisten välistä yhteistyötä, jota sääntelevät perussopimusten muut määräykset.
- ⁽¹⁾ EUVL C 103 E, 29.4.2004, s. 452.
⁽²⁾ EYVL C 12, 15.1.2001, s. 10.
⁽³⁾ EUVL C 53, 3.3.2005, s. 1.
⁽⁴⁾ EYVL L 190, 18.7.2002, s. 1.
⁽⁵⁾ EUVL L 196, 2.8.2003, s. 45.

- (10) Termin "etsintä tai takavarikko" määritelmä on tarkoitettu ainoastaan tämän puitepäätöksen soveltamista varten, eikä siihen saisi vedota sovellettaessa muita jäsenvaltioiden kesken sovellettavia säädöksiä ja sopimuksia, erityisesti 20 päivänä huhtikuuta 1959 tehtyä keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevaa eurooppalaista yleissopimusta ja sitä täydentäviä asiakirjoja.
- (11) Eurooppalainen todisteiden luovuttamismääräys olisi annettava vain, jos etsittyjen esineiden, asiakirjojen tai tietojen hankkiminen on tarpeen ja oikeassa suhteessa rikos- tai muun asian käsittelyn tarkoitukseen nähden. Lisäksi eurooppalainen todisteiden luovuttamismääräys olisi annettava vain, jos kyseiset esineet, asiakirjat tai tiedot voitaisiin vastaavassa tapauksessa hankkia määräyksen antaneen valtion kansallisen lainsäädännön nojalla. Vastuun näiden edellytysten noudattamisesta olisi oltava määräyksen antaneella viranomaisella. Tunnustamatta tai täytäntöön panematta jättämisen perusteiden ei näin ollen pitäisi koskea näitä seikkoja.
- (12) Täytäntöönpanosta vastaavan viranomaisen olisi käytettävä etsittyjen esineiden, asiakirjojen tai tietojen hankkimiseksi mahdollisimman lieviä keinoja.
- (13) Täytäntöönpanosta vastaavan viranomaisen olisi pantava eurooppalainen todisteiden luovuttamismääräys täytäntöön ainoastaan lainsäädäntönsä sallimissa rajoissa sellaisten sähköisten tietojen osalta, jotka eivät sijaitse täytäntöönpanovaltiossa.
- (14) Jos määräyksen antaneen valtion kansallisen lainsäädännön mukaan on 12 artiklan täytäntöönpanon osalta mahdollista, olisi määräyksen antaneen viranomaisen voitava pyytää täytäntöönpanosta vastaavaa viranomaista noudattamaan tiettyjä erikseen määriteltyjä muodollisuuksia ja menettelyjä sellaisten oikeudellisten tai hallinnollisten menettelyjen yhteydessä, joilla voidaan helpottaa pyydettyjen todisteiden hyväksymistä määräyksen antaneessa valtiossa. Näitä voisivat olla esimerkiksi asiakirjan virallinen leimaaminen, määräyksen antaneen valtion edustajan läsnäolo tai kellonaikojen ja päivämäärien tallentaminen todisteluketjun luomiseksi. Tällaiset muodollisuudet ja menettelyt eivät kuitenkaan saisi merkitä pakotoimien käyttämistä.
- (15) Eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpano olisi suoritettava mahdollisimman suuressa määrin määräyksen antaneen valtion erikseen osoittamia muodollisuuksia ja menettelyjä noudattaen ja rajoittamatta kansallisen lainsäädännön mukaisia perustavia menettelytajeita.
- (16) Rikosasioissa tehtävän oikeudellisen yhteistyön tehokkuuden varmistamiseksi olisi rajoitettava mahdollisuutta kieltäytyä tunnustamasta tai panemasta täytäntöön eurooppalaista todisteiden luovuttamismääräystä sekä lykkäämästä sen täytäntöönpanoa. Tietynlaisten rikosten osalta eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanosta ei pitäisi voida kieltäytyä sillä perusteella, että teko, jonka perusteella se on annettu, ei ole rikos täytäntöönpanovaltion lainsäädännön nojalla (kaksoisrangaistavuuden vaatimus).
- (17) Eurooppalaisesta todisteiden luovuttamismääräyksestä pitäisi voida kieltäytyä, jos sen tunnustaminen tai täytäntöönpano täytäntöönpanovaltiossa merkitsisi erioikeuksien tai koskemattomuuden loukkaamista kyseisessä valtiossa. Eriokeuksien tai koskemattomuuden käsitteestä ei ole Euroopan unionissa yhteistä määritelmää, joten näiden käsitteiden täsmällinen sisältö määräytyy kansallisen lainsäädännön mukaan. Näihin käsitteisiin voi sisältyä suoja- ja rajoitustoimia, joita sovelletaan terveydenhuolto- ja oikeusalan ammattihenkilöihin, mutta käsitteitä ei pitäisi tulkita tavalla, joka on ristiriidassa tiettyjen kieltäytymisperusteiden kumoamista koskevan velvoitteen kanssa, josta määrätään keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tehtyyn yleissopimukseen liitettävästä, Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 34 artiklan mukaisesti laadittavasta pöytäkirjasta 16 päivänä lokakuuta 2001 annetun neuvoston säädöksen (1) 7 artiklassa.
- (18) Määräyksen tunnustamisesta tai täytäntöönpanosta pitäisi voida kieltäytyä, jos täytäntöönpano vahingoittaisi keskeisiä kansallisia turvallisuusasetuksia, vaarantaisi tietolähteen tai edellyttäisi erityisiin tiedustelutoimiin liittyvien turvaluokiteltujen tietojen käyttöä. On kuitenkin hyväksyttävää, että mainitunlaista perustetta määräyksen tunnustamisesta tai täytäntöönpanosta kieltäytymiselle sovelletaan ainoastaan silloin kun ja siltä osin kuin esineitä, asiakirjoja tai tietoja ei käytettäisi mainituista syistä todisteina vastaavanlaisessa asiassa pyynnön vastaanottaneessa jäsenvaltiossa.
- (19) 13 artiklan 3 kohdassa olevat 13 artiklan 1 kohdan f alakohdan i alakohtaa koskevat erityissäännökset eivät vaikuta siihen, miten ja missä määrin 13 artiklan 1 kohdan mukaisia muita kieltäytymisperusteita sovelletaan.
- (20) Määräajat ovat tarpeen sen varmistamiseksi, että yhteistyö esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkimiseksi rikosasian käsittelyä varten koko Euroopan unionin alueelta tapahtuu nopeasti, tehokkaasti ja johdonmukaisesti.
- (21) Kunkin jäsenvaltion lainsäädännössä on oikeussuojakeinoja todisteiden hankkimiseksi tehtyjen päätösten aineellisia perusteita vastaan, mukaan lukien kysymys siitä, onko päätös tarpeen ja oikeasuhteinen, vaikka nämä oikeussuojakeinot voivatkin vaihdella jäsenvaltiokohtaisesti ja niitä voidaan soveltaa asian käsittelyn eri vaiheissa.
- (22) On tarpeen perustaa menettely tämän puitepäätöksen tehokkuuden arvioimiseksi.

(1) EYVL C 326, 21.11.2001, s. 1.

(23) Tämän puitepäättöksen tavoitetta eli rikosasioissa annettavaan keskinäiseen oikeusapuun perustuvan, jäsenvaltioiden väliseen esineiden, asiakirjojen tai tietojen toimittamiseen tähtäävän järjestelmän korvaamista ei voida riittäväällä tavalla saavuttaa jäsenvaltioiden yksipuolisin toimin, vaan se voidaan toiminnan laajuuden ja vaikutusten vuoksi saavuttaa paremmin unionin tasolla, joten neuvosto voi toteuttaa toimenpiteitä Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 2 artiklassa tarkoitettua ja Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 5 artiklassa määrätyn toissijaisuusperiaatteen mukaisesti. Viimeksi mainitussa artiklassa määrätyn suhteellisuusperiaatteen mukaisesti tässä puitepäättöksessä ei ylitetä sitä, mikä on tämän tavoitteen saavuttamiseksi tarpeen.

(24) Tämän puitepäättöksen täytäntöönpanon yhteydessä käsiteltäviä henkilötietoja suojellaan asiaa koskevien sääösten ja sopimusten mukaisesti, mukaan lukien yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä 28 päivänä tammikuuta 1981 tehdyn Euroopan neuvoston yleissopimuksen periaatteet, sekä sen täydentävän suojelun mukaisesti, jota tämä puitepäättös tarjoaa keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä 29 päivänä toukokuuta 2000 tehdyn yleissopimuksen ⁽¹⁾ 23 artiklan mukaisesti.

(25) Eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen olisi toimittava nykyisten keskinäisten oikeusapumenettelyjen kanssa rinnakkain, mutta vain väliaikaisesti, kunnes Haagin ohjelman mukaisesti myös tämän puitesopimuksen soveltamisalan ulkopuolelle jätettyihin todisteiden hankintatapoihin sovelletaan vastavuoroista tunnustamista koskevaa säädöstä tai sopimusta, jonka hyväksymisen jälkeen käytössä olisi täydellinen vastavuoroisen tunnustamisen järjestelmä, jolla korvataan keskinäistä oikeusapua koskevat menettelyt.

(26) Jäsenvaltioita kannustetaan laatimaan itseään varten ja yhteisön edun vuoksi taulukoita, joista ilmenee mahdollisuuksien mukaan tämän puitepäättöksen ja kansallisen lainsäädännön osaksi saattamista koskevien toimenpiteiden välinen vastaavuus, ja toimittamaan komissiolle nämä taulukot sekä sen kansallisen lain teksti, jolla tämä puitepäättös saatetaan osaksi kansallista lainsäädäntöä.

(27) Tässä puitepäättöksessä kunnioitetaan perusoikeuksia ja noudatetaan Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 6 artiklassa tunnustettuja ja Euroopan unionin perusoikeuskirjassa, erityisesti sen VI luvussa, huomioon otettuja periaatteita. Tässä puitepäättöksessä ei ole mitään sellaista, joka estäisi kieltäytymästä eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanosta, jos on syytä uskoa objektiivisten seikkojen perusteella, että luovuttamismääräys on tehty jonkun henkilön asettamiseksi syytteen tai rankaisemiseksi hänen sukupuolensa, rotunsa tai etnisen alkuperänsä, uskontonsa, sukupuolisen suuntau-

tumisensa, kansallisuutensa, kielensä tai poliittisten mielipiteidensä vuoksi tai että jokin kyseisistä syistä voi vahingoittaa hänen asemaansa.

(28) Tämä puitepäättös ei estä jäsenvaltioita soveltamasta valtiosääntönsä sisältyviä säännöksiä, jotka koskevat oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin, yhdistymisvapautta, lehdistönvapautta ja ilmaisunvapautta muissa tiedotusvälineissä.

(29) Tällä puitepäättöksellä ei rajoiteta niitä velvollisuuksia, joita jäsenvaltioilla on yleisen järjestyksen ylläpitämiseksi sekä sisäisen turvallisuuden suojaamiseksi perustamissopimuksen 33 artiklan mukaisesti,

ON TEHNYT TÄMÄN PUITEPÄÄTTÖKSEN:

I OSASTO

EUROOPPALAINEN TODISTEIDEN LUOVUTTAMISMÄÄRÄYS

1 artikla

Eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen määritelmä ja velvollisuus panna luovuttamismääräys täytäntöön

1. Eurooppalainen todisteiden luovuttamismääräys on jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen antama oikeudellinen päätös, jonka tarkoituksena on esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkiminen toisesta jäsenvaltiosta 5 artiklassa tarkoitettuja menettelyjä varten.

2. Jäsenvaltiot panevat eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöön vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen perusteella ja tämän puitepäättöksen säännösten mukaisesti.

3. Tämä puitepäättös ei vaikuta velvoitteeseen kunnioittaa perustamissopimuksen 6 artiklaan sisältyviä perusoikeuksia ja keskeisiä oikeusperiaatteita, eikä niitä koskeviin oikeusviranomaisen velvoitteisiin.

2 artikla

Määritelmät

Tässä puitepäättöksessä:

a) 'määräyksen antaneella valtiolla' tarkoitetaan jäsenvaltiota, jossa eurooppalainen todisteiden luovuttamismääräys on annettu;

b) 'täytäntöönpanovaltiolla' tarkoitetaan jäsenvaltiota, jonka alueella esineet, asiakirjat tai tiedot sijaitsevat, tai sähköisten tietojen osalta jäsenvaltiota, jossa niihin on suoraan pääsy täytäntöönpanovaltion lainsäädännön nojalla;

c) 'määräyksen antaneella viranomaisella' tarkoitetaan:

i) tuomaria, tuomioistuinta, tutkintatuomaria, syyttäjää; tai

⁽¹⁾ EYVL C 197, 12.7.2000, s. 1.

- ii) jotakin muuta määräyksen antaneen valtion määrittelemää oikeusviranomaista, joka erityistapauksessa toimii tutkintaviranomaisena rikosasian käsittelyssä ja jolla on kansallisen lainsäädännön mukaisesti toimivalta antaa rajat ylittävissä tapauksissa todisteiden hankkimista koskeva määräys;
- d) 'täytäntöönpanosta vastaavalla viranomaisella' tarkoitetaan viranomaista, joka panee tämän puitepäätöksen täytäntöön ja jolla kansallisen lainsäädännön mukaan on toimivalta tunnustaa tai panna täytäntöön eurooppalainen todisteiden luovuttamismääräys tämän puitepäätöksen mukaisesti;
- e) 'etsinnän tai takavarikon' katsotaan sisältävän mitkä tahansa rikosasian käsittelyyn liittyvät toimenpiteet, joiden johdosta oikeushenkilöllä tai luonnollisella henkilöllä on oikeudellisen pakon uhalla velvollisuus toimittaa esineitä, asiakirjoja tai tietoja tai osallistua niiden toimittamiseen ja jotka voidaan panna täytäntöön ilman kyseisen henkilön suostumusta ja jotka saattavat johtaa seuraamuksiin, jollei niitä noudateta.
- b) tekemään henkilöntarkastuksia tai ottamaan näytteitä tai biometrisiä tietoja suoraan henkilön kehosta, DNA-näytteet ja sormenjäljet mukaan luettuina;
- c) hankkimaan reaaliaikaisia tietoja esimerkiksi telekuuntelun tai -valvonnan, peitetoimina suoritettavan tarkkailun tai pankkitilien valvonnan avulla;
- d) tekemään olemassa olevia esineitä, asiakirjoja tai tietoja koskevia analyysejä; ja
- e) hankkimaan yleisesti saatavilla olevien sähköisten viestintäpalvelujen tai julkisen viestintäverkon tarjoajien säilyttämiä viestintätietoja.
3. Rikostuomioita koskevia rikosrekisteritietoja vaihdettaessa noudatetaan rikosrekisteritietojen vaihtamisesta 21 päivänä marraskuuta 2005 annettua neuvoston päätöstä 2005/876/YOS⁽¹⁾ ja muita asiaan liittyviä säädöksiä ja sopimuksia.

3 artikla

Toimivaltaisten viranomaisten nimeäminen

1. Kunkin jäsenvaltion on ilmoitettava neuvoston pääsihteeristölle yksi tai useampi viranomainen, joka on jäsenvaltion lainsäädännön nojalla toimivaltainen 2 artiklan c ja d alakohdan mukaisesti, kun kyseinen jäsenvaltio on määräyksen antanut valtio tai täytäntöönpanovaltio.
2. Jäsenvaltion, joka haluaa käyttää mahdollisuutta nimetä yksi tai useampi keskusviranomainen 8 artiklan 2 kohdan mukaisesti, on toimitettava nimettyjä viranomaisia koskevat tiedot neuvoston pääsihteeristöön. Nämä tiedot sitovat määräyksen antaneen jäsenvaltion viranomaisia.
3. Neuvoston pääsihteeristö toimittaa saamansa tiedot kaikkien jäsenvaltioiden ja komission saataville.

4 artikla

Eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen soveltamisala

1. Jollei tämän artiklan 2 kohdasta muuta johdu, eurooppalainen todisteiden luovuttamismääräys voidaan antaa 7 artiklassa tarkoitettuun edellytyksiin esineiden, asiakirjojen tai tietojen hankkimiseksi täytäntöönpanovaltiosta määräyksen antaneeseen valtioon 5 artiklassa tarkoitettua menettelyä varten. Eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräykseen kuuluvat ne esineet, asiakirjat ja tiedot, jotka siinä mainitaan.
2. Eurooppalaista todisteiden luovuttamismääräystä ei saa antaa siihen tarkoitukseen, että täytäntöönpanosta vastaavaa viranomaista pyydetäisiin
- a) kuulustelemaan epäiltyjä, kuulemaan todistajia tai asiantuntijoita tai muita osapuolia taikka aloittamaan näiden muuntyyppinen kuuleminen;

4. Eurooppalainen todisteiden luovuttamismääräys voidaan antaa sellaisten 2 kohdassa tarkoitettujen esineiden, asiakirjojen tai tietojen hankkimiseksi, jotka ovat täytäntöönpanosta vastaavan viranomaisen hallussa jo ennen määräyksen antamista.

5. Sen estämättä, mitä 1 kohdassa säädetään, ja jos määräyksen antanut viranomainen niin ilmoittaa, eurooppalainen todisteiden luovuttamismääräys koskee myös mitä tahansa muuta esinettä, asiakirjaa tai tietoa, jonka täytäntöönpanosta vastaava viranomainen saa selville luovuttamismääräyksen täytäntöönpanon aikana ja joilla se katsoo ilman jatkoselvityksiä olevan merkitystä sen menettelyn kannalta, jota varten todisteiden luovuttamismääräys annettiin.

6. Sen estämättä, mitä 2 kohdassa säädetään, ja jos määräyksen antanut viranomainen sitä pyytää, eurooppalainen todisteiden luovuttamismääräys voi koskea myös todistajanlausuntojen vastaanottamista henkilöiltä, jotka ovat läsnä eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanossa ja joilla on suora yhteys eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen kohteeseen. Kansallisissa tapauksissa sovellettavia täytäntöönpanovaltion asiaan liittyviä sääntöjä sovelletaan myös tällaisten todistajanlausuntojen vastaanottamiseen.

5 artikla

Menettelyt, joita varten eurooppalainen todisteiden luovuttamismääräys voidaan antaa

Eurooppalainen todisteiden luovuttamismääräys voidaan antaa:

- a) sellaista rikosasian käsittelyä varten, jonka oikeusviranomaisen on pannut tai aikoo panna vireille määräyksen antaneen valtion kansallisen lainsäädännön mukaisen rikoksen johdosta;

(¹) EUVL L 322, 9.12.2005, s. 33.

- b) sellaisessa menettelyssä, jonka hallintoviranomainen on pannut vireille määräyksen antaneen valtion kansallisen lainsäädännön mukaan rangaistavan lainvastaisen teon johdosta, ja jonka osalta asiassa annettava päätös voidaan saattaa erityisesti rikosasioissa toimivaltaisen tuomioistuimen tutkittavaksi; ja
- c) sellaisessa menettelyssä, jonka oikeusviranomaisen on pannut vireille määräyksen antaneen jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön mukaan rangaistavan lainvastaisen teon johdosta, ja jonka osalta asiassa annettava päätös voidaan saattaa erityisesti rikosasioissa toimivaltaisen tuomioistuimen tutkittavaksi; ja
- d) a, b ja c alakohdassa tarkoitetuissa, sellaisia rikoksia tai rikkomuksia koskeissa menettelyissä, joista oikeushenkilö voidaan asettaa vastuuseen tai sille voidaan määrätä rangaistus määräyksen antaneessa valtiossa.

6 artikla

Eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen sisältö ja muoto

1. Määräyksen antaneen viranomaisen on täytettävä ja allekirjoitettava liitteessä olevaan lomakkeeseen sisältyvä eurooppalainen todisteiden luovuttamismääräys ja varmennettava sen tiedot oikeiksi.
2. Eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen antaneen valtion on laadittava se täytäntöönpanovaltion yhdellä tai useammalla virallisella kielellä tai käännettävä se tällaisille kielille.

Jäsenvaltio voi tätä puitepäätöstä tehtäessä tai myöhemmin ilmoittaa neuvoston pääsihteeristöön talletettavassa ilmoituksessa, että se hyväksyy luovuttamismääräyksen tai sen käännökseen yhdellä tai useammalla muulla unionin toimielinten virallisella kielellä.

II OSASTO

MÄÄRÄYKSEN ANTANUTTA VALTIOTA KOSKEVAT MENETTELYT JA TAKEET

7 artikla

Eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen antamisedellytykset

Kukin jäsenvaltio toteuttaa tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että eurooppalainen todisteiden luovuttamismääräys annetaan vain kun määräyksen antanut viranomaisen on varma siitä, että seuraavat edellytykset täyttyvät:

- a) Etsittyjen esineiden, asiakirjojen tai tietojen hankkiminen on tarpeen ja oikeassa suhteessa 5 artiklassa tarkoitettujen menettelytavoitteisiin nähden.
- b) Esineet, asiakirjat tai tiedot olisi vastaavassa tilanteessa mahdollista hankkia määräyksen antaneen valtion lainsäädännön

mukaan, jos ne olisivat saatavilla tämän valtion alueella, vaikka tällöin käytettäisiin erilaisia menettelyä koskevia toimenpiteitä.

Näitä edellytyksiä arvioidaan kussakin tapauksessa ainoastaan määräyksen antaneessa valtiossa.

8 artikla

Eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen toimittaminen

1. Eurooppalainen todisteiden luovuttamismääräys voidaan toimittaa sellaisen jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle, jossa määräyksen antaneen valtion toimivaltainen viranomaisen voi kohtuudella uskoa asianomaisten esineiden, asiakirjojen tai tietojen sijaitsevan tai jossa niihin on sähköisten tietojen osalta suoraan pääsy täytäntöönpanovaltion lainsäädännön nojalla. Se toimitetaan määräyksen antaneelta viranomaiselta viipymättä täytäntöönpanosta vastaavalle viranomaiselle sellaisella tavalla, joka mahdollistaa kirjallisen todisteen esittämisen ja josta täytäntöönpanovaltio voi todeta määräyksen aitouden. Kaiken virallisen yhteydenpidon on jatkossa tapahduttava suoraan määräyksen antaneen viranomaisen ja täytäntöönpanosta vastaavan viranomaisen välillä.

2. Kukin jäsenvaltio voi nimetä keskusviranomaisen tai, jos sen oikeusjärjestelmä sitä edellyttää, useamman kuin yhden keskusviranomaisen avustamaan toimivaltaisia viranomaisia. Jäsenvaltio voi antaa keskusviranomaisensa tai keskusviranomaistensa hallinnolliseksi tehtäväksi eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen sekä kaiken muun siihen liittyvän virallisen kirjeenvaihdon lähettämisen ja vastaanottamisen, jos tämä on jäsenvaltion oikeusjärjestelmän rakenteesta johtuen tarpeen.

3. Määräyksen antanut viranomaisen voi halutessaan toimittaa määräyksen Euroopan oikeudellisen verkoston suojatun televiestintäjärjestelmän välityksellä.

4. Jos täytäntöönpanosta vastaava viranomaisen ei ole tiedossa, määräyksen antanut viranomaisen tekee tarvittavat tiedustelut, muun muassa Euroopan oikeudellisen verkoston yhteyspisteiden avulla, hankkiakseen täytäntöönpanovaltiosta tarvittavat tiedot.

5. Jos sillä täytäntöönpanovaltion viranomaisella, joka vastaanottaa eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen, ei ole toimivaltaa tunnustaa määräystä ja toteuttaa tarvittavia toimenpiteitä sen täytäntöönpanemiseksi, se toimittaa viran puolesta eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanosta vastaavalle viranomaiselle ja ilmoittaa tästä määräyksen antaneelle viranomaiselle.

6. Kaikki eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanon edellyttämien asiakirjojen toimittamiseen tai aitouteen liittyvät ongelmat ratkaistaan määräyksen antaneiden ja sen täytäntöönpanosta vastaavien viranomaisten välisillä suorilla yhteydenotoilla tai tarvittaessa jäsenvaltioiden keskusviranomaisten avustuksella.

9 artikla

Aiemmin annettuun todisteiden luovuttamismääräykseen tai jäädyttämispäätökseen liittyvä eurooppalainen todisteiden luovuttamismääräys

1. Kun määräyksen antanut viranomainen antaa eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen, joka täydentää aiemmin annettua eurooppalaista todisteiden luovuttamismääräystä tai joka on jatkoa puitepäätöksen 2003/577/YOS nojalla toimitetulle jäädyttämispäätökselle, tämä seikka on ilmoitettava eurooppalaisessa todisteiden luovuttamismääräyksessä liitteessä olevan lomakkeen mukaisesti.

2. Kun määräyksen antanut viranomainen osallistuu voimassa olevien säännösten mukaisesti määräyksen täytäntöönpanon täytäntöönpanovaltiossa, se voi esittää aiemmin annettua luovuttamismääräystä täydentävän eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen suoraan täytäntöönpanovaltion toimivaltaiselle viranomaiselle kyseisessä valtiossa oleskellessaan, sanotun vaikuttamatta 3 artiklan 2 kohdan mukaisesti annettuihin ilmoituksiin.

10 artikla

Henkilötietojen käyttöä koskevat ehdot

1. Tämän puitepäätöksen nojalla hankittuja henkilötietoja voidaan käyttää määräyksen antaneessa valtiossa:

- a) niissä menettelyissä, joihin eurooppalaista todisteiden luovuttamismääräystä sovelletaan;
- b) muissa oikeudellisissa ja hallinnollisissa menettelyissä, jotka liittyvät suoraan a alakohdassa tarkoitettuihin menettelyihin;
- c) yleistä turvallisuutta koskevan välittömän ja vakavan uhkan estämiseksi.

Tämän puitepäätöksen nojalla hankittuja henkilötietoja voidaan käyttää muihin kuin a, b ja c alakohdassa mainittuihin tarkoituksiin vain täytäntöönpanovaltion etukäteen antamalla luvalla, paitsi jos määräyksen antaneella valtiolla on asianomaisen henkilön lupa.

2. Täytäntöönpanovaltio voi yksittäistapauksessa vaatia sitä jäsenvaltiota, jolle henkilötiedot on toimitettu, antamaan tietoja niiden käyttötarkoituksesta.

3. Tätä artiklaa ei sovelleta henkilötietoihin, jotka jäsenvaltio on hankkinut tätä puitepäätöstä sovellettaessa ja jotka ovat peräisin kyseisestä jäsenvaltiosta.

III OSASTO

TÄYTÄNTÖÖNPANOVALTIOTA KOSKEVAT MENETTELYT JA TAKEET

11 artikla

Tunnustaminen ja täytäntöönpano

1. Täytäntöönpanosta vastaava viranomainen tunnustaa sille 8 artiklan mukaisesti toimitetun eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen ilman muita muodollisuuksia ja toteuttaa viipymättä tarvittavat toimenpiteet sen täytäntöönpanemiseksi samalla tavalla kuin täytäntöönpanovaltion viranomainen hankkisi kyseiset esineet, asiakirjat tai tiedot, jollei kyseinen viranomainen päättä vedota johonkin 13 artiklassa säädettyyn tunnistamisesta tai täytäntöönpanosta kieltäytymisen perusteeseen tai johonkin 16 artiklassa säädettyyn täytäntöönpanon lykkäämisen perusteeseen.

2. Täytäntöönpanovaltio vastaa niiden toimenpiteiden valinnasta, joilla sen kansallisen lainsäädännön nojalla varmistetaan luovuttamismääräyksessä pyydettyjen esineiden, asiakirjojen ja tietojen toimittaminen, ja päättää, onko avun antamiseksi tarpeen käyttää pakkokeinoja. Eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen mahdollisesti edellyttämät toimenpiteet toteutetaan täytäntöönpanovaltiossa sovellettavien menettelysäännösten mukaisesti.

3. Kunkin jäsenvaltion on varmistettava,

i) että toimenpiteet, jotka olisivat käytettävissä täytäntöönpanovaltiossa vastaavassa kansallisessa tapauksessa, ovat käytettävissä myös eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanoa varten,

ja

ii) että eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanoa varten on käytettävissä toimenpiteitä, mukaan lukien etsintä tai takavarikko, silloin, kun määräys liittyy johonkin 14 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuista rikoksista.

4. Jos määräyksen antanut viranomainen ei ole tuomari, tuomioistuin, tutkintatuomari eikä syyttäjä eikä määräystä ole vahvistanut mikään määräyksen antaneen valtion mainituista viranomaisista, täytäntöönpanosta vastaava viranomainen voi erityistapauksessa päättää, ettei määräyksen täytäntöönpanemiseksi saa suorittaa etsintää tai takavarikkoa. Ennen tällaisen päätöksen tekemistä täytäntöönpanosta vastaavan viranomaisen on kuuluttava määräyksen antaneen valtion toimivaltaista viranomaista.

5. Jäsenvaltio voi tätä puitepäätöstä tehtäessä antaa lausuman tai toimittaa myöhemmin neuvoston pääsihteeristölle ilmoituksen, jonka mukaan tällainen vahvistus vaaditaan aina, kun määräyksen antanut viranomainen ei ole tuomari, tuomioistuin, tutkintatuomari eikä syyttäjä ja kun tuomarin, tuomioistuimen, tutkintatuomarin tai syyttäjän olisi vastaavassa kansallisessa tapauksessa täytäntöönpanovaltion lainsäädännön mukaan määrättävä eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanon edellyttämien toimenpiteiden toteuttamisesta tai valvottava sitä.

12 artikla

Muodollisuudet täytäntöönpanovaltiossa

Täytäntöönpanosta vastaava viranomainen noudattaa määräyksen antaneen viranomaisen erikseen osoittamia muodollisuuksia ja menettelyjä, jollei tämän puitepäätöksen säännöksistä muuta johdu, edellyttäen, että sellaiset muodollisuudet ja menettelyt eivät ole täytäntöönpanovaltion lainsäädännön peruseriaatteiden vastaisia. Tämä artikla ei velvoita käyttämään pakkokeinoja.

13 artikla

Määräyksen tunnustamisesta tai täytäntöönpanosta kieltäytymisen perusteet

1. Täytäntöönpanovaltio voi kieltäytyä eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen tunnustamisesta tai täytäntöönpanosta:

- a) jos sen täytäntöönpano loukkaisi *ne bis in idem* -periaatetta;
 - b) jos 14 artiklan 3 kohdassa tarkoitetuista tapauksista eurooppalainen todisteiden luovuttamismääräys koskee tekoja, jotka täytäntöönpanovaltion lainsäädännön mukaan eivät olisi rikoksia;
 - c) jos eurooppalaista todisteiden luovuttamismääräystä ei jossakin erityistapauksessa voida panna täytäntöön täytäntöönpanosta vastaavan viranomaisen käytettävissä 11 artiklan 3 kohdan mukaisesti olevin toimenpitein;
 - d) jos täytäntöönpanovaltion lainsäädännössä säädetään koskemattomuudesta tai erioikeudesta, jonka vuoksi eurooppalaista todisteiden luovuttamismääräystä ei voida panna täytäntöön;
 - e) jos eurooppalaista todisteiden luovuttamismääräystä ei ole vahvistettu jossakin 11 artiklan 4 tai 5 kohdassa tarkoitetussa tapauksessa;
 - f) jos eurooppalainen todisteiden luovuttamismääräys koskee rikoksia, jotka
 - i) katsotaan täytäntöönpanovaltion lainsäädännön mukaan tehdyiksi kokonaan tai huomattavalta tai olennaiselta osaltaan täytäntöönpanovaltion alueella tai sen alueeseen rinnastettavassa paikassa, tai
 - ii) on tehty luovuttamismääräyksen antaneen valtion alueen ulkopuolella eikä täytäntöönpanovaltion lainsäädännön mukaan ole mahdollista nostaa syytettä kyseisistä rikoksista, jos ne on tehty täytäntöönpanovaltion alueen ulkopuolella;
 - g) jos määräyksen täytäntöönpano jossakin erityistapauksessa vahingoittaisi keskeisiä kansallisia turvallisuusetuja, vaarantaisi tietolähteen tai edellyttäisi erityisiin tiedustelutoimiin liittyvien, turvaluokiteltujen tietojen käyttöä; tai
 - h) jos liitteessä oleva lomake on täytetty puutteellisesti tai se on selvästi virheellinen eikä sitä ole täydennetty tai korjattu täytäntöönpanosta vastaavan viranomaisen asettaman kohtuullisen määräajan kuluessa.
2. Täytäntöönpanovaltion tuomari, tuomioistuin, tutkintatuomari tai syyttäjä tekee 1 kohdan mukaisen päätöksen kieltäytyä eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanosta tai tunnustamisesta. Jos eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen on antanut 2 artiklan c alakohdan ii alakohdassa tarkoitettu oikeusviranomainen eikä tuomari, tuomioistuin, tutkintatuomari tai syyttäjä ole vahvistanut sitä määräyksen antaneessa valtiossa, päätöksen voi tehdä myös muu täytäntöönpanovaltion lainsäädännön mukaan toimivaltainen oikeusviranomainen, jos kyseisessä lainsäädännössä niin säädetään.

3. Edellä 2 kohdassa tarkoitettujen toimivaltainen viranomaiset tekevät 1 kohdan f alakohdan i alakohtaan perustuvan päätöksen, joka koskee osittain täytäntöönpanovaltion alueella tai sen alueeseen rinnastettavassa paikassa tehtyä rikosta, poikkeuksellisesti ja tapauskohtaisesti, ottaen huomioon tapauksen kaikki erityiset olosuhteet ja erityisesti sen, onko huomattava tai olennainen osa kyseisestä rikoksesta tehty määräyksen antaneessa valtiossa, liittykö eurooppalainen todisteiden luovuttamismääräys sellaiseen tekoon, joka ei ole täytäntöönpanovaltion lainsäädännön mukaan rikos, ja olisiko eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanemiseksi välttämätöntä suorittaa etsintä ja takavarikko.

4. Jos toimivaltainen viranomainen harkitsee 1 kohdan f alakohdan i alakohdassa tarkoitettua kieltäytymisperusteen käyttämistä, sen on kuultava Eurojustia ennen päätöksen tekoa.

Jos toimivaltainen viranomainen ei hyväksy Eurojustin lausuntoa, jäsenvaltioiden on varmistettava, että viranomainen perustelee päätöksensä ja että asiasta ilmoitetaan neuvostolle.

5. Täytäntöönpanovaltion toimivaltainen viranomaisen on 1 kohdan a, g ja h alakohdassa tarkoitetuissa tapauksissa, ennen kuin se tekee päätöksen olla tunnustamatta tai panematta täytäntöön eurooppalaista todisteiden luovuttamismääräystä joko kokonaisuudessaan tai osittain, kuultava määräyksen antaneen valtion toimivaltaista viranomaista asianmukaisin keinoin ja tarvittaessa pyydyttävä sitä toimittamaan tarvittavat tiedot viipymättä.

14 artikla

Kaksoisrangaistavuus

1. Eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen tunnustaminen tai täytäntöönpano ei edellytä kaksoisrangaistavuuden vaatimuksen täyttymistä, jollei etsinnän tai takavarikon suorittaminen ole tarpeen.

2. Jos todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanemiseksi on suoritettava etsintä tai takavarikko, kaksoisrangaistavuuden vaatimuksen täyttymistä ei missään olosuhteissa vaadita seuraavista rikoksista, sellaisina kuin ne määritellään määräyksen antaneen valtion lainsäädännössä, jos niistä tässä valtiossa voi seurata vapausrangaistus tai vapaudenmenetyksen käsittävä turvaamistoimenpide, jonka enimmäisaika on vähintään kolme vuotta:

- rikollisjärjestöön osallistuminen,
- terrorismi,

30.12.2008

FI

Euroopan unionin virallinen lehti

L 350/79

- ihmiskauppa,
- lasten seksuaalinen hyväksikäyttö ja lapsipornografia,
- huumausaineiden ja psykotrooppisten aineiden laitton kauppa,
- aseiden, ampumatarvikkeiden ja räjähteiden laitton kauppa,
- lahjonta,
- petos, mukaan lukien Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamisesta 26 päivänä heinäkuuta 1995 tehdyssä yleissopimuksessa ⁽¹⁾ tarkoitettu Euroopan yhteisöjen taloudellisiin etuihin kohdistuva petos,
- rikoksen tuottaman hyödyn pesu,
- rahan, mukaan lukien euron, väärentäminen,
- tietoverkkorikollisuus,
- ympäristörikollisuus, mukaan lukien uhanalaisten eläinlajien laitton kauppa ja uhanalaisten kasvilajien ja -lajikkeiden laitton kauppa,
- laittomassa maahantulossa ja maassa oleskelussa avustaminen,
- tahallinen henkirikos, törkeä vammantuottamus,
- ihmisen elinten ja kudosten laitton kauppa,
- ihmisryöstö, vapaudenriisto ja panttivangiksi ottaminen,
- rasismi ja muukalaisviha,
- järjestäytynyt tai aseellinen ryöstö,
- kulttuuriomaisuuden, mukaan lukien antiikki- ja taide-esineiden, laitton kauppa,
- petollinen menettely,
- kiristysrikokset,
- tuotteiden laitton jäljentäminen ja väärentäminen,
- hallinnollisten asiakirjojen väärentäminen ja kaupankäynti niiden väärennöksillä,
- maksuvälineiden väärentäminen,
- hormonivalmisteiden ja muiden kasvua edistävien aineiden laitton kauppa,
- ydin- ja radioaktiivisten aineiden laitton kauppa,
- varastettujen ajoneuvojen kauppa,
- raiskaus,

- murhapolito,
- kansainvälisen rikostuomioistuimen toimivaltaan kuuluvat rikokset,
- ilma-aluksen tai aluksen kaappaus,
- tuhotyö.

3. Jos eurooppalainen todisteiden luovuttamismääräys ei liity mihinkään 2 kohdassa mainituista rikoksista ja sen täytäntöönpano edellyttäisi etsintää ja takavarikkoa, eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen tunnustamisen tai täytäntöönpanon edellytykseksi voidaan asettaa kaksoisrajoitavuus.

Kun rikos liittyy vero- tai tulliasioihin taikka valuutta-asioihin, tunnustamista tai täytäntöönpanoa ei voida vastustaa sillä perusteella, että täytäntöönpanovaltion lainsäädännössä ei säädeta vastaavasta verosta tai maksusta tai että siinä ei ole samanlaista vero-, tulli- tai valuuttasäädännöstä kuin määräyksen antaneen valtion lainsäädännössä.

4. Neuvosto tarkastelee 3 kohdassa tarkoitettua kaksoisrajoitavuuden vaatimusta uudelleen sille toimitettujen tietojen perusteella viimeistään 19 päivänä tammikuuta 2014.

5. Neuvosto voi yksimielisesti ja kuultuaan Euroopan parlamenttia perustamissopimuksen 39 artiklan 1 kohdassa määrätyn mukaisesti päättää lisätä muita rikoksia 2 kohdassa olevaan luetteloon.

15 artikla

Määräyksen tunnustamisessa ja täytäntöönpanossa sekä todisteiden siirtämisessä noudatettavat määräajat

1. Kunkin jäsenvaltion on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että tässä artiklassa asetettuja määräaikoja noudatetaan. Silloin kun määräyksen antanut viranomaisen on ilmoittanut eurooppalaisessa todisteiden luovuttamismääräyksessä, että menettelyyn liittyvien määräaikojen tai muiden erityisen kiireellisten syiden vuoksi on tarpeen noudattaa lyhyempää määräaika, täytäntöönpanosta vastaavan viranomaisen on otettava tämä vaatimus mahdollisuuksien mukaan huomioon.

2. Päätös kieltäytyä määräyksen tunnustamisesta tai täytäntöönpanosta on tehtävä mahdollisimman pian ja viimeistään 30 päivän kuluessa siitä, kun toimivaltainen täytäntöönpanosta vastaava viranomaisen on vastaanottanut eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 4 kohdan soveltamista.

3. Jos 16 artiklan mukaisia perusteita täytäntöönpanon lykkaamiselle ei ole tai jos etsityt esineet, asiakirjat tai tiedot ovat jo täytäntöönpanosta vastaavan viranomaisen hallussa, täytäntöönpanosta vastaava viranomaisen ottaa esineet, asiakirjat tai tiedot haltuunsa viipymättä ja viimeistään 60 päivän kuluessa siitä, kun toimivaltainen täytäntöönpanosta vastaava viranomaisen on vastaanottanut eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 4 kohdan soveltamista.

⁽¹⁾ EYVL C 316, 27.11.1995, s. 49.

4. Jos toimivaltainen täytäntöönpanosta vastaava viranomaislainen ei pysty erityistapauksessa noudattamaan 2 tai 3 kohdassa tarkoitettua määräaika, sen on ilmoitettava siitä viipymättä määräyksen antaneen valtion toimivaltaiselle viranomaiselle mitä tahansa keinoja käyttäen, esittäen viivästyksen syyt ja arvon toimien toteuttamiseen tarvittavasta ajasta.

5. Jollei vireillä ole 18 artiklan mukaista oikeussuojakeinoa tai jollei ole olemassa 16 artiklan mukaista perustetta täytäntöönpanon lykkäämiselle, täytäntöönpanovaltion on viivyttämättä siirrettävä eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen nojalla hankitut esineet, asiakirjat tai tiedot määräyksen antaneeseen valtioon.

6. Siirtäessään hankitut esineet, asiakirjat tai tiedot täytäntöönpanosta vastaavan viranomaisen on ilmoitettava, vaatiiko se, että ne on palautettava täytäntöönpanovaltioon heti, kun määräyksen antanut valtio ei enää tarvitse niitä.

16 artikla

Täytäntöönpanon lykkäämisen perusteet

1. Eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen tunnustamista voidaan lykätä täytäntöönpanovaltiossa, jos:

a) liitteessä oleva lomake on täytetty puutteellisesti tai se on selvästi virheellinen, kunnes lomaketiedot on täydennetty tai korjattu; tai

b) eurooppalaista todisteiden luovuttamismääräystä ei ole vahvistettu jossakin 11 artiklan 4 tai 5 kohdassa tarkoitetuista tapauksista, kunnes vahvistus on annettu.

2. Eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanoa voidaan lykätä täytäntöönpanovaltiossa, jos:

a) määräyksen täytäntöönpano saattaisi haitata vireillä olevaa rikostutkintaa tai syytetoimia, täytäntöönpanovaltion kohtuulliseksi katsomaan ajankohtaan saakka; tai

b) esineet, asiakirjat tai tiedot ovat jo käytössä muissa menettelyissä, kunnes niitä ei enää tarvita tähän tarkoitukseen.

3. Päätöksen eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen tunnustamisen tai täytäntöönpanon lykkäämisestä 1 tai 2 kohdan nojalla tekee täytäntöönpanovaltion tuomari, tuomioistuimien, tutkintatuomari tai syyttäjä. Jos eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen on antanut 2 artiklan c alakohdan ii alakohdassa tarkoitettu oikeusviranomaislainen eikä tuomari, tuo-

mioistuimien, tutkintatuomari tai syyttäjä ole vahvistanut sitä määräyksen antaneessa valtiossa, päätöksen voi tehdä myös muu täytäntöönpanovaltion lainsäädännön mukaan toimivaltainen oikeusviranomaislainen, jos kyseisessä lainsäädännössä niin säädetään.

4. Kun perustetta lykkäämiselle ei enää ole, täytäntöönpanosta vastaavan viranomaisen on toteutettava viipymättä tarvittavat toimenpiteet eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanemiseksi ja ilmoitettava siitä määräyksen antaneen valtion toimivaltaiselle viranomaiselle tavalla, joka mahdollistaa kirjallisen todisteen esittämisen.

17 artikla

Ilmoitusvelvollisuus

Täytäntöönpanosta vastaava viranomaislainen ilmoittaa määräyksen antaneelle viranomaiselle:

1) välittömästi mitä tahansa keinoja käyttäen,

a) jos täytäntöönpanosta vastaava viranomaislainen havaitsee eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanon yhteydessä lisäselvityksiä tekemättä, että sellaisten tutkintatoimenpiteiden toteuttaminen, joita ei alun perin suunniteltu tai joita ei määräyksen antamisaikana voitu tarkemmin määrittellä, voi olla tarpeen, jotta määräyksen antanut viranomaislainen voi toteuttaa lisätoimia tässä nimennomaisessa tapauksessa;

b) jos täytäntöönpanovaltion toimivaltainen viranomaislainen toteaa, että määräystä ei ole pantu täytäntöön täytäntöönpanovaltion lainsäädännön mukaisesti;

c) jos täytäntöönpanosta vastaava viranomaislainen toteaa, että se ei yksittäisessä tapauksessa voi noudattaa määräyksen antaneen viranomaislainen 12 artiklan mukaisesti erikseen osoittamia muodollisuuksia ja menettelyjä.

Määräyksen antaneen viranomaislainen pyynnöstä ilmoitus vahvistetaan viipymättä tavalla, joka mahdollistaa kirjallisen todisteen esittämisen;

2) viipymättä tavalla, joka mahdollistaa kirjallisen todisteen esittämisen:

a) eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen toimittamisesta sen täytäntöönpanosta vastaavalle toimivaltaiselle viranomaiselle 8 artiklan 5 kohdan mukaisesti;

- b) 15 artiklan 2 kohdan mukaisesti tehdystä päätöksestä kieltäytyä eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen tunnustamisesta tai täytäntöönpanosta, mukaan lukien päätöksen perustelut;
- c) eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanon tai tunnustamisen lykkäämisestä, lykkäämisen perusteluista ja mahdollisuuksien mukaan lykkäyksen oletetusta kestosta;
- d) siitä, että eurooppalaista todisteiden luovuttamismääräystä ei ole mahdollista panna täytäntöön, koska esineet, asiakirjat tai tiedot ovat kadonneet, ne on tuhottu tai niitä ei löydy luovuttamismääräyksessä ilmoitetusta paikasta, tai koska niiden sijaintia ei ole ilmoitettu riittävän tarkasti siitä huolimatta, että määräyksen antaneen valtion toimivaltaista viranomaista on kuultu.

18 artikla

Oikeussuojakeinot

- Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat järjestelyt sen varmistamiseksi, että kaikilla asianosaisilla, vilpittömässä mielessä toimineet sivulliset mukaan luettuina, on oikeutettujen etujensa suojelemiseksi käytettävissään oikeussuojakeinot eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen 11 artiklan mukaista tunnustamista ja täytäntöönpanoa vastaan. Jäsenvaltiot voivat rajoittaa tässä kohdassa säädetyt oikeussuojakeinot tapauksiin, joissa eurooppalainen todisteiden luovuttamismääräys pannaan täytäntöön pakkokeinoja käyttäen. Kanne nostetaan täytäntöönpanovaltion tuomioistuimessa kyseisen valtion kansallisen lainsäädännön mukaisesti.
- Eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen antamisen aineelliset perusteet, 7 artiklassa säädettyjen edellytysten täyttyminen mukaan luettuna, voidaan riittää ainoastaan määräyksen antaneen valtion tuomioistuimessa nostettavalla kanteella. Määräyksen antaneen valtion on varmistettava, että vastaavassa kansallisessa tapauksessa käytettävissä olevia oikeussuojakeinoja voidaan soveltaa.
- Jäsenvaltioiden on varmistettava, että määräaikoja 1 ja 2 kohdassa tarkoitetun kanteen nostamiseksi sovelletaan tavalla, joka takaa asianosaisille mahdollisuuden tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin.
- Jos kanne nostetaan täytäntöönpanovaltiossa, määräyksen antaneen valtion oikeusviranomaiselle on ilmoitettava tästä ja kanteen perusteista, jotta se voi toimittaa tarpeelliseksi katsomansa vastaväitteet. Sille ilmoitetaan kanteen tulos.
- Määräyksen antaneen viranomaisen ja täytäntöönpanosta vastaavan viranomaisen on toteutettava tarvittavat toimet helpottaakseen 1 ja 2 kohdassa mainitun kanneoikeuden käyttämistä, erityisesti toimittamalla asianosaisille asianmukaiset tiedot.

- Täytäntöönpanovaltio voi lykätä esineiden, asiakirjojen ja tietojen siirtämistä, kunnes oikeussuojakeinon soveltamisen lopputulos on tiedossa.

19 artikla

Korvaukset

- Rajoittamatta 18 artiklan 2 kohdan säännöksen soveltamista, jos täytäntöönpanovaltio on lainsäädäntönsä mukaisesti vastuussa vahingoista, joita 18 artiklassa tarkoitetuille asianosaisille aiheutuu sille 8 artiklan nojalla toimitetun eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanon vuoksi, määräyksen antaneen valtion on korvattava täytäntöönpanovaltiolle määrät, jotka kyseisille asianosaisille on maksettu vahingonkorvauksena edellä tarkoitettun vastuun perusteella, paitsi jos ja siltä osin kuin vahinko tai sen osa johtuu täytäntöönpanovaltion toiminnasta.
- Mitä 1 kohdassa säädetään, ei vaikuta luonnollisten tai oikeushenkilöiden vahingonkorvausvaatimuksia koskevaan jäsenvaltioiden kansalliseen lainsäädäntöön.

IV OSASTO

LOPPUSÄÄNNÖKSET

20 artikla

Puitepäätöksen tehokkuuden valvonta

- Jos jäsenvaltiolla on ollut eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanossa toisessa jäsenvaltiossa toistuvasti ongelmia, joita ei ole voitu ratkaista neuvottelemalla, sen on ilmoitettava siitä neuvostolle auttaakseen tätä arvioimaan tämän puitepäätöksen täytäntöönpanoa jäsenvaltioissa.
- Neuvosto tarkastelee erityisesti tämän puitepäätöksen säännösten käytännön soveltamista jäsenvaltioissa.

21 artikla

Suhde muihin säädöksiin ja sopimuksiin

- Jollei 2 kohdasta muuta johdu ja rajoittamatta nykyisten säädösten tai sopimusten soveltamista jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välisissä suhteissa, tätä puitepäätöstä sovelletaan rinnakkain näiden säädösten tai sopimusten kanssa jäsenvaltioiden keskinäisissä suhteissa siltä osin kuin ne koskevat tämän puitepäätöksen soveltamisalaan kuuluviin todisteisiin liittyviä keskinäisiä oikeusapupyyntöjä.
- Rajoittamatta 3 kohdan ja 4 kohdan soveltamista, määräyksen antaneiden viranomaisten on käytettävä eurooppalaista todisteiden luovuttamismääräystä, kun kaikki täytäntöönpanovaltiolta pyydetävät esineet, asiakirjat tai tiedot kuuluvat tämän puitepäätöksen soveltamisalaan.

3. Määräyksen antaneet viranomaiset voivat käyttää keskinäistä oikeusapua tämän puitepäätöksen soveltamisalaa kuuluvien esineiden, asiakirjojen tai tietojen hankkimiseksi, jos ne ovat osa laajempaa avunpyyntöä tai määräyksen antanut viranomainen katsoo yksittäisessä tapauksessa, että tämä helpottaisi yhteistyötä täytäntöönpanovaltion kanssa.

4. Jäsenvaltiot voivat tämän puitepäätöksen voimaantulon jälkeen tehdä kahden- tai monenvälisiä sopimuksia tai järjestelyjä, mikäli niiden avulla voidaan syventää tai laajentaa puitepäätöksen tavoitteita ja mikäli ne entisestään yksinkertaistavat tai muuten helpottavat menettelyjä tämän puitepäätöksen soveltamisalaa kuuluvien todisteiden hankkimiseksi.

5. Edellä 4 kohdassa tarkoitetut sopimukset tai järjestelyt eivät missään tapauksessa voi vaikuttaa suhteisiin niihin jäsenvaltioihin, jotka eivät ole niiden osapuolina.

6. Jäsenvaltioiden on ilmoitettava neuvostolle ja komissiolle kaikista 4 kohdassa tarkoitetuista uusista sopimuksista tai järjestelyistä kolmen kuukauden kuluessa niiden allekirjoittamisesta.

22 artikla

Siirtymäjärjestelyt

Ennen 19 päivää tammikuuta 2011 vastaanotetut keskinäistä oikeusapua koskevat pyynnöt pannaan täytäntöön keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevien nykyisten säädösten ja sopimusten mukaisesti.

23 artikla

Täytäntöönpano

1. Jäsenvaltioiden on toteutettava tämän puitepäätöksen noudattamisen edellyttämät toimenpiteet 19 päivään tammikuuta 2011 mennessä.

2. Jäsenvaltioiden on toimitettava 19 päivään tammikuuta 2011 mennessä neuvoston pääsihteeristölle ja komissiolle kirjallisina ne säännökset, joilla jäsenvaltioiden tästä puitepäätöksestä aiheutuvat velvoitteet saatetaan osaksi kansallista lainsäädäntöä.

3. Jäsenvaltion, joka aikoo saattaa 13 artiklan 1 kohdan f alakohdassa mainitut kieltäytymisperusteet osaksi kansallista lainsäädäntöään, on tehtävä asiasta ilmoitus neuvoston pääsihteeristölle tämän puitepäätöksen tekemisen yhteydessä.

4. Saksa voi ilmoittaa varaavansa itselleen oikeuden asettaa eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöön-

panon 14 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuissa terrorismiin, tietoverkkorikollisuuteen, rasismiin ja muukalaisvihaan, tuhotyöhön, kiristysrikoksiin sekä petolliseen menettelyyn liittyvissä tapauksissa riippuvaiseksi kaksoisrangaistavuuden vaatimuksen täyttymisestä, kun eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanemiseksi on tarpeen suorittaa etsintä tai takavarikko, paitsi jos määräyksen antanut viranomainen on ilmoittanut, että kyseiseen rikokseen sovelletaan määräyksen antaneen valtion lainsäädännön nojalla ilmoituksessa tarkoitettuja perusteita.

Jos Saksa haluaa soveltaa tätä kohtaa, sen on tehtävä asiasta ilmoitus neuvoston pääsihteeristölle tämän puitepäätöksen tekemisen yhteydessä. Ilmoitus julkaistaan *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*.

5. Komissio esittää viimeistään 19 päivänä tammikuuta 2012 Euroopan parlamentille ja neuvostolle kertomuksen, jossa arvioidaan, missä määrin jäsenvaltiot ovat toteuttaneet puitepäätöksen noudattamiseksi tarvittavat toimenpiteet, ja esitetään tarvittaessa uusia lainsäädäntöehdotuksia.

6. Neuvoston pääsihteeristö antaa 6 ja 11 artiklan ja tämän artiklan mukaisesti annetut ilmoitukset tiedoksi jäsenvaltioille, komissiolle ja Eurojustille.

24 artikla

Uudelleentarkastelu

1. Kukin jäsenvaltio ilmoittaa neuvostolle ja komissiolle vuosittain ennen 1 päivää toukokuuta vaikeuksista, joita sillä on edellisenä kalenterivuonna ollut eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanossa 13 artiklan 1 kohdan osalta.

2. Saksa ilmoittaa neuvostolle ja komissiolle jokaisen kalenterivuoden alussa niiden tapausten lukumäärän, joissa 23 artiklan 4 kohdassa tarkoitettua tunnustamisesta tai täytäntöönpanosta kieltäytymistä koskevaa perustetta on sovellettu edellisenä vuonna.

3. Viimeistään 19 päivänä tammikuuta 2014 komissio laatii kertomuksen 1 ja 2 kohdan mukaisesti saatujen tietojen perusteella ja liittää siihen tarpeelliseksi katsomansa aloitteet. Neuvosto tarkistaa kertomuksen perusteella tämän puitepäätöksen ja harkitsee, pitäisikö seuraavat säännökset kumota tai muuttaa:

— 13 artiklan 1 ja 3 kohta, ja

— 23 artiklan 4 kohta.

25 artikla

Voimaantulo

Tämä puitepäätös tulee voimaan kahdentenkymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun se on julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä.

Tehty Brysselissä 18 päivänä joulukuuta 2008.

Neuvoston puolesta

Puheenjohtaja

M. BARNIER

LITE

EUROOPPALAINEN TODISTEIDEN LUOVUTTAMISMÄÄRÄYS ⁽¹⁾

Tämä on toimivaltaisen oikeusviranomaisen antama määräys. Vaadin hankittavaksi ja siirrettäväksi jäljempänä mainitut esineet, asiakirjat ja tiedot.

(A)

Määräyksen antanut valtio

Täytäntöönpanovaltio

(B)

Oikeusviranomainen on vakuuttunut siitä, että:

- i) tällä määräyksellä etsittyjen esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkiminen on tarpeen ja oikeassa suhteessa jäljempänä tarkoitettujen menettelyjen tavoitteisiin nähden;
- ii) kyseiset esineet, asiakirjat ja tiedot voitaisiin vastaavassa kansallisessa tapauksessa hankkia määräyksen antaneen valtion lainsäädännön mukaan, jos ne olisivat saatavilla kyseisen valtion alueella, vaikka tällöin saatettaisiin käyttää erilaisia menettelyjä.

(C) MÄÄRÄYKSEN ANTANUT OIKEUSVIRANOMAINEN

Virallinen nimi:

.....

Oikeusviranomaisen edustajan nimi:

.....

Tehtävät (virkanimike tai -asema):

.....

Määräyksen antanut oikeusviranomainen:

- a) tuomari tai tuomioistuin
- b) tutkintatuomari
- c) syyttäjä
- d) jokin muu määräyksen antaneen valtion määrittelemä oikeusviranomainen, joka tässä nimenomaisessa tapauksessa toimii tutkintaviranomaisena rikosasian käsittelyssä ja jolla on kansallisen lainsäädännön mukaisesti toimivalta antaa rajat ylittävissä tapauksissa todisteiden hankkimista koskeva määräys
- Tuomari tai tuomioistuin, tutkintatuomari tai syyttäjä on vahvistanut tämän määräyksen (katso kohdat D ja O).

Asiakirjan viitetiedot:

.....

Osoite:

.....

Puhelin: (maakoodi) (suuntanumero)

.....

Faksi: (maakoodi) (suuntanumero)

.....

Sähköposti:

Kieli tai kielet, jolla tai joilla voidaan asioida määräyksen antaneen viranomaisen kanssa:

Niiden henkilöiden yhteystiedot, joihin otetaan yhteyttä, jos tarvitaan lisätietoja tämän määräyksen täytäntöönpanosta tai joiden kanssa sovitaan esineiden, asiakirjojen ja tietojen siirtämiseen liittyvistä käytännön järjestelyistä (täytetään tarvittaessa):

.....

⁽¹⁾ Määräys on laadittava jollakin täytäntöönpanovaltion virallisella kielellä tai jollakin kyseisen valtion hyväksymällä kielellä tai se on käännettävä tällaiselle kielelle.

(D) MÄÄRÄYKSEN VAHVISTANUT OIKEUSVIRANOMAINEN (TARVITTAESSA)

Jos kohdassa C oleva kohta d on rästetty ja tämä määräys vahvistetaan, tämän määräyksen vahvistanut oikeusviranomainen:

- a) tuomari tai tuomioistuin
 b) tutkintatuomari
 c) syyttäjä

Vahvistaneen viranomaisen virallinen nimi:

.....

Oikeusviranomaisen edustajan nimi:

.....

Tehtävät (virkanimike tai -asema):

.....

Asiakirjan viitetiedot:

.....

Osoite:

.....

Puhelin: (maakoodi) (suuntanumero)

Faksi: (maakoodi) (suuntanumero)

Sähköposti:

(E) JOS MÄÄRÄYSTEN SEKÄ TARVITTAESSA KAIKEN MUUN NIIHIN LIITTYVÄN VIRALLISEN KIRJEENVAIHDON LÄHETTÄMINEN JA VASTAANOTTAMINEN ON ANNETTU KESKUSVIRANOMAISEN HALLINNOLLISEKSI TEHTÄVÄKSI:

Keskusviranomaisen nimi:

.....

Mahdollinen yhteyshenkilö (virkanimike tai -asema sekä nimi):

.....

Osoite:

.....

Asiakirjan viitetiedot:

Puhelin: (maakoodi) (suuntanumero)

Faksi: (maakoodi) (suuntanumero)

Sähköposti

(F) VIRANOMAINEN TAI VIRANOMAISET, JOIHIN VOIDAAN OTTAA YHTEYTTÄ (JOS KOHTA D JA/TAI E ON TÄYDENNETTY):

- Kohdan C viranomainen

Voidaan ottaa yhteyttä seuraavissa asioissa

- Kohdan D viranomainen

Voidaan ottaa yhteyttä seuraavissa asioissa

- Kohdan E viranomainen

Voidaan ottaa yhteyttä seuraavissa asioissa

(G) YHTEYS MAHDOLLISEEN AIEMPAAN MÄÄRÄYKSEEN TAI JÄÄDYTTÄMISPÄÄTÖKSEEN

Tässä kohdassa ilmoitetaan tarvittaessa, täydentääkö määräys aiempaa eurooppalaista todisteiden luovuttamismääräystä tai liittyykö se aiempaan jäädymispäätökseen, ja jos näin on, esitetään tiedot, jotka ovat määräyksen tai jäädymispäätöksen yksilöimisen kannalta merkityksellisiä (määräyksen tai päätöksen antamispäivä, viranomaisen, jolle se toimitettiin, ja, jos saatavilla, määräyksen tai päätöksen lähettämispäivä ja määräyksen antaneen viranomaisen ja määräyksen täytäntöönpanosta vastaavan viranomaisen viitenumerot).

.....

.....

.....

.....

(H) MENETTELY, JOTA VARTEN MÄÄRÄYS ANNETAAN

Menettely, jota varten määräys annetaan:

- a) rikosasian käsittely, jonka oikeusviranomaisen on pannut tai aikoo panna vireille määräyksen antaneen valtion kansallisen lainsäädännön mukaisen rikoksen johdosta; tai
- b) menettely, jonka hallintoviranomaisen on pannut vireille määräyksen antaneen jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön mukaan rangaistavan lainvastaisen teon johdosta, ja jonka osalta asiassa annettava päätös voidaan saattaa erityisesti rikosasioissa toimivaltaisen tuomioistuimen tutkittavaksi; tai
- c) menettely, jonka oikeusviranomaisen on pannut vireille määräyksen antaneen jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön mukaan rangaistavan lainvastaisen teon johdosta, ja jonka osalta asiassa annettava päätös voidaan saattaa erityisesti rikosasioissa toimivaltaisen tuomioistuimen tutkittavaksi.

(I) PERUSTEET MÄÄRÄYKSEN ANTAMISELLE

1. Määräyksen antaneen viranomaisen tietoihin perustuva yhteenvedo tosiseikoista ja kuvaus olosuhteista, joissa eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen perusteena oleva rikos tai rikokset tehtiin, aika ja paikka mukaan lukien:

.....

.....

.....

.....

Eurooppalaiseen todisteiden luovuttamismääräyksen johtavan rikoksen (johtavien rikosten) luonne ja oikeudellinen luokittelu sekä sovellettava säännös/koodi:

.....

.....

.....

.....

2. Tässä kohdassa rastitetaan tarvittaessa yksi tai useampi seuraavista rikoksista, sellaisina kuin ne määritellään määräyksen antaneen valtion lainsäädännössä, joista voi määräyksen antaneessa valtiossa seurata vapausrangaistus tai vapaudenmenetyksen käsittävä turvaamistoimenpide, jonka enimmäiskesto on vähintään kolme vuotta:

- rikollisjärjestöön osallistuminen
- terrorismi ⁽¹⁾;
- ihmiskauppa
- lasten seksuaalinen hyväksikäyttö ja lapsipornografia
- huumausaineiden ja psykotrooppisten aineiden laiton kauppa
- aseiden, ampumatarvikkeiden ja räjähteiden laiton kauppa
- lahjonta
- petos, mukaan lukien Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamisesta 26 päivänä heinäkuuta 1995 tehdystä yleissopimuksessa tarkoitettu Euroopan yhteisöjen taloudellisiin etuihin kohdistuva petos,
- rikoksesta saatavan hyödyn pesu
- rahan, mukaan lukien euron, väärentäminen
- tietoverkkorikollisuus ⁽¹⁾;
- ympäristörikollisuus, mukaan lukien uhanalaisten eläinlajien laiton kauppa ja uhanalaisten kasvilajien ja -lajikkeiden laiton kauppa
- laittomassa maahantulossa ja maassa oleskelussa avustaminen
- tahallinen henkirikos, vakavan ruumiinvamman aiheuttaminen
- laiton ihmisen elinten ja kudosten kauppa
- ihmisryöstö, vapaudenriisto ja panttivangiksi ottaminen
- rasismi ja muukalaisviha ⁽¹⁾;
- järjestäytyneet tai aseellinen ryöstö
- kulttuuriomaisuuden, mukaan lukien antiikki- ja taide-esineiden, laiton kauppa
- petollinen menettely ⁽¹⁾;
- kiristysrikokset ⁽¹⁾;
- tuotteiden laiton väärentäminen ja jäljentäminen
- hallinnollisten asiakirjojen väärentäminen ja kaupankäynti niiden väärennöksillä
- maksuvälineiden väärentäminen
- hormonivalmisteiden ja muiden kasvua edistävien aineiden laiton kauppa
- ydin- ja radioaktiivisten aineiden laiton kauppa
- varastettujen ajoneuvojen kauppa
- raiskaus
- murhapolito
- kansainvälisen rikostuomioistuimen tuomiovaltaan kuuluvat rikokset
- ilma-aluksen tai aluksen kaappaus
- tuhotyö ⁽¹⁾;

⁽¹⁾ Siinä tapauksessa, että eurooppalainen todisteiden luovuttamismääräys on osoitettu Saksalle, ja noudattaen eurooppalaisesta todisteiden luovuttamismääräyksestä esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkimiseksi rikosasian käsittelyä varten 18 päivänä joulukuuta 2008 tehdyn neuvoston puitepäätöksen 2008/978/YOS 23 artiklan 4 kohdan mukaisesti tehtyä Saksan ilmoitusta määräyksen antanut viranomaislainen voi lisäksi rastittaa N.1 kohdan sen vahvistamiseksi, että rikos tai rikokset kuuluvat Saksan tämän kaltaisten rikosten osalta ilmoittamien perusteiden piiriin.

3. Yksityiskohtainen kuvaus niistä määräyksen perusteena olevista rikoksista, joita ei mainita 2 kohdassa:

.....

.....

.....

.....

.....

(J) ASIANOSAISTEN HENKILÖLLISYYS

Tiedot niistä (i) luonnollisista henkilöistä tai (ii) oikeushenkilöistä, joita vastaan voidaan ryhtyä/ryhdytään menettelyyn:

(i) Luonnollisten henkilöiden osalta

Nimi:

Etunimi tai -nimet:

Mahdollinen tyttönimi:

Mahdolliset peitenimet:

Sukupuoli:

Kansallisuus:

Henkilötunnus tai sosiaaliturvatunnus (mikäli mahdollista):

Syntymäaika:

Syntymäpaikka:

Asuinpaikka ja/tai tunnettu osoite tai, jos osoite ei ole tiedossa, viimeisin tunnettu osoite:

.....

Henkilön ymmärtämä kieli tai kielet (jos tiedossa):

(ii) Oikeushenkilöiden osalta

Nimi:

Oikeushenkilön muoto:

Mahdollinen lyhytnimi, yleensä käytetty nimi tai kaupan nimi:

.....

Sääntömääräinen kotipaikka (jos saatavilla):

Rekisterinumero (jos saatavilla):

Oikeushenkilön osoite:

.....

(K) MÄÄRÄYKSELLÄ ETSITTÄVÄT ESINEET, ASIAKIRJAT TAI TIEDOT

1. Kuvaus määräyksen kohteesta (rastitetaan ja täydennetään asianomainen kohta):

Esineet (ks. tarkemmin jäljempänä):

.....

.....

.....

Asiakirjat (ks. tarkemmin jäljempänä):

.....

.....

.....

Tiedot (ks. tarkemmin jäljempänä):

.....

.....

.....

.....

2. Esineiden, asiakirjojen tai tietojen sijaintipaikka (jos ei tiedossa, viimeisin tunnettu sijaintipaikka):

.....

.....

.....

3. Jos henkilö on muu kuin J kohdan (i) tai (ii) kohdassa tarkoitettu, tiedot niistä (i) luonnollisista tai (ii) oikeushenkilöistä, joiden hallussa esineiden, asiakirjojen tai tietojen uskotaan olevan (täytetään tarvittaessa):

(i) Luonnollisten henkilöiden osalta:

Nimi:

Etunimi tai -nimet:

Mahdollinen tyttönimi:

Mahdolliset peitenimet:

Sukupuoli:

Kansallisuus:

Henkilötunnus tai sosiaaliturvatunnus (mikäli mahdollista):

Syntymäaika:

Syntymäpaikka:

Asuinpaikka ja/tai tunnettu osoite tai, jos osoite ei ole tiedossa, viimeisin tunnettu osoite:

.....

Henkilön ymmärtämä kieli tai kielet (jos tiedossa):

.....

(ii) Oikeushenkilöiden osalta

Nimi:

Oikeushenkilön muoto:

Mahdollinen lyhytnimi, yleensä käytetty nimi tai kaupan nimi:

.....

Sääntömääräinen kotipaikka (jos saatavilla):

Rekisterinumero (jos saatavilla):

Oikeushenkilön osoite:

.....

Muu osoite tai muut osoitteet, joissa yritys toimii:

.....

(L) MÄÄRÄYKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANO

1. Määräyksen täytäntöönpanoon liittyvät määräajat on vahvistettu neuvoston puitepäätöksessä 2008/978/YOS⁽¹⁾. Jos määräyksen täytäntöönpanolla on erityisen kiire, ilmoitetaan aikaisempi määräaika rastittamalla asianomainen kohta ja perustellaan se:

Aiempi määräaika: (pp/kk/vvvv)

Perustelut:

[] menettelyyn liittyvät määräajat

[] muut kiireelliset erityisheit (määritellään):

2. Rastitetaan ja täydennetään tarvittaessa

Edellytetään, että täytäntöönpanoviranomainen noudattaa seuraavia muodollisuuksia ja menettelyjä⁽²⁾

.....

Tämä eurooppalainen todisteiden luovuttamismääräys koskee myös mitä tahansa muuta esinettä, asiakirjaa tai tietoa, jonka täytäntöönpanoviranomainen saa selville pannesaan sen täytäntöön ja joilla se katsoo ilman jatkoselvityksiä olevan merkitystä sen menettelyn kannalta, jota varten tämä eurooppalainen todisteiden luovuttamismääräys annettiin.

Pyydetään, että täytäntöönpanoviranomainen vastaanottaa todistajalausuntoja henkilöiltä, jotka ovat läsnä tämän eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanossa ja joilla on suora yhteys tämän eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen kohteeseen.

(M) OIKEUSSUOJAKEINOT

1. Oikeussuojakeinot, jotka määräyksen antaneessa valtiossa ovat tarjolla asianosaisille, myös vilpittömässä mielessä toimineille sivullisille, sekä tarvittavat toimenpiteet:

.....

2. Tuomioistuin, jossa kanne voidaan nostaa

.....

3. Henkilöt, joilla on oikeus nostaa kanne

.....

4. Kanneoikeuden käyttämisen määräaika

.....

5. Määräyksen antaneen valtion viranomainen, joka voi antaa lisätietoja oikeussuojakeinojen käyttämiseen liittyvistä menettelyistä määräyksen antaneessa valtiossa sekä siitä, onko saatavilla oikeusapua sekä tulkkaus- ja käännöspalveluja:

Nimi:

Yhteyshenkilö (tarvittaessa):

Osoite:

Puhelin: (maakoodi) (suuntanumero)

Faksi: (maakoodi) (suuntanumero)

Sähköposti:

⁽¹⁾ EUVL L 350, 30.12.2008, s. 72.

⁽²⁾ Täytäntöönpanoviranomaisen oletetaan noudattavan määräyksen antaneen viranomaisen ilmoittamia muodollisuuksia ja menettelyjä, jolleivät nämä ole täytäntöönpanovaltion lainsäädännön perusperiaatteiden vastaisia. Tämä artikla ei kuitenkaan velvoita toteuttamaan pakkokeinoja.

(N) LOPPUMÄÄRÄYKSET JA ALLEKIRJOITUS**1. Vain Saksan osalta annettava valinnainen tieto.**

Ilmoitetaan, että määräyksen antaneen valtion lainsäädännön mukaisesti kyseessä oleva rikos (tai kyseessä olevat rikokset) kuuluu Saksan neuvoston puitepäätöksen 2008/978/YOS 24 artiklan 4 kohdan mukaisesti antamassa ilmoituksessa ⁽¹⁾ mainittujen perusteiden piiriin.

2. Muut tapaukseen liittyvät tiedot, mikäli niitä on:

.....

3. Tapa, jolla esineet, asiakirjat tai tiedot pyydetään toimittamaan:

sähköpostitse

faksitse

alkuperäiskappale postitse

muulla tavoin (miten):

.....

4. Määräyksen antaneen oikeusviranomaisen ja/tai sen edustajan allekirjoitus, jolla hän varmentaa, että eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen sisältö on asianmukainen:

.....

Nimi:

Tehtävät (virkanimike tai -asema)

Päiväys:

Virallinen leima (jos käytössä):

(O) VAHVISTANEEN VIRANOMAISEN ALLEKIRJOITUS JA TIEDOT (JOS D KOHTAAN ON TEHTY MERKINTÖJÄ)

.....

Nimi:

Tehtävät (virkanimike tai -asema)

.....

Päiväys:

.....

Virallinen leima (jos käytössä):

⁽¹⁾ EUVL L 350, 30.12.2008, s. 72.

SAKSAN LIITTOTASAVALLAN ILMOITUS

Kun eurooppalaisen todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpano eurooppalaisesta todisteiden luovuttamismääräyksestä esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkimiseksi rikosoikeudenkäyntejä varten /2008/978/YOS tehdyn neuvoston puitepäätöksen 18 päivänä joulukuuta 2008 mukaisesti edellyttää etsintää tai takavarikointia ⁽¹⁾, Saksan liittotasavalta varaa itselleen oikeuden asettaa kyseisen puitepäätöksen 23 artiklan 4 kohdan mukaisesti luovuttamismääräyksen täytäntöönpanon puitepäätöksen 14 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuissa terrorismiin, tietoverkkorikollisuuteen, rasismiin ja muukalaisvihaan, tuhotyöhön, kiristysrikoksiin sekä petolliseen menettelyyn liittyvissä tapauksissa riippuvaiseksi kaksoisrangaistavuuden vaatimuksen täyttymisestä, ellei määräyksen antanut viranomainen ole ilmoittanut, että kyseiseen rikokseen sovelletaan seuraavia määräyksen antaneen valtion lainsäädännön mukaisia perusteita:

Terrorismi:

- Toiminta, joka on ydinterrorismin torjumisesta 13 päivänä huhtikuuta 2005 tehdyssä kansainvälisessä yleissopimuksessa tai terrorismin rahoituksen torjumisesta 9 päivänä joulukuuta 1999 tehdyssä kansainvälisessä yleissopimuksessa tarkoitettu ja niissä määritelty, tai jossakin jälkimmäisen yleissopimuksen liitteessä luetelluista yleissopimuksista tarkoitettu rangaistava teko, tai
- toiminta, joka on terrorismin torjumisesta 13 päivänä kesäkuuta 2002 tehdyn neuvoston puitepäätöksen 2002/475/YOS mukaan rikollista ⁽²⁾, tai
- toiminta, joka on 14 päivänä syyskuuta 2005 hyväksytyyn Yhdistyneiden Kantakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1624 (2005) mukaan kiellettyä.

Tietotekniikkarikollisuus:

Tietoverkkorikollisuus sellaisena kuin se on määritelty tietojärjestelmiin kohdistuvista hyökkäyksistä 24 päivänä helmikuuta 2005 ⁽³⁾ tehdyssä neuvoston puitepäätöksessä 2005/222/YOS tai 23 päivänä marraskuuta 2001 tehdyn tietoverkkorikollisuutta koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen I jakson 1 osastossa.

Rasismi ja muukalaisviha:

Rasismi ja muukalaisviha sellaisina kuin ne on määritelty rasismin ja muukalaisvihan vastaisesta toiminnasta 15 päivänä heinäkuuta 1996 ⁽⁴⁾ hyväksytyssä neuvoston yhteisessä toiminnassa 96/443/YOS.

Tuhotyö:

Toiminta, jolla laittomasti ja tarkoituksella aiheutetaan julkishallinnon rakennuksille, muille julkisille rakennuksille, julkiselle liikennejärjestelmälle tai muulle infrastruktuurille merkittävää vahinkoa, joka aiheuttaa tai todennäköisesti aiheuttaa huomattavia taloudellisia menetyksiä.

Kiristysrikokset:

Omaisuuksien, lupausten tai tulojen vaatiminen taikka allekirjoituksen vaatiminen asiakirjaan, joka sisältää velvoitteen, omaisuuden luovutuksen tai vapautumisen vastuusta tai johtaa johonkin näistä, käyttäen uhkailua, voimakeinoja tai muita pelottelun muotoja.

Petollinen menettely:

Henkilö käyttää vääriä nimiä, esittää asemansa harhaanjohtavasti tai muutoin käyttää petollisin keinoin väärin ihmisten luottamusta tai hyväuskoisuutta anastaakseen itselleen jotakin toiselle henkilölle kuuluvaa.

⁽¹⁾ EUVL L 350, 30.12.2008, s. 72.

⁽²⁾ EYVL L 164, 22.6.2002, s. 3.

⁽³⁾ EUVL L 69, 16.3.2005, s. 67.

⁽⁴⁾ EYVL L 185, 24.7.1996, s. 5.